

## Fradrag for endelige udenlandske underskud efter selskabsskattelovens § 31 E

### *Cross-border loss relief under Section 31 E in the Danish Corporation Tax Act*

af AMALIE SLOTSAGER og METTE WINTHER

*Specialet undersøger, hvornår et underskud kan kvalificeres som endeligt efter selskabsskattelovens § 31 E. Et underskud er endeligt, hvis det hverken i tidligere, indeværende eller senere indkomstår har været eller vil være muligt at anvende underskuddet i det land, hvori den udenlandske enhed er hjemmehørende hhv. beliggende. Hvad der nærmere forstås herved, er på nuværende tidspunkt under udvikling i dansk skatteret. Specialets analyse viser, at endelighedsvurderingen er en kompleks vurdering, hvilket kun forstærkes af manglende harmonisering.*

*Eftersom selskabsskattelovens § 31 E er en direkte følge af EU-Domstolens praksis, bl.a. sagerne C-446/03, Marks & Spencer, og C-650/16, Bevola, diskuteres og vurderes, hvordan betingelserne i selskabsskattelovens § 31 E harmonerer med EU-Domstolens praksis. Specialet identificerer områder, hvor dansk skatteret anlægger en lempeligere såvel som strengere tilgang til fradragsindrømmelse end tilsagt af EU-Domstolen. Sidstnævnte er en udfordring og består konkret i, at endelighedsvurderingen forudsætter, at der foretages en række hypotetiske vurderinger. Disse hypotetiske tests medfører en væsentlig begrænsning af fradragsretten, og det er ikke åbenlyst, at EU-Domstolen vil anerkende dette.*

*Den nuværende ordlyd foreskriver, at underskuddet skal opgøres efter danske regler. SKM2023.281.SR indikerer imidlertid, at de danske skattemyndigheder søger at begrænse fradragets størrelse til opgørelsen efter de udenlandske regler - i direkte modstrid med ordlyden, men dog muligvis understøttet af EU-Domstolens praksis.*

*Selv om bestemmelsen kun lige er begyndt at udvikle sig i dansk skatteret, sår EU-Domstolens seneste praksis på området tvivl om, hvorvidt doktrinen om endelige underskud er ved at nå sin ende. Med sag C-538/20, W AG, går EU-Domstolen imod sin tidligere praksis ved at fastslå, at medlemsstaterne ikke er forpligtede til at tillade grænseoverskridende fradrag for endelige underskud i udenlandske faste driftssteder, hvis den manglende fradragsret i øvrigt skyldes exemptionlempelse efter en dobbeltbeskatningsoverenskomst - modsat hvis hjemlen findes i intern skatteret. Afgørelsen giver anledning til at genoverveje grundlaget for Marks & Spencer-doktrinen, herunder om den kan bestå i forhold til daterselskaber. Er det ikke tilfældet, kan grundlaget for selskabsskattelovens § 31 E bortfalde.*

## **Abstract**

After case C-650/16, *Bevola*, Section 31 E of the Danish Corporation Tax Act (DCTA) was introduced into Danish tax law in 2021 with retroactive effect to fiscal year 2019, to ensure that Danish tax rules comply with the doctrine developed by the European Court of Justice (ECJ) on final losses, cf. firstly case C-446/03, *Marks & Spencer*. Section 31 E grants a Danish parent company or head office cross-border loss relief for final losses in its foreign subsidiaries, permanent establishments or real estates. As a result of the short lifespan of Section 31 E, Danish practice in this area has only emerged in the last few years, and generally reflects lack of clarity on how finality is to be used as a criterion for loss relief.

The purpose of the thesis is to clarify when a loss is final and qualifies for cross-border loss relief. A loss is final if all possibilities available in the loss-making unit's state of residence of having the losses taken into account for the accounting period concerned and also for previous and future accounting periods are exhausted by the unit itself, a Group entity and a third party. The application of the legal dogmatic method shows that the assessment of finality is complex and involves both backward and forward-looking considerations.

Given that Section 31 E is a direct consequence of EU case-law, the thesis goes beyond a legal dogmatic method by discussing and assessing how the conditions in Section 31 E are in harmony with case-law of the ECJ. The thesis identifies areas where Danish tax law takes a more lenient as well as stricter approach to granting cross-border loss relief than ordered by the ECJ. The latter is a challenge from an EU perspective and appears as the finality assessment under Section 31 E requires hypothetical assessments. Accordingly, a loss isn't final if 1) it could've been used if the foreign tax rules were similar to the Danish ones, and 2) the loss could've been

used in a hypothetical international joint taxation under section 31 A of the DCTA. These hypothetical tests de facto entail a significant limitation of the right to deduct final losses, and it's not obvious that the ECJ will recognize this.

Section 31 E doesn't only raise legal concerns. By applying the positive economic method, the extent to which Section 31 E is likely to affect corporate tax revenue in Denmark is examined. The observed impact on tax revenues is relatively limited, but the potential seems greater. Conversely, it can't be expected that section 31 E will have only a limited impact on the Danish economy. A macroeconomic analysis describes and illustrates how a lower level of investment in Denmark triggered by Section 31 E can lead to nominal decreases in price and wage levels in the long run. Conversely, cross-border loss relief can contribute positively to investments abroad, and these positive effects from long-term economic growth can be shared by Denmark as a small open economy. Thus, there's no unambiguous answer as to whether Section 31 E has a positive or negative impact on the Danish economy.

It's clearer that Section 31 E can be arranged in a more economically appropriate manner. With its current wording, the final loss must be calculated in accordance with Danish tax rules. However, this leads to negative consequences for the Danish tax revenue being greater than the direct effect of the introduction of Section 31 E. If the calculation is instead based on the tax rules in the state of the loss-making unit, it'll, ceteris paribus, minimize the negative effects on the tax revenue in Denmark. This alternative solution will require a change in the law. There are indications that the Danish Tax Authorities are already moving in this direction. In SKM2021.281.SR the deductible final loss amount was maximized for the calculation according to the rules in Germany - in contradiction to the wording of Section 31 E.

Even though Section 31 E has just begun to develop in Danish tax law, the ECJ's recent case law casts doubt on whether the doctrine on final losses is coming to an end. With case C-538/20, *W AG*, the ECJ goes against its previous case-law by stating that Member States aren't obliged to allow cross-border loss relief in foreign permanent establishments if they're otherwise exempt from taxation due to a double taxation treaty as opposed to if the exemption appears in domestic tax law. The ruling gives rise to reconsider whether the doctrine can continue to exist in relation to final losses in foreign subsidiaries. It may be that a different result will be achieved in a new case identical to C-446/03, *Marks & Spencer*, if it's instead litigated on bilateral rather than unilateral rules. If a different result is achieved, the basis for Section 31 E may lapse.

## Indholdsfortegnelse

|  |   |
|--|---|
| 1. Indledning .....  | 5 |
| 1.1 Præsentation af emnet .....                            | 5 |
| 1.2 Problemformulering .....                               | 5 |
| 1.3 Afgrænsning .....                                      | 5 |
| 1.4 Metode.....  | 6 |
| 1.4.1 Juridisk metode.....                                 | 6 |
| 1.4.2 Økonomisk metode.....                                | 7 |
| 2. Kort om de danske sambeskatningsregler.....             | 7 |
| 3. Samspillet mellem EU-retten og national skatteret ..... | 8 |

|   |    |
|---|----|
| 3.1 EU-Domstolens prøvelse af nationale skatteregler .....                | 8  |
| 3.2 Marks & Spencer-doktrinen .....                                       | 9  |
| 3.3 Bevola-dommen og de danske skatteregler.....                          | 10 |
| 4. Selskabsskattelovens § 31 E .....                                      | 11 |
| 4.1 Fradragsbetingelser .....   | 11 |
| 4.1.1 Krav til det danske skattesubjekt .....                             | 12 |
| 4.1.2 Krav til det udenlandske skattesubjekt .....                        | 12 |
| 4.1.3 Krav til underskuddet .....   | 13 |
| 4.1.3.1 Endelighedsvurderingen .....                                      | 13 |
| 4.1.3.1.1 Likvidation, nedlukning og afståelse .....                      | 14 |
| 4.1.3.1.2 Fusion .....  | 17 |
| 4.1.3.1.3 Konkurs .....   | 17 |
| 4.1.3.1.4 Overførsel af underskud .....                                   | 18 |
| 4.1.3.1.5 Vurdering efter danske regler.....                              | 22 |
| 4.1.3.1.6 Underskudsanvendelse i andet land .....                         | 25 |
| 4.1.3.2 Fradragstidspunktet.....  | 25 |
| 4.1.3.3 Opgørelse af underskud .....                                      | 26 |
| 4.1.3.4 Særligt for udenlandske datterselskaber .....                     | 28 |
| 4.1.3.5 Særligt for udenlandske faste driftsteder og faste ejendomme..... | 30 |
| 4.2 Opsummerende om fradragsretten .....                                  | 32 |
| 5. Harmoni mellem selskabsskattelovens § 31 E og EU-retten .....          | 33 |
| 5.1 Restriktive danske krav .....   | 33 |
| 5.2 Lempelige danske krav.....  | 35 |
| 6. Selskabsskattelovens § 31 E i et samfundsøkonomisk perspektiv.....     | 36 |
| 6.1 Selskabsskattelovens § 31 E og skatteprovenuet .....                  | 36 |
| 6.1.1 Påvirkning af det danske skatteprovenu .....                        | 36 |
| 6.1.2 Alternativ udformning af selskabsskattelovens § 31 E .....          | 42 |
| 6.2 Makroøkonomiske konsekvenser ved selskabsskattelovens § 31 E.....     | 43 |
| 6.2.1 Indflydelse på investeringsniveauet i Danmark og verden.....        | 43 |
| 6.2.2 Kortsigtede konsekvenser.....                                       | 44 |
| 6.2.2.1 Det aggregerede marked .....                                      | 44 |
| 6.2.2.2 Arbejdsmarkedet .....   | 46 |
| 6.2.2.3 Lånemarkedet.....   | 47 |
| 6.2.3 Langsigtede konsekvenser .....                                      | 48 |
| 6.2.4 Betydningen af, at Danmark er en lille åben økonomi .....           | 50 |

|                                  |           |
|----------------------------------|-----------|
| 7. Afsluttende bemærkninger..... | 51        |
| <b>Litteraturliste .....</b>     | <b>54</b> |
| Tabeloversigt.....               | 61        |
| Figuroversigt.....               | 62        |
| Bilagsoversigt .....             | 63        |

## 1. Indledning

### 1.1 Præsentation af emnet

For snart 20 år siden fastslog EU-Domstolen i sag C-446/03, *Marks & Spencer*, at nationale skatteregler, der fratager et hjemmehørende moderselskabs fradragsret for *endelige* underskud i udenlandske datterselskaber, er uforenelige med den traktatsikrede etableringsfrihed, når fradragsretten består ift. underskud i hjemmehørende datterselskaber. Dommen udgjorde startskuddet til Marks & Spencer-doktrinen, som sidenhen har vist sig vanskelig at anvende. Den grænseoverskridende fradragsret for endelige underskud blev indført i Danmark i 2021 med SEL § 31 E. Bestemmelsen er indført som konsekvens af sag C-650/16, *Bevola*, hvori EU-Domstolen fastslog, at fradragsretten ikke kan gøres betinget af tilvalg af international sambeskatning efter SEL § 31 A. Hensigten med SEL § 31 E har således været at bringe de danske skatteregler i overensstemmelse med EU-retten, men bestemmelsen blev også vedtaget med politisk skepsis, fordi reglen, alt andet lige, fører til et mindre skatteprovenu i Danmark, når der gives fradrag for underskud i en enhed, hvis overskud Danmark ikke har kunne beskatte. Uanset doktrinens lange udvikling ved EU-Domstolen, er SEL § 31 E en forholdsvis ny bestemmelse i dansk skatteret. Først i de seneste par år er der afsagt dansk praksis på området, og afgørelserne viser, at det ikke er uproblematisk at anvende endelighed som fradragskriterium. Problematikken synes at føre tilbage til den manglende harmonisering af skatteregler inden for EU. Dette giver anledning til tvivl om, hvorvidt Danmarks anvendelse af doktrinen, navnlig SEL § 31 E, er i overensstemmelse med EU-retten.

### 1.2 Problemformulering

Specialets formål er at undersøge gældende ret for at klarlægge, hvornår danske selskaber har ret til fradrag for endelige underskud i udenlandske enheder efter SEL § 31 E. Der lægges særligt fokus på, hvornår et underskud anses for endeligt. Som led i analysen diskuteres og efterfølgende vurderes, om indholdet af SEL § 31 E, som udtrykt ved bestemmelsens ordlyd, forarbejderne og dansk praksis, harmonerer med EU-retten.

Supplerende undersøges, i hvilket omfang SEL § 31 E kan forventes at påvirke det danske skatteprovenu. I forlængelse heraf diskuteres, om bestemmelsen er indrettet økonomisk hensigtsmæssigt. Endeligt analyseres, hvilke konsekvenser den grænseoverskridende fradragsret kan få for samfundsøkonomien i Danmark og verden, når der henses til makroøkonomiske variable og ikke blot skatteprovenuet.

### 1.3 Afgrænsning

For at opnå tilstrækkelig dybde i specialet inden for de pladmæssige rammer, er specialet afgrænset. Specifikke afgrænsningsvalg kommenteres løbende, men generelt behandles følgende emner ikke.

Specialet koncentrerer sig om fradragsretten for danske moderselskaber, hvorfor der bortses fra foreninger og fonde m.v., jf. SEL § 31 E, stk. 2. Gennemgående er specialet af overvejende teoretisk karakter. Derfor inddrages emner med praktisk overvægt kun i mindre omfang. F.eks. behandles sambeskatningsreglerne kun i det omfang, det er nødvendigt for at forstå anvendelsen af SEL § 31 E. Dokumentationskravene i SEL § 31 E, stk. 4-5 berøres ikke.

Økonomisk anlægges et makroøkonomisk perspektiv. Modsat inddrages mikroøkonomiske betragtninger ikke, selv om fradragsretten i SEL § 31 E har indflydelse på omkostningerne i koncernen.

Med henblik på at sikre, at relevant materiale er inddraget i et meningsfuldt omfang, er der ikke medtaget ny praksis eller publikationer offentliggjort efter den 20. maj 2024.

## 1.4 Metode

### 1.4.1 Juridisk metode

Besvarelsen af specialets juridiske del af problemformuleringen tager udgangspunkt i prognoseteorien og den retsdogmatiske metode. Gennem fortolkning og systematisering analyseres og beskrives gældende ret ift. fradragsretten i SEL § 31 E.<sup>1</sup> Ved gældende ret forstås de retsregler, som en dommer forudsiges at inddrage i en hypotetisk retssag om et givent emne<sup>2</sup>.

Fastlæggelsen af gældende ret beror på retskilder i Danmark og EU. SEL § 31 E hviler på etableringsfriheden og kapitalens fri bevægelighed i TEUF art. 49 og 54 hhv. art. 63. Traktaten er i sig selv retsskabende, og medlemsstaterne skal indrette deres lovgivning i overensstemmelse dermed<sup>3</sup>. Er en medlemsstats skatteregel i strid med f.eks. etableringsfriheden, må reglen vige for EU-retten. Derudover gælder princippet om EU-rettens forrang, som også kræver, at retsanvendere fortolker national lovgivning EU-konformt<sup>4</sup>, hvilket er generelt anerkendt i dansk ret<sup>5</sup>. SEL § 31 E er den danske indførelse af doktrinen om endelige underskud udviklet af EU-Domstolen. Dele af bestemmelsens ordlyd hidrører direkte fra EU-Domstolens praksis, og forarbejderne anfører, at bestemmelsens vedtagelse har til hensigt at sikre, at EU-retten overholdes<sup>6</sup>. EU-Domstolens praksis er derfor et væsentligt bidrag ved fastlæggelsen af gældende ret. Yderligere inddrages forslag til afgørelser fremsat af generaladvokater for bedre at belyse emnet, selv om retskildeværdien af disse isoleret er begrænset<sup>7</sup>.

Relevante danske retskilder er skattelovgivningen med dens forarbejder, administrative forskrifter, domspraksis og administrativ praksis. I dansk ret udgør forarbejderne et væsentligt fortolkningsbidrag<sup>8</sup>. Forarbejderne indeholder flere eksempler på, hvilket indhold lovgiver har forudsat SEL § 31 E skal have. Derudover inddrages administrative forskrifter, herunder Den juridiske vejledning og styresignalet SKM2021.5.SKTST, da de udtrykker skattemyndighedernes forståelse af gældende ret. Retskildemæssigt har forskrifterne cirkulærestatus, hvilket betyder, at de kun forpligter Skatteforvaltningen, og ikke borgerne, til at agere i overensstemmelse med deres indhold<sup>9</sup>. Der foreligger ikke på nuværende tidspunkt domspraksis omkring SEL § 31 E, idet SKM2020.299.ØLR er afsagt forinden bestemmelsens vedtagelse. Analyserne

---

<sup>1</sup> Evald (2016), s. 202 og 206.

<sup>2</sup> Laursen (2011), s. 30.

<sup>3</sup> Pedersen m.fl. (2021), s. 95.

<sup>4</sup> Sag 6/64, *Costa mod ENEL*.

<sup>5</sup> Sørensen & Danielsen (2019), s. 187.

<sup>6</sup> L 28 (2020), s. 19.

<sup>7</sup> Sørensen & Danielsen (2019), s. 94.

<sup>8</sup> Evald (2016), s. 56.

<sup>9</sup> Bolander m.fl. (2023), s. 117.

beror derfor primært på dansk administrativ praksis i form af bindende svar fra Skatterådet. Deres retskildemæssige værdi er forholdsvis lav, da afgørelserne kan tilsidesættes af den overordnede rekursinstans, Landsskatteretten, og domstolene<sup>10</sup>. Endvidere kan den bindende virkning ikke opretholdes, hvis afgørelsen er i strid med EU-retten<sup>11</sup>.

Specialet går også videre end en analyse af, hvad der er gældende ret i Danmark. Specialet diskuterer og vurderer, hvordan indholdet af SEL § 31 E harmonerer med EU-retten. Der er en vis sandsynlighed for, at EU-Domstolen vil underkende dele af dansk ret på området, hvorfor der er grundlag for teoretisk at kritisere dansk lovgivning og administrativ praksis. Det synes ikke i strid med prognoseteorien at kritisere enkeltstående afgørelser<sup>12</sup>. Prognoseteorien er derimod særlig anvendelig på områder, hvor praksis fortsat er under udvikling<sup>13</sup>. Derfor diskuteres og vurderes, hvordan EU-Domstolen evt. vil prøve danske regler, og på den baggrund fremsættes udsagn de lege ferenda om, hvordan SEL § 31 E bør se ud for at være EU-konform.

### 1.4.2 Økonomisk metode

Til at besvare den økonomiske del af specialets problemformulering anvendes den positive økonomiske metode, som beskriver, hvordan noget *er*, og den normative økonomiske metode, som søger at besvare, hvordan noget *bør* være.<sup>14</sup> Primært anvendes den positive økonomiske metode for at beskrive, hvilke skatteprovenumæssige og øvrige samfundsøkonomiske konsekvenser, der kan være ved den grænseoverskridende fradragsret i SEL § 31 E. Den normative økonomiske metode anvendes til at diskutere, om udformningen af SEL § 31 E er hensigtsmæssig fra et økonomisk perspektiv.

Det teoretiske grundlag udgøres af primære og sekundære kvantitative data. Primære data er modtaget ved aktindsigt hos Skattestyrelsen, mens sekundære data består af dataudtræk fra Statistikbanken og Orbis. Data fra aktindsigten udgør basismaterialet, mens data fra Statistikbanken og Orbis anvendes som sammenligningsmateriale i en deskriptiv analyse af, i hvilket omfang fradrag efter SEL § 31 E påvirker skatteprovenuet i Danmark. Data bearbejdes ved tabel- og figurfremstilling for at gengive materialet på overskuelig vis og grafisk tydeliggøre forhold mellem forskellige parametre.<sup>15</sup> Det teoretiske grundlag består derudover af sekundær litteratur, der særligt anvendes som fundament for en makroøkonomisk analyse af, hvordan SEL § 31 E potentielt kan påvirke samfundsøkonomien i Danmark og verden.

## 2. Kort om de danske sambeskatningsregler

Det danske skattesystem hviler på, at ethvert selvstændigt skattesubjekt beskattes for sig. Reglerne om sambeskatning ændrer ikke herpå, men de tillader, at koncernforbundne selskaber kan modregne underskud i hinandens overskud. Dette lader sig gøre ved, at der først laves en indkomstopgørelse for hvert enkelt selskab i sambeskatningen. Disse danner grundlag for sambeskatningsindkomsten, hvori underskud kan overføres forholdsmæssigt til de overskudsgivende selskaber, jf. SEL § 31, stk. 2. Herved tildeles koncerner en skattemæssig fordel i form af hurtigere underskudsudnyttelse.

I Danmark er der krav om obligatorisk national sambeskatning for koncernforbundne selskaber hjemmehørende i Danmark og udenlandske koncernselskabers faste driftssteder og faste ejendomme beliggende i Danmark, jf. SEL § 31, stk. 1. Koncernforbundne udenlandske selskaber

---

<sup>10</sup> Ibid., s. 120.

<sup>11</sup> Ibid., s. 111.

<sup>12</sup> Laursen (2011), s. 31.

<sup>13</sup> Ibid.

<sup>14</sup> Rasmussen m.fl. (2017), s. 40.

<sup>15</sup> Andersen m.fl. (2020), s. 227-231.

er ikke en del af sambeskatningen. Det samme gælder for danske selskabers faste driftssteder og faste ejendomme i udlandet, jf. territorialprincippet i SEL § 8, stk. 2. Det er en væsentlig modifikation til globalindkomstprincippet i SL § 4, som bestemmer, at den skattepligtige indkomst består af de samlede årsindtægter, hvad enten de hidrører fra Danmark eller udlandet<sup>16</sup>. Uden territorialprincippet kunne der spekuleres i valg af etableringsform i udlandet for at minimere den danske skattebetaling.

Multinationale dansk-baserede koncerner kan *tilvælge* international sambeskatning. Efter SEL § 31 A, stk. 1 kan det ultimative moderselskab vælge at udvide sambeskatningskredsen i SEL § 31 til alle under- og overliggende koncernforbundne udenlandske selskaber. Tilvalget gælder også de sambeskattede koncernselskabers faste driftssteder og faste ejendomme i udlandet. Territorialprincippet finder således ikke anvendelse, når international sambeskatning er tilvalgt, jf. SEL § 8, stk. 2, 1. pkt. Med andre ord medtages *alle* koncernforbundne enheder, uanset etableringsform og beliggenhed, i sambeskatningen. Det er essensen af globalpuljepincippet. Tilvalg af international sambeskatning er bindende i ti år, jf. SEL § 31 A, stk. 3, da der ellers er risiko for selektiv udvælgelse af indkomstår, hvor udenlandske enheder kan indtræde i år med underskud og udtræde i år med overskud<sup>17</sup>.

### 3. Samspillet mellem EU-retten og national skatteret

På området for direkte skatter er der kun begrænset harmonisering af medlemsstaternes skatteregler. Hver medlemsstat har suveræniteten til at indrette nationale skatteregler, mens rækkevidden af suveræniteten dog er begrænset af, at skattereglerne skal iagttage de frihedsrettigheder, som er hjemlet i EUF-traktaten<sup>18</sup>.

#### 3.1 EU-Domstolens prøvelse af nationale skatteregler

Relevant for direkte skatter er særligt etableringsfriheden i TEUF art. 49 og 54 og kapitalens frie bevægelighed i TEUF art. 63. Etableringsfriheden indebærer, at personer og selskaber frit kan etablere sig i enhver medlemsstat inden for EU's grænser. Det kan f.eks. være ved at oprette agenturer, filialer eller datterselskaber. TEUF art. 49 hjemler bevægelsesfriheden, mens art. 54 udvider denne til også at omfatte selskaber. TEUF art. 49 indeholder et restriktionsforbud og et diskriminationsforbud. Medlemsstaterne må hverken opstille hindringer for egne statsborgere og selskabers etableringer i andre medlemsstater, ligesom de som værtsland skal give udenlandske personer og selskaber samme vilkår for at oprette, lede og udøve selvstændighed erhvervsvirksomhed som medlemsstatens egne statsborgere og selskaber. Kapitalens frie bevægelighed indebærer, at alle restriktioner for kapitalbevægelser og betalinger mellem medlemsstaterne indbyrdes og med tredjelande er forbudt, jf. TEUF art. 63. Forskelligt fra etableringsfriheden udvides anvendelsesområdet til tredjelande. EU-Domstolen har bl.a. fastslået, at kapitalens frie bevægelighed omfatter investeringer i fast ejendom<sup>19</sup>.

På området for direkte skatter foretager EU-Domstolen typisk en restriktionstest<sup>20</sup>. Restriktionstesten er udviklet i sag C-55/94, *Gebhard*, og består af fire trin<sup>21</sup>. Gebhard-testen foreskriver, at den nationale skatteregel 1) ikke må forskelsbehandle objektivt sammenlignelige situationer. Udgør reglen forskelsbehandling undersøges, 2) om restriktionen kan begrundes i tvin-

---

<sup>16</sup> Betegnes derfor også »det modificerede globalindkomstprincip«, jf. f.eks. Lærebog om Indkomstskat (2023).

<sup>17</sup> L 121 (2004), s. 4973-4974.

<sup>18</sup> De forenede sager C-397/98 og C-410/98, *Metallgesellschaft* m.fl.

<sup>19</sup> Sag C-322/11, *K*, præmis 21.

<sup>20</sup> Bolander m.fl. (2023), s. 1250.

<sup>21</sup> Sag C-55/94, *Gebhard*, præmis 37.



gende almene hensyn. De tvingende almene hensyn indebærer, at nationale skattesystemer gyldigt kan indeholde en restriktion, hvis det er for at varetage hensyn, der opvejer en krænkelse af frihedsrettighederne<sup>22</sup>. I givet fald vurderes, 3) om reglen er egnet til at varetage hensynet, og 4) om reglen går videre end nødvendigt.<sup>23</sup>

### 3.2 Marks & Spencer-doktrinen

Med EU-Domstolens afgørelse af 13. december 2005 i sag C-446/03, *Marks & Spencer*, tog diskussionen om grænseoverskridende udnyttelse af underskud fart. Sagen vedrørte, hvorvidt Storbritanniens regler om koncernlempelse var i overensstemmelse med etableringsfriheden, når et britisk moderselskab ikke i sit skattepligtige overskud kunne modregne underskud i udenlandske datterselskaber, når modregning var muligt, hvis underskuddene var lidt i hjemmehørende datterselskaber, eller i selskaber, der udøvede virksomhed i Storbritannien.

EU-Domstolen foretog en restriktionstest og konstaterede, at den britiske regel om koncernlempelse udgjorde forskelsbehandling. Forskelsbehandlingen lå i, at selskaber, der anvendte reglen om koncernlempelse, opnåede en skattefordel ved at »fremskynde udligningen af underskud i underskudsgivende selskaber, idet de umiddelbart kan modregnes i overskud i andre af koncernens selskaber«<sup>24</sup>. Udelukkelse af denne fordel kunne hindre et hjemmehørende moderselskab i at udøve sin etableringsfrihed<sup>25</sup>.

EU-Domstolen ville ikke anerkende det som et tvingende alment hensyn, at Storbritannien ikke beskatter overskud i ikke-hjemmehørende datterselskaber<sup>26</sup>. EU-Domstolen anerkendte derimod, at restriktionen kunne begrundes i hensynene til 1) at opretholde en afbalanceret fordeling af beskatningskompetencen mellem medlemsstaterne, 2) at modvirke dobbelt anvendelse af underskud og 3) at bekæmpe skatteunddragelse<sup>27</sup>. Fælles for hensynene er, at de vedrører afgrænsning af medlemsstatens skattebase overfor andre medlemsstaters skattejurisdiktioner<sup>28</sup>. Det bemærkes, at EU-Domstolen efterfølgende har anerkendt, at det er en tilstrækkelig begrundelse, at to ud af de tre hensyn varetages<sup>29</sup>. Endeligt vurderede EU-Domstolen, at reglen om koncernlempelse ikke var proportional, da den gik videre end nødvendigt, når underskuddet i et udenlandsk datterselskab var *endeligt*<sup>30</sup>. Etableringsfriheden er således ikke til hinder for den britiske koncernlempelsesregel som sådan, men traktatstridigheden består i den manglende adgang til at anvende underskud i udenlandske datterselskaber, når disse underskud er *endelige*. I så fald består der ikke længere en risiko for dobbeltfradrag.

EU-Domstolens afgørelse i denne sag har udviklet sig til Marks & Spencer-doktrinen. Doktrinen hovedregel er, at en lovgivning, som udelukker et hjemmehørende moderselskabs mulighed for at tage hensyn til underskud i et udenlandsk datterselskab, men ikke tilsvarende udelukker denne mulighed for underskud i et hjemmehørende datterselskab, »dels forfølger legitime mål, som er forenelige med traktaten, og som vedrører tvingende almene hensyn, dels er egnet til at sikre gennemførelsen af de pågældende mål«<sup>31</sup>. Herved forstås, at en sådan lovgivning ikke er traktatstridig, selv om den udgør en hindring for etableringsfriheden, fordi den på

<sup>22</sup> Sørensen & Danielsen (2019), s. 872.

<sup>23</sup> Ibid., s. 536-537.

<sup>24</sup> Sag C-446/03, *Marks & Spencer*, præmis 32.

<sup>25</sup> Ibid., præmis 33-34.

<sup>26</sup> Sag C-446/03, *Marks & Spencer*, præmis 40.

<sup>27</sup> Ibid., præmis 43 og 51.

<sup>28</sup> Michelsen m.fl. (2017), s. 627.

<sup>29</sup> F.eks. sag C-414/06, *Lidl Belgium*, præmis 42 vedr. de to første hensyn hhv. sag C- 231/05, *Oy AA*, præmis 60 vedr. først- og sidstnævnte hensyn.

<sup>30</sup> Sag C-446/03, *Marks & Spencer*, præmis 55.

<sup>31</sup> Ibid., præmis 51.

proportional vis varetager tvingende almene hensyn. Til hovedreglen gælder imidlertid en undtagelse, hvorefter moderselskabet skal kunne tage hensyn til disse udenlandske underskud, når de er *endelige*, da det er uforholdsmæssigt at nægte fradrag på dette tidspunkt. Hvad der forstås ved endelige underskud, analyseres i afsnit 4.1.3.1.

### 3.3 Bevola-dommen og de danske skatteregler

Marks & Spencer-sagen verserede ved EU-Domstolen samtidig med lovbehandlingen af sambeskatningsreformen, og allerede på det tidspunkt var sagens mulige konsekvenser for de foreslåede regler genstand for overvejelse<sup>32</sup>. Der var bl.a. tvivl om, hvorvidt de foreslåede sambeskatningsregler og territorialprincippet var forenelige med EU-retten. Reglerne indebærer, at indkomst i danske selskabers faste driftssteder og faste ejendomme i udlandet ikke indgår i en dansk beskatning, jf. SEL § 8, stk. 2. Det modsatte gælder, hvis enhederne er beliggende i Danmark, jf. SEL § 31. Lovgiver mente, at denne forskelsbehandling var forenelig med EU-retten, fordi den kunne fravælges ved tilvalg af international sambeskatning<sup>33</sup>.

Denne opfattelse blev prøvet af EU-Domstolen i sag C-650/16, *Bevola*. Det danske selskab, Bevola, havde et fast driftssted i Finland, som blev lukket i 2009 med et tab på ca. 2,8 mio. kr. Bevola ønskede at fradrage tabet ved den danske indkomstopgørelse, men de danske skattemyndigheder nægtede dette med henvisning til territorialprincippet og koncernens fravalg af international sambeskatning. EU-Domstolen foretog en restriktionstest og fandt, at territorialprincippet forskelsbehandler et dansk selskab med et fast driftssted i Danmark hhv. i udlandet<sup>34</sup>. EU-Domstolen udtalte, at situationerne i udgangspunktet ikke er objektivt sammenlignelige, når der henses til bestemmelsens formål om at undgå dobbeltbeskatning, men det er de for så vidt, at der foreligger et endeligt underskud i udlandet<sup>35</sup>. Restriktionen kan imidlertid begrundes i hensynene til en afbalanceret fordeling af beskatningskompetencen, symmetri i skatteordningen og forhindring af dobbeltfradrag<sup>36</sup>. Til gengæld er territorialprincippet uforholdsmæssigt, når det udenlandske underskud er endeligt, da der i så fald ikke længere er risiko for dobbeltfradrag<sup>37</sup>.

EU-Domstolen forholdt sig ikke til betingelserne i SEL § 31 A om international sambeskatning, men bemærkede, at globalpuljepincippet og den 10-årige bindingsperiode udgør strenge forpligtelser<sup>38</sup>. Omvendt bemærkedes det også, at betingelserne sikrer, at et selskab ikke selv kan fastlægge og uden videre ændre omfanget af sambeskatningen, hvilket varetager hensynene til en afbalanceret fordeling af beskatningskompetencen og skattesystemets symmetri<sup>39</sup>. På trods af disse tvetydige bemærkninger, efterlader EU-Domstolen ingen tvivl om, at Danmark er forpligtet til at indrømme fradrag for endelige underskud i et udenlandsk fast driftssted i overensstemmelse med Marks & Spencer-doktrinen<sup>40</sup>, og at fradragsretten *ikke* kan betinges af tilvalg af international sambeskatning - i strid med lovgivers opfattelse<sup>41</sup>. På baggrund af EU-Dom-

---

<sup>32</sup> Betænkning nr. 1452 (2004), s. 9.

<sup>33</sup> L 121 (2004), s. 4973.

<sup>34</sup> Sag C-650/16, *Bevola*, præmis 20 og 28.

<sup>35</sup> *Ibid.*, præmis 36-40.

<sup>36</sup> *Ibid.*, præmis 42-52. Hensynet til at forhindre dobbeltfradrag anføres af EU-Domstolen selv.

<sup>37</sup> *Ibid.*, præmis 57-59.

<sup>38</sup> *Ibid.*, præmis 27.

<sup>39</sup> *Ibid.*, præmis 56.

<sup>40</sup> Sag C-650/16, *Bevola*, præmis 61-64.

<sup>41</sup> Samtlige deltagende medlemsstater delte lovgivers synspunkt, jf. pkt. 68 i generaladvokat Sánchez-Bordonas forslag til afgørelse.

stolens afgørelse angik tvisten ved Østre Landsret, jf. SKM2020.299.ØLR, hvorvidt underskuddet i det faste driftssted i Finland kunne anses for endeligt, hvilket i bekræftende fald ville medføre fradragsret i Danmark med støtte direkte i EU-retten<sup>42</sup>.

## 4. Selskabsskattelovens § 31 E

Efter sag C-650/16, *Bevola*, indførtes SEL § 31 E ved lov nr. 1835 af 8. december 2020. Lovændringen trådte i kraft den 1. januar 2021, men SEL § 31 E har tilbagevirkende kraft til indkomståret 2019<sup>43</sup>. Genoptagelse kan ske ekstraordinært tilbage til indkomståret 2009<sup>44</sup>.

Formålet med SEL § 31 E er at bringe de danske skatteregler i overensstemmelse med EU-retten. Bestemmelsen er en undtagelse til territorialprincippet ved at udvide danske moderselskabers fradragsret for underskud i udenlandske koncernforbundne enheder uden tilvalg af international sambeskatning. Anvendelsesområdet er endelige underskud i udenlandske datterselskaber, faste driftssteder og faste ejendomme, som fælles betegnes »udenlandske enheder«. Marks & Spencer-doktrinen finder direkte anvendelse på udenlandske datterselskaber, men anvendes også analogt på underskud i faste driftssteder<sup>45</sup> og fast ejendom<sup>46</sup>. Desuden har *Bevola*-dommen afledt betydning for danske selskaber med udenlandske datterselskaber og faste ejendomme, fordi territorialprincippet i denne henseende sidestiller udenlandske faste driftssteder og faste ejendomme med udenlandske datterselskaber<sup>47</sup>.

### 4.1 Fradragsbetingelser

Efter SEL § 31 E, stk. 1 kan danske moderselskaber, som ikke har tilvalgt international sambeskatning, medregne endelige underskud fra udenlandske koncernforbundne enheder i den danske indkomstopgørelse, hvis en række *kumulative* betingelser er opfyldte. Enkelte betingelser gælder særligt for datterselskaber, faste driftssteder hhv. faste ejendomme, men fælles kræves:

- 1) at der ikke er tilvalgt international sambeskatning efter SEL § 31 A, jf. SEL § 31 E, stk. 1, 1. pkt.;
- 2) at det udenlandske datterselskab eller faste driftssted er skattemæssigt hjemmehørende hhv. beliggende i lande, der er medlem af EU/EØS, på Færøerne eller i Grønland, mens den faste ejendom blot skal være beliggende i udlandet, jf. SEL § 31 E, stk. 1, 1. pkt.;
- 3) at underskuddet er endeligt efter reglerne i det land, hvor datterselskabet er hjemmehørende, hhv. det faste driftssted eller den faste ejendom er beliggende, jf. SEL § 31 E, stk. 1, 3. pkt. og stk. 3.; og
- 4) at underskuddet skal opgøres efter de danske regler, jf. SEL § 31 E, stk. 1, 6. pkt.

I de følgende afsnit analyseres betingelserne i SEL § 31 E, ligesom deres overensstemmelse med EU-retten diskuteres. Betingelserne kan inddeles i krav til det danske skattesubjekt, det udenlandske skattesubjekt og selve underskuddet<sup>48</sup>. Sidstnævnte tildeles størst fokus.

---

<sup>42</sup> SKM2020.299.ØLR analyseres i afsnit 4.1.3.1.1.

<sup>43</sup> § 7, stk. 1 og 2 i lov nr. 1835 af 8. december 2020.

<sup>44</sup> SFL § 27, stk. 1, nr. 7 smh. sag C-650/16, *Bevola*.

<sup>45</sup> Sag C-650/16, *Bevola*, præmis 60-64.

<sup>46</sup> Sag C-322/11, *K*, præmis 75-77, som vedr. en fysisk person, men må også gælde selskaber, jf. RR.10.2021.50, s. 6.

<sup>47</sup> Laursen m.fl. (2019), s. 387.

<sup>48</sup> Tell (2021), afsnit 3.

### 4.1.1 Krav til det danske skattesubjekt

Fradragsretten i SEL § 31 E gælder for selskaber omfattet af SEL § 1. Det vil sige selskaber, der er fuld skattepligtige til Danmark og underlagt almindelig selskabsbeskatning. Der skelnes ikke mellem, om den fulde skattepligt skyldes indregistrering eller ledelsens sæde i Danmark.

Anvendelsesområdet er en videreførelse af anvendelsesområdet i SEL § 31. Fradragsretten gælder således for danske selskaber, som kan være moderselskab i en dansk sambeskatning, jf. SEL § 31 E, stk. 1. Et moderselskab er et selskab, der har bestemmende indflydelse, hvorved forstås beføjelsen til at styre et datterselskabs økonomiske og driftsmæssige beslutninger, jf. SEL § 31 C, stk. 2. Bestemmende indflydelse formodes at foreligge ved ejerskab over mere end halvdelen af stemmerne, jf. SEL § 31 C, stk. 3. Det afgørende for fradragsretten er opretholdelse af den bestemmende indflydelse, så fradragsretten bevares, selv om det danske moderselskab 1) får nye ejere, 2) begynder at indgå i en dansk sambeskatning, 3) skifter fra én dansk sambeskatning til en anden eller 4) den danske sambeskatning udvides, indskrænkes eller ophører<sup>49</sup>.

Yderligere må moderselskabet ikke have tilvalgt international sambeskatning efter SEL § 31 A, idet underskud i så fald kan fradrages allerede efter disse regler. Af SKM2023.523.SR følger, at betingelsen gælder for underskudsårene. Det vil sige, at fradragsretten består, selv om der efterfølgende er tilvalgt international sambeskatning, også i endelighedsåret. Det må skyldes, at der i en sådan situation ikke er risiko for dobbeltfradrag, idet tidligere oparbejdede underskud ikke kan tages med ind i sambeskatningen, jf. SEL § 31 A, stk. 2, 1. pkt.

### 4.1.2 Krav til det udenlandske skattesubjekt

Udenlandske skattesubjekter relevante for SEL § 31 E er udenlandske datterselskaber, faste driftssteder og faste ejendomme. For udenlandske datterselskaber og faste driftssteder gælder etableringsfriheden i TEUF art. 49, hvorfor fradragsretten er betinget af, at enheden er hjemmehørende hhv. beliggende inden for EU/EØS, i Grønland eller på Færøerne. Betingelsen skal være opfyldt i både underskudsåret og endelighedsåret<sup>50</sup> for at sikre, at der ikke gives fradrag for underskud opstået i tredjelande, hvor etableringsretten ikke finder anvendelse. Investeringer i fast ejendom er omfattet af kapitalens fri bevægelighed i TEUF art. 63, hvorfor der ikke er nogen geografisk begrænsning. Et dansk hovedsæde kan således potentielt få fradrag for tab på en fast ejendom beliggende i et tredjeland.

SEL § 31 E definerer ikke, hvad der forstås ved disse udenlandske enheder. Begrebet fast driftssted følger definitionen i SEL § 2, stk. 1, litra a<sup>51</sup>. Der foreligger et fast driftssted, når *»selskabet, foreningen m.v. udøver erhverv igennem et fast forretningssted her i landet«*, jf. SEL § 2, stk. 2, 1. pkt. Selv om bestemmelserne angår et udenlandsk selskabs faste driftssted i Danmark, gælder definitionen også for et dansk selskabs faste driftssted i udlandet. Danske selskabers entreprisekontrakter i udlandet kan f.eks. konstituere et udenlandsk fast driftssted. Fast ejendom er bebyggede og ubebyggede ejendomme, ejerlejligheder, bygninger på fremmed grund samt sædvanligt tilbehør indlagt til brug for bygningen i almindelighed<sup>52</sup>. Faste driftssteder er per definition fuldt ejet af det danske hovedsæde, men for fast ejendom er der ikke krav om, at den er helejet af det danske selskab<sup>53</sup>.

---

<sup>49</sup> L 28 (2020), Bilag 2 - Høringsskema, s. 21.

<sup>50</sup> DJV 2024-1, C.D.2.4.5.4.

<sup>51</sup> L 28 (2020), s. 21.

<sup>52</sup> Bolander m.fl. (2023), s. 526.

<sup>53</sup> L 28 (2020), Bilag 2 - Høringsskema, s. 24.

Grundet det geografiske krav for faste driftssteder er det væsentligt at afgrænse fast ejendom fra et fast driftssted. Afgrænsningen følger SEL § 2, stk. 1, litra a og b, hvorfor en fast ejendom, der indgår som en del af erhvervsformuen i et fast driftssted, behandles som et fast driftssted iht. SEL § 31 E<sup>54</sup>. Det vil sige, at det snævrere anvendelsesområde i form af det geografiske krav gælder, hvorefter der ikke består en fradragsret for underskud i en fast ejendom beliggende i udlandet, hvis den faste ejendom tilhører et fast driftssted beliggende uden for EU/EØS.

For så vidt angår datterselskaber henviser SEL § 31 E til SEL § 31 A, hvorfor begrebet datterselskab må fortolkes efter koncernbegrebet i SEL § 31 C. Et datterselskab er således et selskab, der er underlagt bestemmende indflydelse af et andet selskab. SEL § 31 E hjemler fradrag for underskud i direkte og indirekte ejede datterselskaber. Ved et direkte ejet datterselskab forstås »et selskab, som uden mellemliggende selskaber m.v. ejes direkte af et dansk selskab«, mens et indirekte ejet datterselskab er »et selskab, som via mellemliggende selskaber m.v. er ejet af et dansk selskab, f.eks. et datterdatterselskab«<sup>55</sup>. Der ses igennem enheder, som efter dansk skatteret er skattemæssige transparente<sup>56</sup>.

Frdrag for endelige underskud i indirekte ejede datterselskaber er yderligere betinget af, at de mellemliggende datterselskaber er hjemmehørende i samme land som det underskudsgivende datterdatterselskab, jf. SEL § 31 E, stk. 1, 2. pkt. Betingelsen udspringer af sag C-608/17, *Holmen*, hvor EU-Domstolen fastslog, at Marks & Spencer-doktrinen tillige gælder for endelige underskud i indirekte ejede datterselskaber, hvis samtlige mellemliggende selskaber mellem det moderselskab, der ønsker at udnytte underskuddet, og det datterdatterselskab, hvis underskud anses for endeligt, er hjemmehørende i samme medlemsstat<sup>57</sup>. I princippet vil det være det mellemliggende direkte ejende selskab, der har fradrag. Betingelsen skal dermed modvirke dobbeltfradrag, samt at koncernen ikke vilkårligt kan vælge, i hvilket land fradraget for det endelige underskud tages. Med andre ord udgør betingelsen en forholdsmæssig foranstaltning, der modvirker dobbeltfradrag og sikrer en afbalanceret fordeling af beskatningskompetencen.<sup>58</sup>

Uden betingelsen kan en koncern udnytte sin geografiske placering til at opnå fradrag i den medlemsstat, hvor den skattemæssige værdi af fradraget er størst. Et datterselskab vil kunne udnytte endelige underskud i datterdatterselskabet som dets umiddelbare moderselskab, mens også et dansk ultimativt moderselskab potentielt vil kunne modregne underskuddet. Som eksempel kan nævnes en situation, hvor det danske moderselskab, A, har et direkte ejet datterselskab, B, som er skattemæssigt hjemmehørende i Tyskland. B ejer datterselskabet, C, der er skattemæssigt hjemmehørende i Holland, og som har endelige underskud. C er således et datterdatterselskab til A. Uden betingelsen kan koncernen potentielt selv bestemme, om det endelige underskud i C skal fradrages i Danmark eller Tyskland. Betingelsen i SEL § 31 E, stk. 1, 2. pkt. varetager dermed tvingende almene hensyn ved at afskære A's mulighed for at fradrage endelige underskud i C i sin danske indkomstopgørelse. I stedet må underskuddet søges modregnet i B's indkomstopgørelse i Tyskland efter tyske regler.<sup>59</sup>

### 4.1.3 Krav til underskuddet

#### 4.1.3.1 Endelighedsvurderingen

SEL § 31 E hjemler fradrag for *endelige* underskud, jf. SEL § 31 E, stk. 1, 3. pkt. Et underskud er endeligt, når det hverken i tidligere indkomstår, det pågældende indkomstår eller i senere

---

<sup>54</sup> L 28 (2020), s. 29.

<sup>55</sup> Ibid., s. 28.

<sup>56</sup> DJV 2024-1, C.D.2.4.5.4.

<sup>57</sup> Sag C-608/17, *Holmen*, præmis 33.

<sup>58</sup> Ibid., præmis 27-29.

<sup>59</sup> Tankegangen følger sag C-608/17, *Holmen*, præmis 30-32.

indkomstår har været eller vil være muligt at anvende underskuddet, jf. SEL § 31 E, stk. 3, 2. pkt. Formuleringen følger af præmis 55 i sag C-446/03, *Marks & Spencer*, hvori der står: »(...) den i hovedsagen omhandlede restriktive foranstaltning går ud over, hvad der er nødvendigt for at nå det væsentlige i de forfulgte mål i en situation, hvor

- *det ikke-hjemmehørende datterselskab har udtømt alle de muligheder for at tage hensyn til underskuddene, der eksisterer i dets hjemstat med hensyn til det pågældende skatteår ved ansøgningen om lempelse såvel som med hensyn til tidligere skatteår, i givet fald ved overførsel af disse underskud til tredjepart eller ved modregning af disse underskud i de overskud, der er opnået i datterselskabet i tidligere skatteår, og*
- *der ikke er mulighed for at tage hensyn til det udenlandske datterselskabs underskud i dets hjemstat i forbindelse med senere skatteår enten af selskabet selv eller af en tredjepart, bl.a. i tilfælde af overdragelse af datterselskabet til denne.»*

Endelighedsvurderingen består således af to led. Først undersøges, om den udenlandske enhed har kunnet tage hensyn til underskuddene lokalt i tidligere såvel som i indeværende indkomstår, jf. præmissens 1. led. Dernæst undersøges, om det er muligt at anvende underskuddet i senere indkomstår, jf. præmissens 2. led. Vurderingen beror på gældende lokale regler og selskabets faktiske forhold ved udløbet af endelighedsåret<sup>60</sup>.

SEL § 31 E er negativt afgrænset ved, at SEL § 31 E, stk. 3, 3. og 4. pkt. angiver, hvornår der *ikke* er tale om et endeligt underskud. Forarbejderne bidrager også til denne negative afgrænsning, men angiver dog positivt, at likvidation af et udenlandsk datterselskab og nedlukning af et fast driftssted kan føre til endelighed. Hvilke situationer, der i øvrigt kan medføre endelighed, må udledes af praksis.

#### 4.1.3.1.1 Likvidation, nedlukning og afståelse

For så vidt angår beslutningen om frivilligt at indstille en erhvervsaktivitet er det væsentligt, om der efter aktivitetens ophør fortsat består en mulighed for at tage hensyn til uudnyttede underskud.

Er erhvervsaktiviteten ophørt, og samtlige indtægtsgenererende aktiver solgt eller fjernet, kan der være et endeligt underskud. Det forudsætter, at den underskudsgivende enhed ikke længere oppebærer, selv minimale, indtægter i den medlemsstat, hvori den hører hjemme.<sup>61</sup> Omvendt er manglende oppebæring af indtægter ikke i sig selv tilstrækkeligt til at konstatere et endeligt underskud. I sag C-123/11, *A Oy*, havde et finsk selskab et datterselskab i Sverige, som udøvede virksomhed fra tre lejede erhvervslokaler. Grundet driftstab lukkede datterselskabet sine forretninger og oppebar ikke længere indtægter. Koncernen ville ikke fortsætte sine svenske aktiviteter, og ønskede derfor at fusionere datterselskabet med dets finske moderselskab som fortsættende selskab. Fusionen ville bl.a. indebære overførsel af datterselskabets langvarige lejekontrakter vedr. erhvervslokalerne. EU-Domstolen bemærkede, at selv om koncernen ikke ville have nogen tilstedeværelse i Sverige efter fusionen, kunne der fortsat være mulighed for at tage hensyn til underskuddet lokalt. Efter svenske skatteregler var der bl.a. hjemmel til, at underskuddet kunne anvendes ved beskatning af fortjeneste realiseret på det indskydende selskabs aktiver og passiver. Ligeledes kunne Sverige beskatte datterselskabet af fortjeneste realiseret ved overdragelsen af dets aktiver i forbindelse med fusionen.<sup>62</sup> Heraf udledes, at selv om der ikke længere oppebæres indtægter, foreligger der ikke et endeligt underskud, hvis der

<sup>60</sup> L 28 (2020), s. 30.

<sup>61</sup> Sag C-172/13, *Kommissionen mod Storbritannien*, præmis 36-37.

<sup>62</sup> Sag C-123/11, *A Oy*, præmis 51-53.

er en, omend usandsynlig, mulighed for at tage hensyn til underskuddet lokalt i senere indkomstår<sup>63</sup>.

Likvidation af et datterselskab og nedlukning af et fast driftssted er begivenheder, der kan medføre, at uudnyttede underskud i disse enheder ikke længere kan anvendes i deres hjemstater<sup>64</sup>. For fast ejendom må det samme gælde for tab, der konstateres ved afståelse af ejendommen. Disse begivenheder kan således medføre, at et underskud bliver endeligt efter SEL § 31 E, stk. 3. For underskud i datterselskaber er likvidation afgørende. Skatterådet har adskillige gange anført, at endelighedskravet først er opfyldt, når datterselskabet er endeligt ophørt ved likvidation<sup>65</sup>. F.eks. udtalte Skatterådet i SKM2022.232.SR, at underskud i et tysk datterselskab ikke var endeligt, når de erhvervsmæssige aktiviteter var ophørte, men først *»når selskabet i retlig henseende er ophørt«*. For faste driftssteder, der ikke er selvstændige juridiske enheder, og som derfor ikke kan likvideres, må det afgørende være, at den konstituerende aktivitet ophører. For fast ejendom må det afgørende være afståelse. Det er uden betydning for endelighedsvurderingen, at koncernen selv disponerer over, hvornår disse begivenheder eksekveres og derigennem kan påvirke endelighedstidspunktet<sup>66</sup>.

Når der henses til formålet med SEL § 31 E, forekommer det naturligt, at endelighedstidspunktet først indtræder ved retligt ophør og ikke, når beslutningen om ophør træffes eller foranstaltninger iværksættes. Først dér består der ikke længere en risiko for dobbeltfradrag, hvorfor det vil være uforholdsmæssigt at nægte fradrag. Hvis f.eks. et datterselskab *»fortsætter med at oppebære indtægter, selv minimale, eksisterer muligheden for, at de lidte underskud endnu kan modregnes i fremtidige overskud i den medlemsstat, hvor datterselskabet har hjemsted«*<sup>67</sup>, og der består fortsat en risiko for dobbeltfradrag. I tillæg hertil er endelighed betinget af underskuddets bortfald i forbindelse med likvidationen, nedlukningen eller afståelsen.

Ovenstående illustreres bl.a. af SKM2024.166.SR. Spørger anmodede om bekræftelse på fradragsret for underskud i sit norske datterselskab, når datterselskabet var endeligt ophørt ved likvidation. Aktiviteten i datterselskabet var solgt til tredjemand, så datterselskabet var tomt. Denne transaktion, hvorved de indtægtsgenererende aktiver blev solgt, var ikke i sig selv tilstrækkelig til, at underskuddet blev endeligt, jf. ovenfor. Skatterådet fandt, at underskuddet var endeligt efter de norske skatteregler ved datterselskabets likvidation. Der blev lagt vægt på, at det norske datterselskab hverken i tidligere indkomstår, i likvidationsåret eller i senere indkomstår havde eller ville kunne anvende sine underskud. Selskabet havde været kronisk underskudsgivende, og der var ingen udsigt til en likvidationsavance. Det havde heller ikke været muligt at medoverdrage underskuddet ved salget af aktiviteten til tredjemand, idet de norske skatteregler foreskrev, at underskud bortfaldt ved ejerskifte i et tomt selskab. Videre ville et underskud fortages endeligt ved likvidation. Efter en samlet vurdering var der således et endeligt underskud efter norske skatteregler.

I kravet om underskuddets bortfald ligger også, at underskuddet ikke må kunne genopstå og senere anvendes af enheden selv, koncernforbundne enheder eller tredjeparter. Forarbejderne henviser til, at visse lande tillader, at uudnyttede underskud i et likvideret selskab eller et lukket fast driftssted kan genopstå og anvendes af f.eks. et nyt fast driftssted i samme land<sup>68</sup>. Har

---

<sup>63</sup> Van den Brock (2020), s. 55.

<sup>64</sup> L 28 (2020), s. 30.

<sup>65</sup> Jf. nedenfor og i øvrigt SKM2022.226.SR, SKM2022.356.SR, SKM2022.579.SR samt senest SKM2024.211.SR.

<sup>66</sup> L 28 (2020), Bilag 2 - Høringsskema, s. 27.

<sup>67</sup> Sag C-172/13, *Kommissionen mod Storbritannien*, præmis 36.

<sup>68</sup> L 28 (2020), s. 30.

udlandet karensregler, hvorefter et underskud kan genopstå og anvendes af en nyetableret enhed inden for en vis tidsperiode efter afvikling af den underskudsgivende enhed, er det lovgivers opfattelse, at et underskud først er endeligt ved udløbet af den fastsatte tidsperiode<sup>69</sup>. Forarbejderne forholder sig imidlertid ikke til en situation, hvor de udenlandske skatteregler tillader genoplivning af underskud uden tidsmæssig begrænsning. Videreføres lovgivers opfattelse til denne situation, kan det betyde, at underskud potentielt aldrig kan blive endelige.

Efter dansk domspraksis kan underskud i et nedlukket fast driftssted anses for endeligt allerede i nedlukningsåret, selv om udlandet tillader tidsbegrænset genoplivning af underskud. Det kræver, at genoplivningen kun er af hypotetisk karakter, jf. SKM2020.299.ØLR. Landsretten fandt, at Bevola efter finsk skatteret havde udtømt alle muligheder for at fradrage underskuddet lokalt. Der bestod imidlertid en teoretisk mulighed for, at underskuddet kunne overføres til et nyetableret fast driftssted i Finland og potentielt anvendes frem til dets forældelse. De finske skattemyndigheder havde ikke tidligere haft sådanne sager, så der var ingen fast praksis derom. I endelighedsvurderingen lagde Landsretten endvidere vægt på, at det faste driftssted blev lukket i 2009 og ikke siden var genåbnet. Der var således ikke udsigt til fremtidig oppebæring af indtægter i Finland, hvorfor der heller ikke var tale om blot en midlertidig nedlukning. Muligheden for genoplivning af underskud var derfor udelukkende hypotetisk. Landsretten anerkendte, at Bevola kunne fradrage tabet i sin danske indkomstopgørelse for 2009, fordi endelighedsbetingelsen ansås for opfyldt allerede i nedlukningsåret. I sin begrundelse anførte Landsretten, at *»den omstændighed, at [Bevola] rent hypotetisk kunne have genåbnet det [finske] driftssted og teoretisk set formentligt kunne have anvendt underskuddene fra 2005, 2006 og 2008 til fradrag, såfremt driftsstedet eventuelt måtte vise sig at give overskud, skulle [ikke] udelukke, at tabet i den foreliggende situation kan betragtes som endeligt.«*

Med dommen tager Østre Landsret afstand fra lovgivers opfattelse, som udtrykt i forarbejderne, og fastslår, at underskud kan være endelige allerede i nedlukningsåret, selv om de udenlandske skatteregler muliggør genoplivning. Der er således ikke efter dansk domspraksis grundlag for at udskyde endelighedstidspunktet til udløbet af en evt. karensperiode. Det må ligeledes forventes at gælde, hvor udlandet ikke tidsmæssigt begrænser muligheden for genoplivning. EU-Domstolen har endnu ikke forholdt sig problemstillingen. På den ene side indebærer endelighed allerede i nedlukningsåret en risiko for dobbeltfradrag, hvis underskuddet efterfølgende faktisk genoplives lokalt. På den anden side er det vanskeligt at forestille sig, at EU-Domstolen vil acceptere, at et hovedkontor mister enhver adgang til at anvende endelige underskud i et udenlandsk fast driftssted grundet tidsbegrænsede regler om genoplivning<sup>70</sup>. Dog anlægger EU-Domstolen generelt en streng endelighedsvurdering, hvorfor blot en teoretisk mulighed for at tage hensyn til underskuddet er tilstrækkelig til, at det ikke er endeligt<sup>71</sup>. Dette var også Skatteministeriets bærende argument i SKM2020.299.ØLR, som Landsretten imidlertid underkendte.

På baggrund af ovenstående må retsstillingen i Danmark være, at en *permanent* nedlukning af et fast driftssted kan føre til endelighed allerede i nedlukningsåret, selv om udlandet tillader tidsbegrænset hhv. tidsubegrænset genoplivning af underskud. I permanent nedlukning ligger, at muligheden for genoplivning kun er hypotetisk, fordi det faste driftssted reelt er lukket og ikke senere genåbnes, hvormed der ikke er nogen udsigt til fremtidig oppebæring af indtægter. En permanent nedlukning fjerner dermed risikoen for dobbeltfradrag. Er nedlukningen *midlertidig*, består risikoen for dobbeltfradrag, og underskud kan derfor ikke anses for endelige i

---

<sup>69</sup> Ibid.

<sup>70</sup> Pedersen & Hansen (2021), afsnit 4.1.

<sup>71</sup> Se afsnit 4.1.3.1.4 og afsnit 5.2.



nedlukningsåret grundet den mulige genoplivning. Sondringen mellem midlertidig og permanent nedlukning rejser en ny og uafklaret problemstilling.<sup>72</sup>

#### 4.1.3.1.2 Fusion

Et selskab kan også ophøre ved fusion, hvor det andet selskab er det fortsættende selskab. Det følger bl.a. af sag C-123/11, *A Oy*, hvor koncernen ønskede at foretage en lodret fusion mellem et svensk datterselskab og dets finske moderselskab som fortsættende selskab. EU-Domstolen udtalte i præmis 54 og 55, at den påtænkte fusion kunne føre til, at underskuddet i Sverige blev endeligt, hvis det finske moderselskab i øvrigt kunne godtgøre, at alle muligheder for at anvende underskuddet lokalt var udtømte. EU-Domstolen bekræftede igen i sag C-607/17, *Memira*, at underskud, der bortfalder ved en grænseoverskridende fusion, var endelige, hvis betingelserne i Marks & Spencer-dommens præmis 55 var opfyldte<sup>73</sup>.

I dansk praksis følger det direkte af SKM2023.281.SR, at en grænseoverskridende skattefri fusion kan føre til et endeligt underskud. En dansk koncern havde et underskudsgivende tysk datterselskab, hvis aktivitet var blevet afviklet ved at sælge aktiverne til tredjemand med tab. Spørger ønskede det bekræftet, at underskuddet var endeligt, når datterselskabet ophørte efter en grænseoverskridende skattefri fusion med spørger som fortsættende selskab. Skatterådet bemærkede, at der ikke i forarbejderne er taget stilling til, om et datterselskabs ophør ved en grænseoverskridende fusion kan indebære, at et evt. uudnyttet underskud i datterselskabet kan blive endeligt. Med henvisning til sag C-607/17, *Memira*, fastslog Skatterådet, at »en grænseoverskridende skattefri fusion på samme måde som en likvidation er en begivenhed, som kan udløse et endeligt underskud«. Det forudsætter, at underskuddet bortfalder ved fusionen<sup>74</sup>. Efter en konkret vurdering, fandt Skatterådet, at der efter den påtænkte fusion ville være et endeligt underskud i Tyskland. Der blev bl.a. lagt vægt på, at underskuddet efter tyske regler ville fortabes endeligt, fordi transaktionsparternes underskud bortfalder efter reglerne i fusionsskattedirektivet, når selskaberne ikke er sambeskattet<sup>75</sup>. På tidspunktet for den grænseoverskridende fusion var det tyske datterselskab tomt, og koncernen påtænkte ikke at opstarte ny aktivitet i Tyskland. Der ville således heller ikke restere et driftssted i Tyskland efter fusionens gennemførelse, som potentielt kunne anvende underskuddet lokalt.

#### 4.1.3.1.3 Konkurs

Konkurs er en anden måde, hvorpå et selskab kan ophøre retligt. Som nævnt i afsnit 4.1.3.1.1 fandt Skatterådet i SKM2022.232.SR, at underskud først er endelige, »når selskabet i retlig henseende er ophørt«, hvilket bl.a. kan ske ved konkurs. Det antyder, at underskud i et udenlandsk konkursramt datterselskab er endeligt og fradragsberettiget for det danske moderselskab, når konkursbehandlingen er afsluttet, og datterselskabet er endeligt opløst. Det forholder sig imidlertid anderledes efter dansk ret. Med SKM2022.232.SR har Skatterådet slået fast, at endelige underskud i et udenlandsk konkursramt datterselskab *ikke* kan fradrages efter SEL § 31 E. Årsagen er betingelsen i SEL § 31 E, stk. 1, 4. pkt., som yderligere kræver, at underskuddet kunne have været anvendt efter reglerne i SEL § 31 A, hvis der havde været tilvalgt international sambeskatning<sup>76</sup>. Dermed finder de sædvanlige sambeskatningsprincipper anvendelse ift. SEL § 31 E, herunder kravet om koncernforbindelse, jf. SEL § 31 C.

---

<sup>72</sup> Tell (2024), afsnit 5.

<sup>73</sup> Sag C-607/17, *Memira*, præmis 24-27.

<sup>74</sup> Se afsnit 4.1.3.1.1.

<sup>75</sup> Jf. FUSL § 15, stk. 2, 1. pkt., jf. § 8, stk. 6, 1. pkt.

<sup>76</sup> Se afsnit 4.1.3.4.

SEL § 31 C, stk. 8 bestemmer, at et selskab under konkursbehandling skal holdes ude af sambeskatningen i alle indkomstperioder fra og med det indkomstår, hvori konkursdekretet afsiges. Ved konkursbehandling overtages selskabet af kurator, og selskabet er ikke længere under bestemmende indflydelse af moderselskabet. Koncernforbindelsen afbrydes. I medfør af SEL § 31 C, stk. 8 sker det allerede på det tidspunkt, hvor selskabet kommer *under konkursbehandling*. Det vil sige, at koncernforbindelsen afbrydes *før* endelighedstidspunktet, som først indtræder, når datterselskabet er *endeligt opløst* efter afsluttet konkursbehandling. Skatterådet udtalte i SKM2022.232.SR, at en afledt konsekvens heraf er, »at underskud, som er opstået i sambeskatningsperioden, følger det konkursramte selskab ud af sambeskatningen«. Som konsekvens heraf kan underskud i et konkursramt udenlandsk datterselskab ikke anvendes i en international sambeskatning i endelighedsåret, hvorfor der heller ikke er hjemmel til fradrag efter SEL § 31 E. Koncernen kan som alternativ lave en rekapitalisering af det underskudsgivende datterselskab og derefter gennemføre en solvent likvidation, som påtænkt af spørger i SKM2022.226.SR<sup>77</sup>.

Det er ikke åbenlyst, at EU-Domstolen vil anerkende den manglende fradragsret ved konkurs. Konkursen er både den begivenhed, som udløser underskuddets endelige karakter, og som fratager moderselskabet fradragsretten<sup>78</sup>. Denne cirkularitet medfører, at endelige underskud i et konkursramt udenlandsk datterselskab *aldrig* kan medregnes ved det danske moderselskabs indkomstopgørelse. Det synes umiddelbart i strid med Marks & Spencer-doktrinen. På den anden side er en national skatteregel kun i strid med EU-retten, hvis den er udtryk for forskelsbehandling<sup>79</sup>. Et dansk moderselskab med et *udenlandsk* konkursramt datterselskab kan ikke fradrage endelige underskud, idet konkursen bevirker, at selskabet ikke kan indgå i en international sambeskatning i endelighedsåret, jf. ovenfor. Ligeledes gælder det for et dansk moderselskab med et *dansk* datterselskab, jf. SEL §§ 31 og 31 C, stk. 8. Situationen for et dansk moderselskab med et udenlandsk hhv. dansk konkursramt datterselskab er således den samme. Dette synspunkt taler imod, at retsstillingen er i strid med EU-retten. Imidlertid kan der være en EU-retlig udfordring i, at vurderingen af, om underskuddet kunne have været anvendt i en international sambeskatning, foretages efter forholdene i endelighedsåret. Det bevirker, at den skattemæssige behandling alligevel ikke er ens, eftersom underskud i det danske datterselskab løbende kan anvendes i sambeskatningen inden konkursen, jf. SEL § 31, mens det ikke er muligt for underskud i det udenlandske datterselskab<sup>80</sup>.

#### 4.1.3.1.4 Overførsel af underskud

Endelighed forudsætter, at alle muligheder for lokal anvendelse af underskuddet er udtømte. Det gælder også ift. tredjeparts anvendelse af underskud, hvorved forstås såvel eksterne som koncernforbundne enheder, der ikke er den underskudsgivende enhed selv eller dennes danske moderselskab. Det følger allerede af præmis 55 i sag C-446/03, *Marks & Spencer*, at der kan være taget hensyn til underskud i tidligere indkomstår ved »overførsel af disse underskud til tredjepart«, ligesom der kan tages hensyn til underskud i forbindelse med senere skatteår »af en tredjepart, bl.a. i tilfælde af overdragelse af datterselskabet til denne«. Kan kun en del af underskuddet anvendes af tredjepart, er den resterende del endelig, hvis de øvrige betingelser er opfyldte<sup>81</sup>.

<sup>77</sup> Langhave (2022) og Tell (2024).

<sup>78</sup> Langhave (2022).

<sup>79</sup> Se afsnit 3.1.

<sup>80</sup> Se afsnit 4.1.3.4.

<sup>81</sup> Pedersen & Hansen (2021), afsnit 4.2.

EU-Domstolen udtrykker sin holdning klart i sagerne C-607/17, *Memira* og C-608/17, *Holmen*. *Memira*-sagen angik et svensk moderselskabs grænseoverskridende fusion med dets tyske datterselskab som ophørende selskab. Datterselskabet havde ikke genereret tilstrækkelige overskud, så underskuddet var fremført tidsbegrænset. Efter tyske skatteregler kunne underskuddet ikke overføres til et andet tysk selskab som led i fusionen. Underskuddet ville således bortfalde ved fusionen, hvorfor det i udgangspunktet var endeligt. Dertil udtalte EU-Domstolen, at underskuddet ikke var endeligt, hvis det fortsat kunne anvendes økonomisk ved at overføre det til tredjepart<sup>82</sup>. En tredjepart ville f.eks. kunne tage hensyn til underskuddet, hvis *Memira* overdrog aktierne i det tyske datterselskab til en pris, der afspejlede værdien af den skattemæssige fordel, som den fremtidige ret til at fradrage underskud repræsenterede<sup>83</sup>. *Memira* ville opnå en højere salgspris for aktierne, mens køber ville have mulighed for at anvende underskuddet i senere indkomstår, hvorved underskuddet kunne anvendes økonomisk af begge parter<sup>84</sup>.

*Holmen*-sagen angik også et svensk moderselskab, som havde et underskudsgivende datterdatterselskab i Spanien, der skulle likvideres. De spanske skatteregler tillod ikke overførsel af underskud til en anden skattepligtig person i likvidationsåret. Underskuddet var derfor i udgangspunktet endeligt efter spanske skatteregler, når datterdatterselskabet var likvideret. Tilsvarende udfaldet i sag C-607/17, *Memira*, fandt EU-Domstolen, at underskuddet i Spanien ikke var endeligt, hvis underskuddet kunne anvendes ved at overføre det til tredjepart inden likvidationens afslutning<sup>85</sup>. Med ordvalget »tage hensyn til« i præmis 55 i sag C-446/03, *Marks & Spencer*, åbner EU-Domstolen muligheden for, at anvendelse af underskud ikke kun angår fradrag, hvilket viser sig at være centralt i disse sager.

Sagerne C-607/17, *Memira*, og C-608/17, *Holmen*, fastslår, at underskud ikke er endelige, hvis de *kan* overføres til tredjepart ved salg af aktierne i datterselskabet. Er underskudsoverførsel et alternativ til de pågældende dispositioner, kan det således betyde, at underskud ikke er endelige<sup>86</sup>. Væsentligt er, at EU-Domstolen fastslår, at det ikke er afgørende for endelighedsvurderingen, at muligheden for at overføre underskuddet *faktisk* udnyttes. EU-Domstolen henviser til generaladvokat Kokotts forslag til afgørelse, hvori det anføres, at hvis udlandets skatteregler »hjemler en overdragelse af underskuddene til andre personer, er udnyttelse af disse underskud også altid reelt mulig. I det konkrete tilfælde er overdragelsen måske ikke videre indbringende, eftersom køberen af en underskudsgivende virksomhed ikke nødvendigvis er villig til at betale ret meget for en sådan virksomhed. Dette ændrer dog ikke noget ved den faktiske mulighed for at udnytte underskuddene.«<sup>87</sup>. Køber vil kunne tage hensyn til de eksisterende underskud via købsprisen, hvorved sælger realiserer underskuddene<sup>88</sup>. Ifølge EU-Domstolen kan underskud således ikke blive endelige, hvis der er en retlig mulighed for at overføre dem, selv om denne mulighed ikke reelt kan forventes udnyttet.

Lovgiver har fortolket sagerne C-607/17, *Memira*, og C-608/17, *Holmen*, således: »Hvis der f.eks. efter skattereglerne i det pågældende land er mulighed for, at en tredjepart kan udnytte eller ville have kunnet udnytte underskuddet i et datterselskab, vil datterselskabets underskud således ikke kunne anses for endeligt.«<sup>89</sup>. Med denne lovbemærkning synes lovgiver at lægge

<sup>82</sup> Sag C-607/17, *Memira*, præmis 25.

<sup>83</sup> Ibid., præmis 26-27.

<sup>84</sup> Van den Brock (2020) s. 58.

<sup>85</sup> Sag C-608/17, *Holmen*, præmis 37.

<sup>86</sup> Van den Brock (2020), s. 59.

<sup>87</sup> Generaladvokat Kokotts forslag til afgørelse (*Memira*), pkt. 69 og generaladvokat Kokotts forslag til afgørelse (*Holmen*), pkt. 61.

<sup>88</sup> Ibid., pkt. 68 og *ibid.*, pkt. 60.

<sup>89</sup> L 28 (2020), s. 30.

op til, at der *også* skal foretages en hypotetisk endelighedsvurdering af, om overførsel af underskud var muligt tilbage i tid<sup>90</sup>. Ifølge lovgiver er et underskud således ikke endeligt, hvis 1) det *er muligt* at sælge aktierne i datterselskabet inkl. underskuddet, eller 2) det *har været muligt* at sælge aktierne i datterselskabet inkl. underskuddet<sup>91</sup>. Det vil principielt betyde, at der ikke er fradrag for endelige underskud, hvis blot udlandets skatteregler muliggør salg af selskabet uden fortabelse af underskud<sup>92</sup>. Skattemyndighederne vil da altid kunne nægte fradrag efter SEL § 31 E med argumentet om, at koncernen som alternativ til f.eks. likvidation kunne have solgt datterselskabet og derved overført underskuddet. Sagerne C-607/17, *Memira*, og C-608/17, *Holmen*, synes ikke at understøtte en hypotetisk vurdering af, om der i et forudgående hændelsesforløb *kunne være sket* et salg af datterselskabet inkl. underskuddet<sup>93</sup>. Det er derfor ikke givet, at denne del af lovbemærkningerne er i overensstemmelse med EU-retten, men en så streng endelighedsvurdering synes heller ikke at være udgangspunktet i dansk praksis.

Det første bindende svar på området er SKM2020.392.SR<sup>94</sup>. Spørger havde et datterselskab i Tyskland, som var afviklet uden likvidation, og spørger ønskede bekræftet, at underskud i det tyske datterselskab kunne fradrages i spørgers danske indkomstopgørelse efter datterselskabets likvidation. Efter tyske skatteregler medførte overdragelse af mere end 50 pct. af aktierne, at underskuddet bortfaldt fuldstændigt. Underskud kunne overføres i sin helhed ved overdragelse af mindre end 25 pct. af aktierne, mens forholdsmæssig overførsel var mulig ved overdragelse af 25-50 pct. af aktierne. Til trods for muligheden for delvis overførsel, fandt Skatterådet, at underskuddet var endeligt. Det var en afgørende forudsætning for svaret, at formålet med koncernens disposition var endelig afvikling af datterselskabet, og at overdragelse af mere end 50 pct. af aktierne ville føre til underskuddets bortfald<sup>95</sup>. Det var således tilstrækkeligt, at der efter tysk skatteret ikke bestod en mulighed for at overdrage alle aktier i datterselskabet inkl. underskuddet til tredjepart, når formålet med koncernens påtænkte disposition var endelig afvikling af datterselskabet. Mulighederne for delvis overdragelse af aktierne og underskuddet betød dermed ikke, at underskuddet ikke var endeligt. Allerede her indikeres, at Skatterådet ikke mener, at EU-Domstolens praksis om, at endelighedsvurderingen alene beror på teoretiske forhold, skal forstås helt bogstaveligt<sup>96</sup>.

I nyere administrativ praksis cementerer Skatterådet sin praksis om, at endelighedsvurderingen også beror på de konkrete omstændigheder. SKM2022.356.SR omhandlede et dansk moderselskabs adgang til at fradrage underskud i et svensk datterselskab ved dets likvidation. Med undtagelse af tre år havde det svenske datterselskab givet underskud. Efter svenske skatteregler måtte selskaber ikke have negativ egenkapital, hvorfor det danske moderselskab løbende havde ydet kapitaltilskud til datterselskabet. Derudover medførte et ejerskifte underskudsbegrænsning. Underskudsbegrænsningen bestod i, at kapitaltilskud ydet i salgsåret og de forudgående to år skulle fratrækkes i salgsprisen. Hvis salgsprisen fortsat var større end nul, blev underskudsfremførslen begrænset til to gange salgsprisen. Underskud bortfaldt således i det omfang, de oversteg det dobbelte af salgsprisen. Det betød, at underskud erhvervedes til en højere kurs, end de efterfølgende kunne udnyttes til. Imidlertid var det kun kapitaltilskud ydet i salgsåret og de forudgående to år, der blev fratrukket. Koncernen kunne derfor spekulere i at yde kapitaltilskud og udskyde overdragelsen, indtil den toårige periodes udløb. Efter periodens udløb

---

<sup>90</sup> Pedersen & Hansen (2021), afsnit 4.2.

<sup>91</sup> Tell (2021), afsnit 4.

<sup>92</sup> Pedersen & Hansen (2021), afsnit 4.2.

<sup>93</sup> Tell (2021) og Pedersen & Hansen (2021).

<sup>94</sup> Afsagt før SEL § 31 E, men vedr. endelige underskud.

<sup>95</sup> SKM2021.5.SKTST, s. 5.

<sup>96</sup> Langhave (2022).

ville kapitaltilskuddene ikke indgå i underskudsbegrænsningen, og underskuddet kunne i princippet overføres til tredjepart til en kurs, der var mindre end den skattemæssige værdi af underskuddet.<sup>97</sup> Med andre ord forhindrede de svenske ejerskifteregler overførsel af underskud til tredjepart, medmindre koncernen spekulerede i reglerne.

Herom udtalte Skatterådet: »[h]ensynet til den afbalancerede fordeling af beskatningskompetencen, som kravet om, at datterselskabet skal have udtømt alle muligheder for at fradrage underskuddet i medfør af lovgivningen i bopælslandet, herunder ved salg til en tredjepart, hviler på, må været baseret på en forudsætning om, at overførslen til tredjeparten er forretningsmæssigt begrundet.«. Skatterådet baserede derefter endelighedsvurderingen på de konkrete forhold. Datterselskabets vedvarende underskud havde kontinuerligt udhulet moderselskabets løbende kapitaltilskud. Det betød, at datterselskabets indre værdi kun bestod af de seneste to års kapitaltilskud, som var omfattet af underskudsbegrænsningen. Vurderingen fra Skatterådet var derfor, at de svenske ejerskifteregler ikke gav grundlag for, »at underskuddene i den konkrete situation kan udnyttes af en tredjepart.«. Underskuddet i det svenske datterselskab var derfor endeligt ved dets likvidation. Det gjaldt på trods af en teoretisk, om end spekulativ, mulighed for at overføre underskuddet.

Et lignende resultat følger af SKM2022.579.SR. Spørger ejede et datterselskab i Frankrig, som havde været underskudsgivende siden stiftelsen. På tidspunktet for anmodningen om det bindende svar, var datterselskabet fortsat i drift. Spørger ønskede at afvikle aktiviteten i Frankrig og anmodede om bekræftelse af, at underskuddet var endeligt ved datterselskabets opløsning. De franske skatteregler foreskrev, at en tredjepart efter ejerskifte kunne anvende underskuddet, hvis driften videreførtes uændret. Efter koncernens vurdering var det ikke muligt at sælge datterselskabet med den igangværende drift, fordi driften hvilede på koncernens licenser, og ved salg af datterselskabet ville licensaftalerne ophøre. Skatterådet fandt efter en konkret vurdering, at underskuddet i Frankrig var endeligt. Skatterådet lagde afgørende vægt på, at underskuddet efter franske regler ville bortfalde, hvis datterselskabet blev solgt til tredjepart uden aktivitet. Skatterådet mente ikke, at »spørger kan pålægges at overdrage aktierne med tilhørende aktivitet til tredjemand som en betingelse for at anse underskuddet for endeligt«. Med andre ord mente Skatterådet, at det var for vidtgående at kræve, at datterselskabets aktivitet, navnlig adgangen til at benytte koncernens licenser, skulle overdrages til en tredjepart. Underskuddet var dermed endeligt, selv om der efter franske regler var hjemmel til at overføre det.

Det bemærkes, at Skatterådet gik imod Skattestyrelsens indstilling. Ifølge Skattestyrelsen var underskuddet i Frankrig ikke endeligt grundet sagerne C-607/17, *Memira*, og C-608/17, *Holmen*, og forarbejderne. I sin indstilling angav Skattestyrelsen, at spørger af forretningsmæssige grunde ikke ønskede at give en tredjepart mulighed for at overtage licenserne. At koncernen ud fra forretningsmæssige overvejelser ikke ønskede dette, kunne, ifølge Skattestyrelsen, ikke medføre, at underskuddet blev endeligt<sup>98</sup>. Det synes ikke åbenlyst at harmonere med Skattestyrelsens indstilling i SKM2022.356.SR<sup>99</sup>.

Modsat resultatet i SKM2022.356.SR og SKM2022.579.SR fandt Skatterådet i SKM2023.17.SR, at underskud i et norsk fast driftssted ikke var endeligt. Aktiviteten i det faste driftssted var blevet overdraget til et norsk koncernforbundet datterselskab, hvorefter det faste driftssted var lukket. Overdragelsen af aktiviteten var sket som en *skattepligtig* overdragelse.

---

<sup>97</sup> Udlægningen af de svenske regler følger Skattestyrelsens på s. 17.

<sup>98</sup> Bolander (2023).

<sup>99</sup> Skatterådet tiltrådte Skattestyrelsens indstilling i SKM2022.356.SR, hvorfor det citerede udtrykker Skattestyrelsens holdning.

Efter norske skatteregler kunne uudnyttede underskud kun overføres ved en *skattefri* overdragelse. Spørger mente derfor, at underskuddet var endeligt, eftersom det bortfaldt ved den skattepligtige overdragelse. Skatterådet delte ikke denne opfattelse.

Skatterådet mente, at spørger *kunne have* foretaget en skattefri overdragelse, da betingelserne derfor var opfyldte, og derigennem have overført underskuddet. Skatterådet vurderede, at spørgers fravalg af denne mulighed *»er udtryk for, at mulighederne for at udnytte underskuddet i Norge ikke er udtømt.«* Videre tillod de norske genoptagelsesregler, at spørger inden for tre år kunne ændre den skattepligtige overdragelse til en skattefri overdragelse og derved overføre underskuddet. Skatterådet mente ikke, at der ved udløb af genoptagelsesfristen ville være et endeligt underskud. Koncernens afståelse fra at genoptage skatteansættelsen kunne heller ikke føre til et andet resultat. Genoptagelsesmuligheden ændrede således ikke på, at spørger, ved sit fravalg af at overføre underskuddet via en skattefri overdragelse, ikke havde udtømt alle muligheder for at anvende underskuddet i Norge. Underskuddet var derfor ikke endeligt.

Skatterådet baserer primært sin afgørelse på, at underskuddet ikke er endeligt, fordi spørgers valg af overdragelsesform bevirkede, at alle muligheder for at anvende underskuddet i Norge ikke var udtømte. I kontrast hertil står spørgers opfattelse af, at muligheden for, at underskuddet kunne være overført til det koncernforbundne datterselskab, ikke ændrer på, at underskuddet var endeligt, eftersom det de facto ikke var overført, og heller ikke ville blive det ved evt. genoptagelse af skatteansættelsen. Spørgers opfattelse er delvis forståelig, når der henses til, at Skatterådet i SKM2022.579.SR lagde afgørende vægt på de faktiske forhold. I SKM2023.17.SR er de faktiske forhold netop, at underskuddet hverken var eller ville blive overført, hvorfor det bortfaldt endeligt senest ved udløbet af genoptagelsesfristen.

Afgørelsen i SKM2023.17.SR må dog også forstås i lyset af Skatterådets supplerende henvisninger til hensynet til den afbalancerende fordeling af beskatningskompetencen: *»[h]ensynet til en afbalanceret fordeling af beskatningskompetencen medfører, at selskaberne ikke frit kan vælge, i hvilket land underskuddet ønskes fradraget. Det underskudsgivende datterselskab/faste driftssted skal derfor fradrage underskuddet i det land, hvor det er opstået. Kun hvis dette ikke er muligt, skal det være muligt for moderselskabet at opnå fradrag for et sådant endeligt underskud i sin hjemstedsstat.«* Ifølge Skatterådet var spørgers disposition begrundet i skattemæssige fremfor forretningsmæssige forhold, modsat SKM2022.579.SR. Skatterådet anså spørgers valg om at overdrage aktiviteten ved en skattepligtig overdragelse som begrundet i en overbevisning om, at den manglende overførsel af underskud førte til et endeligt underskud i Norge. Med andre ord kunne spørgers disposition tages som udtryk for et bevidst valg om at opnå fradrag i Danmark fremfor i Norge. EU-Domstolen vil ikke acceptere, at selskaber frit kan vælge, hvor deres underskud anvendes<sup>100</sup>. Hvis Skatterådet anerkendte, at underskuddet i Norge var endeligt, ville det være en implicit accept af, at spørger frit kunne vælge at fradrage underskuddet i Danmark fremfor i Norge. Spørger har påklaget afgørelsen til Landskatteretten, som ikke på nuværende tidspunkt har taget stilling til sagen.

#### 4.1.3.1.5 Vurdering efter danske regler

Selv om der foreligger et endeligt underskud efter udlandets skatteregler, er det ikke ensbetydende med, at underskuddet kan fradrages efter SEL § 31 E. SEL § 31 E, stk. 3, 4. pkt. bestemmer, at et underskud ikke er endeligt, i det omfang det i tidligere indkomstår, det pågældende indkomstår eller i senere indkomstår kunne være anvendt eller ville kunne anvendes, hvis udlandets regler om adgang til fradrag for underskud havde været identiske med de danske regler. Heri ligger en hypotetisk vurdering af, om underskuddet kunne have været anvendt efter danske

<sup>100</sup> F.eks. sag C-446/03, *Marks & Spencer*, præmis 43 og 46.

regler. Er det tilfældet, er den del af underskuddet, som kunne have været udnyttet efter danske regler, alligevel ikke endeligt<sup>101</sup>. Modsat er den del af underskuddet, som heller ikke hypotetisk kunne være anvendt efter danske regler, endeligt, hvis de øvrige betingelser er opfyldte.

Forarbejderne nævner en række situationer, hvori et underskud aldrig vil være endeligt<sup>102</sup>. Det kan sammenfattes til to situationer; 1) underskuddet kunne hypotetisk have været anvendt efter danske regler, og 2) underskuddet kan slet ikke anvendes efter gældende regler i det relevante udland.

For så vidt angår den første situation, er et underskud ikke endeligt, hvis underskuddet kunne have været udnyttet, såfremt den underskudsgivende udenlandske enhed havde indgået i en obligatorisk dansk sambeskatning, jf. SEL § 31<sup>103</sup>. De danske sambeskatningsregler tillader, at selskaber kan modregne underskud i hinandens overskud, fordi der, på baggrund af hvert enkelt selskabs indkomstopgørelse, opgøres én sambeskatningsindkomst, jf. SEL § 31, stk. 2, 1.-4. pkt. Konsekvenserne heraf kan illustreres ved et eksempel. Et dansk moderselskab har to direkte helejede datterselskaber i samme land (D/S 1 og D/S 2), hvis regler ikke hjemler sambeskatning mellem søsterselskaber. Underskud i D/S 2 kan derfor ikke modregnes i overskud i D/S - modsat reglerne i SEL § 31. Antag, at D/S 2 har et akkumuleret underskud på 10 mio. kr., mens D/S 1 har et overskud på 3 mio. kr. Hvis D/S 2 likvideres, vil det endelige underskud alene udgøre 7 mio. kr., fordi de 3 mio. kr. hypotetisk kunne være anvendt i en obligatorisk dansk sambeskatning<sup>104</sup>. Betingelsen i SEL § 31 E, stk. 3, 4. pkt. medfører således, at et endeligt underskud kan reduceres i størrelse.

Problemstillingen illustreres også af SKM2024.166.SR. Det danske moderselskab ejede mere end 50 pct. af aktierne i det norske datterselskab, så enhederne ville være sambeskattet efter SEL § 31 og have adgang til underskudsudligning, hvis datterselskabet havde været hjemmehørende i Danmark. Efter norske regler var modregning kun muligt, hvis moderselskabet ejede mindst 90 pct. af datterselskabet, og denne ejerandel var ikke opfyldt. Underskuddet var således endeligt efter norske regler. Det var derimod ikke endeligt, når det hypotetisk blev lagt til grund, at de norske regler var identiske med de danske regler. Imidlertid fandt Skatterådet efter en konkret vurdering, at de øvrige norske selskaber havde været underskudsgivende, hvorfor datterselskabets underskud de facto ikke kunne være anvendt i tidligere indkomstår, selv hvis de norske regler var identiske med de danske. Yderligere foreskrev både de norske og danske skatteregler, at uudnyttede underskud i likvidationsåret ville bortfalde. Underskuddet var derfor endeligt, idet betingelserne i SEL § 31 E, stk. 3. 1. pkt. og 4. pkt. var opfyldte.

Angående den anden situation, kan et underskud ikke blive endeligt, hvis der efter de udenlandske regler aldrig har været mulighed for at anvende underskuddet. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis reglerne i det land, hvor en fast ejendom er beliggende, ikke hjemler fradrag for tab ved salg af den pågældende type af ejendom<sup>105</sup>. Forarbejderne anfører, at betingelsen i SEL § 31 E, stk. 3, 4. pkt. tager højde for, at Danmark *»ikke er forpligtet til at tage hensyn til negative virkninger af særegenheder ved lovgivningen i det land, hvor datterselskabet er hjemmehørende, eller hvor det faste driftssted henholdsvis den faste ejendom er beliggende.«*<sup>106</sup>. Med andre ord skal Danmark ikke kompensere for ringere adgang til at anvende underskuddet lokalt. Lovgiver støtter i denne forbindelse ret på EU-Domstolens praksis. Det må tages som udtryk

---

<sup>101</sup> DJV 2024-1, C.C.2.4.5.4.

<sup>102</sup> L 28 (2020), s. 31.

<sup>103</sup> Ibid.

<sup>104</sup> L 48 (2019), spørgsmål 57 (udvalgsbehandling).

<sup>105</sup> L 28 (2020), s. 31.

<sup>106</sup> Ibid.

for, at lovgiver mener, at nægtelse af fradrag i de nævnte situationer vil anerkendes af EU-Domstolen.

EU-Domstolen har flere gange udtalt, at moderselskabets land ikke skal kompensere for mindre gunstige skatteregler i den underskudsgivende enheds land. I sagerne C-607/17, *Memira*, og C-608/17, *Holmen*, henviser EU-Domstolen til generaladvokat Kokotts forslag til afgørelse, som foreslår, at et underskuds endelige karakter ikke kan følge af, at »den medlemsstat, hvor det pågældende datterselskab har hjemsted, udelukker enhver mulighed for fremførsel af underskud. I så fald ville en medlemsstat være tvunget til at tilpasse sin skattelovgivning til en anden medlemsstats.«<sup>107</sup>. EU-Domstolen udtaler ligeledes i præmis 78 i sag C-322/11, *K*, at det vil svare til at »tvinge medlemsstaten til at påtage sig de negative konsekvenser, der følger af anvendelsen af den skattelovgivning, som er vedtaget af den medlemsstat, på hvis område den faste ejendom er beliggende«<sup>108</sup>. Sagen vedrørte en fast ejendom i Frankrig, og efter franske skatteregler var der ikke hjemmel til at fradrage tabet lidt ved salg af ejendommen. Retsstillingen gælder også for faste driftssteder, jf. præmis 49 i sag C-157/07, *Krankenheim*. I sagen underbygger EU-Domstolen sit argument med, at det dels følger af den manglende harmonisering af skatteregler inden for EU, og dels er en naturlig følge af at drive grænseoverskridende erhvervsvirksomhed, idet »de beslutninger, et selskab træffer med henblik på etablering af kommercielle strukturer i udlandet, alt efter omstændighederne kan være mere eller mindre fordelagtige eller ufordelagtige for et sådant selskab«<sup>109</sup>.

EU-Domstolen kræver således ikke, at medlemsstaterne indrømmer grænseoverskridende fradrag for endelige underskud, hvis der aldrig har været hjemmel til at anvende underskuddet i udlandet. Det vil sige, at fradrag med rette kan nægtes i såkaldte kvalificerede tilfælde. Det er ikke en konsekvens af den hypotetiske vurdering i SEL § 31 E, stk. 3, 4. pkt., men derimod en konsekvens af reglerne i udlandet. Efter udlandets regler har underskuddet aldrig eksisteret som et fradragsberettiget underskud. Det er også den retsstilling, der lægges op til i forarbejderne<sup>110</sup>.

Forarbejderne foreskriver imidlertid også, at der aldrig kan foreligge et endeligt underskud, hvis underskuddet er blevet endeligt som følge af lokale regler om tidsbegrænset underskuds-fremførsel<sup>111</sup>. Det skyldes, at der efter danske regler gælder tidsbegrænset underskuds-fremførsel, jf. SEL § 12, stk. 1. Et udenlandsk underskud vil således ikke være underlagt samme begrænsede muligheder for fremførsel efter dansk ret, hvorfor det ikke vil være endeligt efter en hypotetisk dansk vurdering. Denne retsstilling må være en naturlig følge af, at Danmark ellers vil komme til at kompensere for mindre gunstige regler i den underskudsgivende enheds land, hvilket ikke er hensigten, jf. sag C-322/11, *K*, præmis 78. Henses der til hensynet til den afbalancerede fordeling af beskatningskompetencen, synes det også velbegrundet, at Danmark nægter fradrag i en sådan situation. Alternativt ville koncerner kunne spekulere i at lade underskud blive endelige efter udlandets skatteregler og dernæst opnå fradrag i Danmark, når underskuddet ikke forældes efter danske regler. Det vil bringe den afbalancerede fordeling af beskatningskompetencen i fare ved at give selskaber mulighed for at vælge, hvor deres underskud skal anvendes.

Det er derimod usikkert, om nægtelse af fradrag for underskud, der hypotetisk kunne være anvendt i en obligatorisk national sambeskatning, vil accepteres af EU-Domstolen. Mindre for-

---

<sup>107</sup> F.eks. generaladvokat Kokotts forslag til afgørelse (*Memira*), pkt. 55.

<sup>108</sup> Præmis 75-79 i sag C-322/11, *K*, er gengivet i præmis 33 i sag C-172/13, *Kommissionen mod Storbritannien*.

<sup>109</sup> Sag C-157/07, *Krankenheim*, præmis 50.

<sup>110</sup> L 28 (2020), s. 31.

<sup>111</sup> *Ibid.*



skelle i medlemsstaters skatteregler, f.eks. forskellige muligheder for koncernintern underskudsudligning eller forskellige periodiseringsregler, udgør såkaldte ikke-kvalificerede tilfælde<sup>112</sup>. Det kan synes uforholdsmæssigt at afvise endelighed i sådanne tilfælde ud fra hensynet til medlemsstaternes autonomi på skatteområdet. Medlemsstaternes skattelovgivning er ikke harmoniseret, hvorfor det er sandsynligt, at der vil være såvel større som mindre forskelle i medlemsstaternes skatteregler, der vil kunne føre til ikke-endelighed efter den hypotetiske danske vurdering. Betingelsen i SEL § 31 E, stk. 3, 4. pkt. er bemærkelsesværdig, fordi Marks & Spencer-doktrinen foreskriver, at det er i strid med etableringsretten at nægte fradrag for endelige underskud i udenlandske enheder, hvis der er fradrag for underskud i nationale enheder i en sammenlignelig situation. Betingelsen fører reelt til, at Danmark nægter fradrag for endelige underskud i udenlandske enheder med begrundelsen, at sådanne underskud havde været fradragsberettiget, hvis de danske regler fandt anvendelse. Pointen med Marks & Spencer-doktrinen er netop, at det er uforholdsmæssigt at nægte fradrag for endelige underskud i udlandet, hvis fradragsretten består i rene nationale tilfælde, idet de nationale regler således fratager en skattefordel ift. udenlandske etableringer.<sup>113</sup> Konsekvensen af SEL § 31 E, stk. 3, 4. pkt. i relation til obligatorisk dansk sambeskatning kan derfor være uoverensstemmende med EU-retten<sup>114</sup>.

#### 4.1.3.1.6 Underskudsanvendelse i andet land

Ligesom SEL § 31 E, stk. 3, 4. pkt. begrænser bestemmelsens 3. pkt. også et underskuds endelige karakter ved at bestemme, at et underskud, der er endeligt efter reglerne i den udenlandske enheds land, alligevel *ikke* er endeligt, når det er anvendt eller vil kunne anvendes i et andet land. Betingelsen skal modvirke dobbeltfradrag, og er bl.a. relevant ved en mellemliggende flytning af ledelsens sæde. F.eks. har et dansk moderselskab, A, et dobbeltdomicileret udenlandsk datterselskab, B. B giver løbende underskud. B har ledelsens sæde i Tyskland og er indregistreret i Belgien. B har et datterselskab, C, i Tyskland, som er datterdatterselskab til A. B og C er sambeskattet i Tyskland. C giver løbende overskud og anvender de løbende underskud i B i den tyske sambeskatning. Efter nogle år flyttes ledelsens sæde i B til Belgien, hvor B også er indregistreret. Derefter likvideres B. B's underskud har ikke været anvendt i Belgien, hvor B er hjemmehørende på tidspunktet for likvidationen.<sup>115</sup> Uden betingelsen i SEL § 31 E, stk. 3, 3. pkt. ville A kunne fradrage B's underskud i Danmark, selv om underskuddet har været anvendt i Tyskland. Det skyldes, at underskuddet ikke har været anvendt eller vil kunne anvendes i Belgien efter likvidationen, hvorfor det er endeligt efter belgiske regler.

#### 4.1.3.2 Fradragstidspunktet

Det fradragsberettigede underskud efter SEL § 31 E er det akkumulerede underskud på det tidspunkt, hvor alle betingelserne i SEL § 31 E er opfyldte<sup>116</sup>. Der gives således ét samlet fradrag i endelighedsåret, mens der ikke sker fradrag i hvert af underskudsårene. Med andre ord periodiseres fradraget til endelighedsåret. Det skyldes, at der først på dette tidspunkt ikke længere er risiko for dobbeltfradrag. At underskud med rette kan akkumuleres og periodiseres til endelighedsåret, følger af præmis 55 i sag C-446/03, *Marks & Spencer*. I præmissen omtales underskud i flertal, og EU-Domstolen fastslår, at det er uforholdsmæssigt at nægte fradrag for uudnyttede underskud i endelighedsåret, fordi der på dette tidspunkt ikke længere er tvingende almene hensyn, der kan begrunde fradragsnægtelse.

---

<sup>112</sup> Pedersen & Hansen (2021), afsnit 2.3.

<sup>113</sup> Ibid., afsnit 4.2.

<sup>114</sup> Ibid., afsnit 2.3.

<sup>115</sup> L 28 (2020), s. 30-31.

<sup>116</sup> L 28 (2020), s. 28.

Periodiseringen betyder, at der ikke er fradrag for løbende driftsunderskud i f.eks. udenlandske faste driftssteder, hvilket ellers er muligt i et dansk fast driftssted. Samme retstilling kan alene opnås ved tilvalg af international sambeskatning efter SEL § 31 A. Det synes imidlertid ikke at være i strid med EU-retten. I sag C-650/16, *Bevola*, anførte EU-Domstolen, at et dansk selskab med et udenlandsk fast driftssted hhv. et dansk fast driftssted ikke befinder sig i objektivt sammenlignelige situationer, men henses der til målet om at undgå dobbeltfradrag, opstår der sammenlignelighed, når underskud i det udenlandske faste driftssted bliver endelige<sup>117</sup>. Afgørende for EU-konformiteten synes at være, at der tillades fradrag for endelige underskud, hvilket opnås med SEL § 31 E.

#### 4.1.3.3 Opgørelse af underskud

Hvis underskuddet er endeligt, og de øvrige betingelser i SEL § 31 E er opfyldte, skal opgørelsen af det fradragsberettigede beløb i endelighedsåret ske efter danske regler, jf. SEL § 31 E, stk. 1, 6. pkt. EU-retten kræver ikke, at der anvendes en bestemt lov til opgørelsen af underskuddet<sup>118</sup>. Til gengæld må beregningen ikke »*resultere i en ulige behandling i forhold til den beregning, som i samme tilfælde ville være blevet foretaget i forbindelse med overtagelsen af et hjemmehørende datterselskabs underskud*«<sup>119</sup>. Ordlyden af SEL § 31 E, stk. 1, 6. pkt. synes at imødekomme dette ved at antage, at den underskudsgivende enhed er skattemæssigt hjemmehørende i Danmark. Ved opgørelsen kan der derfor kun indgå beløb, som er fradragsberettigede efter danske skatteregler<sup>120</sup>. Det er bl.a. en grundlæggende forudsætning, at udgiften er fradragsberettiget efter SL § 6, f.eks. driftsomkostninger, jf. SL § 6, stk. 1, litra a.

Selv om fradraget er periodiseret til endelighedsåret, beror opgørelsen af underskuddet på de regler, der var gældende i de respektive underskudsår<sup>121</sup>. Derfor er det kun underskud fra og med indkomståret 2005, der kan fradrages efter SEL § 31 E. Årsagen er, at EU-Domstolens underkendelse af de danske regler i sag C-650/16, *Bevola*, ikke kan overføres til de regler, der gjaldt før sambeskatningsreformen i 2005.<sup>122</sup>

Specialet redegør ikke for indkomstopgørelsen for selskaber, men er afgrænset til de problemstillinger, der har været forelagt skattemyndighederne. I SKM2022.226.SR påtænkte spørger at lave en rekapitalisering af sit underskudsgivende tyske datterselskab for derefter at gennemføre en solvent likvidation. Rekapitaliseringen udgjorde en samlet ordning bestående i, at det danske moderselskab ville lave en kapitalforhøjelse, hvorefter kapitalforhøjelsesbeløbet skulle anvendes til at nedbringe gælden til det danske moderselskab. Der forelå således en maskeret gældskonvertering. Da underskuddet skal opgøres på samme måde, som hvis underskuddet var lidt af et dansk datterselskab, undersøgte Skatterådet, om rekapitaliseringen ville medføre underskudsbegrænsning efter SEL § 12 C, jf. § 12 A. Rekapitaliseringen var omfattet af SEL § 12 A, stk. 3, fordi kapitaltilskuddet blev ydet som led i moderselskabets erhvervelse af aktier, jf. SEL § 12 C, stk. 2, 2. pkt. Det indebar, at de fremførselsberettigede underskud i det tyske datterselskab ville blive nedsat. Nedsættelsesbeløbet skulle imidlertid reduceres med den del af beløbet, som udgjorde en skattefri gevinst på gæld for datterselskabet iht. KGL § 8, jf. SEL § 12 C, stk. 4, nr. 2. Det danske moderselskab og det tyske datterselskab var koncernforbundne efter koncerndefinitionen i KGL § 4, stk. 2, fordi datterselskabet var helejet af det danske moderselskab. Efter KGL § 8, stk. 1 skal gevinst på gæld til koncernforbundne selskaber ikke beskattes, hvis kreditor ikke har fradrag for tab på fordringen. Det danske moderselskab ville

<sup>117</sup> Sag C-650/16, *Bevola*, præmis 36-39.

<sup>118</sup> Sag C-123/11, *A Oy*, præmis 58.

<sup>119</sup> *Ibid.*, præmis 59.

<sup>120</sup> L 28 (2020), s. 30.

<sup>121</sup> L 28 (2020), Bilag 2 - Høringsskema, s. 27.

<sup>122</sup> SKM2022.356.SR.

ikke have fradrag for tabet, idet der ikke gives fradrag for tab på fordringer på koncernforbundne selskaber, jf. KGL § 4, stk. 1. Som følge heraf ville der ikke ske underskudsbeholdning. Rekapitaliseringen påvirkede ikke det fradragsberettigede beløb.<sup>123</sup>

SKM2022.226.SR illustrerer, at opgørelsen af det fradragsberettigede underskud beror på de danske skatteregler. SKM2023.281.SR står i kontrast hertil. I SKM2023.281.SR bekræftede Skatterådet, at et endeligt underskud i et tysk datterselskab kunne fradrages i Danmark i det indkomstår, hvori den påtænkte grænseoverskridende fusion endeligt gennemførtes. Spørgsmålet var dernæst, om en gældskonvertering i Tyskland havde betydning for opgørelsen af det endelige underskud efter danske regler. Spørger havde konverteret en del af sit tilgodehavende i datterselskabet til egenkapital. Som konsekvens af gældskonverteringen var den skattepligtige indkomst i det tyske datterselskab forhøjet, og underskud til fremførsel var nedsat tilsvarende for at imødegå indkomstforhøjelsen. Skatterådet fandt, at »den del af datterselskabets underskud, som [selskabet] har anvendt til at imødegå den beskrevne forhøjelse af sin skattepligtige indkomst i indkomstårene 20XX og 20XX, ikke udgør et endeligt underskud, som kan fradrages efter selskabsskattelovens § 31 E.«. Følges denne argumentation afskæres fradrag, for den del af underskuddet, der allerede er anvendt i Tyskland, jf. SEL § 31 E, stk. 3, 2. pkt. Heri synes at ligge en sammenblanding af endelighedsvurderingen og opgørelsen af underskuddet. Det er påfaldende, da både Skattestyrelsen og spørger anførte, at opgørelsen af underskuddet efter danske regler skal holdes adskilt fra endelighedsvurderingen efter tyske regler.

Væsentligere er, at Skatterådet begrænser det fradragsberettigede beløb til opgørelsen efter tyske regler, som var lavere end efter danske skatteregler, fordi gældskonverteringen efter tyske regler førte til nedsættelse af underskuddet - modsat de danske. Til støtte herfor henviste Skatterådet til generaladvokat Collins' forslag til afgørelse af spørgsmål 5 i sag C-538/20, *W AG*. Spørgsmål 5 vedrørte, om underskuddet i et udenlandsk fast driftssted størrelsesmæssigt skulle begrænses til størrelsen af de endelige underskud, der ville have været taget hensyn til i den medlemsstat, hvori det faste driftssted var beliggende. I pkt. 75, hvortil Skatterådet henviste, står: »[h]vis de endelige underskud beregnet i overensstemmelse med reglerne i moderselskabets hjemstat er større end de endelige underskud beregnet i overensstemmelse med reglerne i den stat, hvor det faste driftssted er beliggende (...), skal de imidlertid begrænses til det sidstnævnte beløb.«. Selv om EU-Domstolen ikke besvarede det konkrete spørgsmål i sagen, har Skatterådet taget generaladvokat Collins' udtalelse til udtryk for, at det endelige underskud kan maksimeres til beløbet opgjort efter udlandets regler. Begrundelsen er, at der alternativt risikeres omvendt forskelsbehandling, hvor et dansk moderselskab med et udenlandsk datterselskab befinder sig i en gunstigere skattemæssig position end et dansk moderselskab med et dansk datterselskab<sup>124</sup>. Spørger har påklaget afgørelsen til Landsskatteretten, som ikke på nuværende tidspunkt har afgjort sagen.

Det er uafklaret, hvorvidt EU-Domstolen støtter generaladvokat Collins' synspunkt og dermed Skatterådets afgørelse. Det synes mere nærliggende at støtte ret på EU-Domstolens praksis i bl.a. sag C-322/11, *K*, hvorefter medlemsstaterne ikke er forpligtede til at tage hensyn til negative virkninger af særegenheder ved udlandets skattelovgivning. Danmark skal således ikke kompensere for mindre gunstige skatteregler i Tyskland. Dette ligger implicit til grund for Skatterådets afgørelse, når der supplerende henvises til: »[f]or samme resultat taler det forhold, at Danmark, hvis vi skal indrømme fradrag som påstået, kommer til at bære de negative følger af at anvende reglerne om gældskonvertering i Tyskland, hvor en gældskonvertering - modsat i Danmark - er skattepligtig.«. Det må forventes, at dette argument i højere grad fremføres for

---

<sup>123</sup> Langhave (2022).

<sup>124</sup> Det er ikke i strid med EU-retten, men heller ikke i Danmarks interesse.

Landsskatteretten. Spørgsmålet går da igen på udstrækningen af præmis 78 i sag C-322/11, *K*<sup>125</sup>.

Desuagtet ovenstående synspunkter er SKM2023.281.SR i strid med ordlyden af SEL § 31 E, stk. 1, 6. pkt. Desuden følger det af forarbejderne, at det er uden betydning for opgørelsen af underskuddet, hvad opgørelsen efter de udenlandske regler viser<sup>126</sup>. Afgørelsen er derfor bemærkelsesværdig, fordi den går i mod såvel ordlyden som forarbejderne. Hvis dens resultat skal være retsstillingen i dansk ret, hvilket der potentielt kan være støtte for i EU-retten, synes en lovændring at være nødvendig.

#### 4.1.3.4 Særligt for udenlandske datterselskaber

Betingelserne analyseret hidtil gælder for endelige underskud i udenlandske enheder. Af SEL § 31 E, stk. 1, 4. pkt. følger en *yderligere* betingelse for underskud i udenlandske datterselskaber, hvorefter fradrag forudsætter, at underskuddet hypotetisk kunne være anvendt efter reglerne i § 31 A, hvis der havde været tilvalgt international sambeskatning.

Som bemærket er SEL § 31 E indført for at bringe de danske regler i overensstemmelse med EU-retten. SEL § 31 E har derimod ikke, ifølge lovgiver, til formål at »*indføre en fradragsret for udenlandske underskud på lige fod med underskud i danske selskaber*«<sup>127</sup>. Det kan muligvis forklare henvisningen til SEL § 31 A, som betyder, at udenlandske underskud skal behandles ud fra samme rettigheder, som tildeles i en international sambeskatning. Det er bemærkelsesværdigt, fordi EU-retten kræver, at der ikke sker skattemæssig forskelsbehandling af et dansk moderselskab med et udenlandsk hhv. dansk datterselskab, når de befinder sig i objektivt sammenlignelige situationer. Det ville derfor være mere nærliggende, at SEL § 31 E, stk. 1, 4. pkt. henviste til SEL § 31 om obligatorisk national sambeskatning, selv om reglerne i SEL §§ 31 og 31 A reelt har samme indhold<sup>128</sup>.

Hverken SEL § 31 E, stk. 1, 4. pkt. eller forarbejderne angiver, på hvilket tidspunkt denne hypotetiske vurdering skal foretages. Tre tidspunkter synes mulige: 1) tidspunktet for underskuddets opståen, 2) de mellemliggende indkomstår, hvori underskuddet kunne være anvendt og 3) tidspunktet hvor underskuddet er endeligt<sup>129</sup>. I SKM2022.232.SR slår Skatterådet fast, at den hypotetiske vurdering af, om underskuddet kunne være anvendt efter SEL § 31 A, skal foretages i endelighedsåret. Det bliver således forholdene i endelighedsåret, der er afgørende for fradragsmuligheden efter SEL § 31 E. Som følge heraf bliver underskuddets størrelse en akkumulation af underskud hidrørende fra den periode, hvori der kunne have været sambeskatning, mens underskuddet ikke afspejler, hvad der faktisk kunne være fradraget i sambeskatningen<sup>130</sup>. Det er ikke givet, at EU-Domstolen vil acceptere dette. Retsstillingen bevirker, at Danmark nægter fradrag for underskud, som løbende kunne anvendes i en sambeskatning, men som ikke opfylder betingelserne i endelighedsåret.<sup>131</sup> Det var netop tilfældet i SKM2022.232.SR, hvor underskud i et tysk datterselskab ikke kunne indgå i sambeskatningen i endelighedsåret som følge af datterselskabets konkurs, jf. afsnit 4.1.3.1.3, og derfor ikke kunne fradrages, selv om underskuddet hypotetisk kunne være anvendt løbende i sambeskatningen frem til konkursen.

---

<sup>125</sup> Se afsnit 4.1.3.1.5.

<sup>126</sup> L 28 (2020), Bilag 2 - Høringsskema, s. 25.

<sup>127</sup> Ibid., s. 10.

<sup>128</sup> Tell (2021), afsnit 3.3 og Pedersen & Hansen (2021), afsnit 4.2.

<sup>129</sup> Langhave (2022).

<sup>130</sup> Ibid.

<sup>131</sup> Tell (2019), afsnit 7.

Betingelsen i SEL § 31 E, stk. 1, 4. pkt. overfører de almindelige sambeskatningsprincipper til anvendelsen af endelige underskud i udenlandske datterselskaber<sup>132</sup>, hvorefter underskud kun kan fradrages op til det beløb, der kunne være fradraget i en international sambeskatning. F.eks. gælder underskudsbegrænsningen i SEL § 12, stk. 2<sup>133</sup>.

Først og fremmest forudsætter betingelsen, at underskuddet er opstået, mens det udenlandske datterselskab er koncernforbundet med det danske moderselskab, jf. SEL § 31 C<sup>134</sup>, da det er en forudsætning for sambeskatning. Underskud opstået forud herfor udgør særunderskud, der ikke kan fradrages i sambeskatningsindkomsten, jf. SEL § 31 A, stk. 2. Det samme gælder, hvis koncernforbindelsen afbrydes. Genopstår koncernforbindelsen, er det kun underskud fra den seneste periode, der kan fradrages<sup>135</sup>. I SKM2024.166.SR var et norsk underskudsgivende datterselskab oprindeligt ejet af et dansk moderselskab og efterfølgende et andet dansk moderselskab. Skatterådet fandt alligevel, at betingelsen om, at underskud skulle være oparbejdet under en ubrudt sambeskatningsperiode, var opfyldt. Det synes umiddelbart at stå i modsætning til forarbejderne, som bemærker, at det afgørende for fradragsretten er, at den bestemmende indflydelse opretholdes, jf. afsnit 4.1.1<sup>136</sup>. De to danske moderselskaber havde imidlertid været en del af den samme obligatoriske danske sambeskatning i hele ejerperioden. Heraf udledes, at det er tilstrækkeligt, at betingelsen er opfyldt på koncernniveau, fordi der i så fald er tale om den samme sambeskatning.

For likvidation gælder det, at underskud i et likvideret datterselskab kan indgå i sambeskatningsindkomsten i likvidationsåret. Det gælder både underskud fra tidligere indkomstår, der er fremførelsesberettigede, samt underskud oparbejdet i likvidationsåret. Hvis der resterer et uudnyttet underskud i likvidationsåret, kan det ikke overføres til moderselskabet. Det bortfalder.<sup>137</sup> I SKM2024.166.SR betød dette, at selv om underskuddet i det norske datterselskab i udgangspunktet kunne være fradraget i en hypotetisk sambeskatning, jf. ovenfor, ville et evt. uudnyttet underskud i likvidationsåret bortfalde.

Som følge heraf bliver indkomsten i den hypotetiske sambeskatning afgørende for, hvor stor en andel af det udenlandske datterselskabs underskud, der kan udnyttes i Danmark. Reelt bliver indkomsten i det danske moderselskab i likvidationsåret afgørende for fradragets størrelse. Sammenholdt med Skatterådets afgørelse i SKM2023.281.SR, jf. afsnit 4.1.3.3, maksimeres fradragsbeløbet for endelige underskud i et udenlandsk datterselskab de facto til det mindste beløb opgjort efter 1) udlandets skatteregler, 2) danske skatteregler og 3) moderselskabets indkomst i endelighedsåret<sup>138</sup>. EU-Domstolen har ikke taget stilling til, om en sådan begrænsning i underskuddets størrelse er overensstemmende med EU-retten. Det er ikke åbenlyst forholdsmæssigt, at retsstillingen forringes ved en beløbsmæssig begrænsning af fradragets størrelse som konsekvens af, at modregning af underskuddet periodiseres til endelighedsåret fremfor det indkomstår, hvori underskuddet opstår. Problemstillingen synes at føre tilbage til det forhold, at den hypotetiske vurdering efter reglerne i SEL § 31 A skal foretages på baggrund af forholdene i endelighedsåret<sup>139</sup>.

---

<sup>132</sup> L 28 (2020), svar på spørgsmål 7.

<sup>133</sup> DJV 2024-1, C.D.2.4.5.4.

<sup>134</sup> L 28 (2020), s. 29.

<sup>135</sup> L 28 (2020), s. 29.

<sup>136</sup> L 28 (2020), Bilag 2 - Høringsskema, s. 21.

<sup>137</sup> L 28 (2020), s. 29.

<sup>138</sup> Tell (2024), afsnit 4.

<sup>139</sup> Tell (2024), afsnit 4 og Tell (2021), afsnit 3.3.

En anden konsekvens af, at uudnyttede underskud ikke kan overføres til det danske moderselskab ved likvidation, er, at det skattemæssigt er mere fordelagtigt for koncernen at lade datterselskabet ophøre ved en grænseoverskridende skattefri fusion<sup>140</sup>. I SKM2023.281.SR bekræftede Skatterådet, at et endeligt underskud, der ikke kan udnyttes fuldt ud i det indkomstår, hvori fusionen endeligt gennemføres, kan fremføres af moderselskabet til anvendelse i senere indkomstår. Begrundelsen var, at det modtagende selskab i en skattefri fusion kunne anvende underskuddet i det indskydende selskab efter fusionen, hvis det indskydende selskab havde været et dansk selskab, fordi selskaberne i så fald havde været sambeskattet efter SEL § 31, jf. FUSL § 15, stk. 2, 1. pkt., jf. § 8, stk. 6, 2. pkt.

Forskellen i den skattemæssige behandling af endelige underskud ved grænseoverskridende skattefri fusion hhv. likvidation må skyldes forbuddet mod forskelsbehandling. Da Danmark tillader overførsel og fremførsel af underskud ved nationale skattefrie fusioner, jf. FUSL § 8, stk. 6, 2. pkt., er Danmark forpligtet til at tilbyde samme skattemæssige behandling ved grænseoverskridende skattefrie fusioner. Derimod bestemmer sambeskatningsreglerne, at et datterselskabs uudnyttede underskud i likvidationsåret ikke kan overføres til moderselskabet, hvorfor der heller ikke er mulighed for underskudsfremførsel. Det er således også denne skattemæssige behandling, der gælder ved likvidation af udenlandske datterselskaber. Selv om det er bemærkelsesværdigt, at det synes mere fordelagtigt at gennemføre en grænseoverskridende skattefri fusion end en likvidation, er det en konsekvens af udformningen af de danske skatteregler og Danmarks EU-retlige forpligtelser.

#### *4.1.3.5 Særligt for udenlandske faste driftssteder og faste ejendomme*

For underskud i faste driftssteder og faste ejendomme finder skattelovgivningens almindelige regler tilsvarende anvendelse mht. begrænsninger i fradragsretten for tab og anvendelsen af disse tab inden for en evt. sambeskatning, jf. SEL § 31 E, stk. 1, 5. pkt. Der tages f.eks. hensyn til kildeartsbegrænsede tab ift. fast ejendom, jf. EBL § 6, som ikke kan modregnes hos sambeskattede selskaber<sup>141</sup>.

Fælles for faste driftssteder og faste ejendomme er, at de ikke udgør selvstændige skattesubjekter, men derimod er knyttet til deres hovedkontor. Underskud i disse enheder indgår derfor direkte i hovedkontorets indkomstopgørelse som en negativ indkomstkomponeent i endelighedsåret. Bliver hovedkontorets indkomst herved negativ, kan uudnyttede underskud evt. anvendes af andre danske selskaber, som hovedkontoret er sambeskattet med, jf. SEL § 31. Et uudnyttet underskud kan fremføres på samme måde, som hvis den underskudsgivende enhed havde været beliggende i Danmark.<sup>142</sup> Denne skattemæssige behandling er tillige begrundelsen for, at der, til forskel for udenlandske datterselskaber, ikke gælder et krav om, at de pågældende underskud kunne være anvendt i en international sambeskatning efter SEL § 31 A. Betingelsen bliver irrelevant, da det endelige underskud reelt set er hovedkontorets eget.

SEL § 31 E hjemler ikke fradrag for endelige underskud i indirekte ejede faste driftssteder og fast ejendom, som det ellers er tilfældet for indirekte ejede datterselskaber, jf. afsnit 4.1.2. Det vil i stedet være hovedkontoret til det faste driftssted eller den faste ejendom, som vil kunne påberåbe sig et endeligt underskud efter Marks & Spencer-doktrinen og evt. nationale regler. Indgår underskud ikke i hovedkontorets indkomstopgørelse, kan det skyldes exemptionlempelse efter nationale regler eller en dobbeltbeskatningsoverenskomst. Exemptionlempelse be-

<sup>140</sup> Pedersen & Hansen (2021), afsnit 4.5.

<sup>141</sup> SEL § 31, stk. 2 smh. DJV 2024-1, C.C.2.4.5.4.

<sup>142</sup> L 28 (2020), Bilag 2 - Høringsskemaet, s. 24 smh. Pedersen & Hansen (2021), afsnit 4.5.

tyder, at indkomst tjent i kildelandet modregnes i den skattepligtige indkomst opgjort i domicillandet<sup>143</sup>. I dansk skatteret er territorialprincippet i SEL § 8, stk. 2 et eksempel på en internretlig regel om fuld exemptionlempelse<sup>144</sup>.

Det er, ifølge EU-Domstolen, altafgørende for det mellemliggende hovedkontors ret til at anvende endelige underskud, om exemptionlempelse er hjemlet i en dobbeltbeskatningsoverenskomst eller i intern ret<sup>145</sup>. Dette følger af sag C-538/20, *W AG*, præmis 27 og 28<sup>146</sup>. *W AG* var et aktieselskab hjemmehørende i Tyskland. Selskabets britiske faste driftssted havde oparbejdet underskud i perioden 2004-2007, hvorefter *W AG* ønskede at lukke den britiske filial. Tyskland havde i dobbeltbeskatningsoverenskomsten med Storbritannien frasagt sig beskatningsretten til nationale selskabers fortjeneste i faste driftssteder beliggende i Storbritannien. De hjemmehørende tyske selskaber nød derved en skattemæssig fordel ved at kunne tage hensyn til underskud i hjemmehørende faste driftssteder, hvorfor der i udgangspunktet forelå forskselsbehandling<sup>147</sup>.

Herefter var spørgsmålet, om der forelå objektivt sammenlignelige situationer. EU-Domstolen udtalte, at et hjemmehørende selskab med et nationalt hhv. udenlandsk fast driftssted befinder sig i en sammenlignelig situation ift. endelige underskud mht. trufne foranstaltninger for at imødegå dobbeltbeskatning, når den *nationale* skattelovgivning sidestiller den skattemæssige behandling af underskud og overskud realiseret i de faste driftssteder<sup>148</sup>. Derimod er situationerne ikke sammenlignelige, hvis medlemsstaten har *givet afkald på* at udøve sin beskatningskompetence på resultater i ikke-hjemmehørende faste driftssteder<sup>149</sup>. Det er således afgørende, hvordan medlemsstaterne har taget stilling til beskatningsretten. Ved exemptionlempelse i intern ret har medlemsstaten ensidigt valgt ikke at udnytte beskatningsretten, mens exemptionlempelse i en dobbeltbeskatningsoverenskomst er et udtryk for en gensidig aftale om fordeling af beskatningskompetencen, hvor domicillandet har givet afkald på sin beskatningsret. Desuden tager dobbeltbeskatningsoverenskomsten ikke stilling til underskud, men alene beskatningsretten ift. overskud.<sup>150</sup>

På baggrund af ovenstående må det forventes, at EU-Domstolen pålægger medlemsstaterne at indrømme fradrag for endelige underskud, hvis en internretlig regel om exemptionlempelse har betydet, at skatteyder ikke i øvrigt kan fradrage underskud i et udenlandsk fast driftssted. Det gælder bl.a. for Danmark grundet territorialprincippet i SEL § 8, stk. 2, hvorfor SEL § 31 E er indført, jf. afsnit 3.3. Derimod er det ikke traktatstridigt at nægte fradrag for endelige underskud, hvis den manglende fradragsret i øvrigt skyldes en bilateral aftale om fordeling af beskatningskompetencen. Dette udgør en væsentlig begrænsning i et mellemliggende hovedkontors adgang til at fradrage endelige underskud i udenlandske faste driftssteder efter Marks & Spencer-doktrinen. Fradragsbegrænsningen forventes tillige at gælde for fast ejendom, da den skattemæssige behandling af de to enheder er ens i denne sammenhæng<sup>151</sup>. Endvidere må begrænsningen antages at gælde for endelige underskud i indirekte ejede datterselskaber, hvis betingelsen om, at de mellemliggende datterselskaber skal være hjemmehørende i samme medlemsstat som det underskudsgivende datterdatterselskab, ikke er opfyldt, jf. SEL § 31 E, stk. 1, 2. pkt. Resultatet heraf er, at der skelnes mellem indirekte ejede datterselskab på den ene side

<sup>143</sup> Michelsen m.fl. (2017), s. 541.

<sup>144</sup> Laursen m.fl. (2019), s. 388.

<sup>145</sup> Tell (2024), afsnit 3.

<sup>146</sup> Se også sag C-388/14, *Timac Agro*, spørgsmål 2.

<sup>147</sup> Sag C-538/20, *W AG*, præmis 17.

<sup>148</sup> Sag C-538/20, *W AG*, præmis 20-21.

<sup>149</sup> *Ibid.*, præmis 22.

<sup>150</sup> Tell (2024), afsnit 3.

<sup>151</sup> *Ibid.*

og indirekte ejede faste driftssteder og faste ejendomme på den anden side, hvor fradragsretten efter SEL § 31 E alene gælder ift. førstnævnte under visse betingelser<sup>152</sup>. Det er påfaldende, når der i dansk skatteret opstilles ens behandling af datterselskaber, faste driftssteder og faste ejendomme i denne henseende.

## 4.2 Opsummerende om fradragsretten

Fradrag efter SEL § 31 E gives til selskaber, der er fuld skattepligtige til Danmark, og som kan være moderselskaber i en dansk sambeskatning. Fradrag er betinget af, at der ikke er tilvalgt international sambeskatning i underskudsårene, jf. SKM2023.523.SR. Bestemmelsen hjemler fradrag for endelige underskud i udenlandske datterselskaber, faste driftssteder og fast ejendom, herunder også indirekte ejede datterselskaber, hvis de mellemliggende datterselskaber er hjemmehørende i samme medlemsstat som det underskudsgivende datterdatterselskab. Etableringer i form af datterselskaber og faste driftssteder er beskyttet af etableringsfriheden, hvorfor fradrag er betinget af, at enhederne er hjemmehørende hhv. beliggende inden for EU/EØS, på Færøerne eller i Grønland. Investeringer i fast ejendom er derimod beskyttet af kapitalens fri bevægelighed, så der gælder ingen geografisk begrænsning af fradragsretten.

Fradrag gives kun for *endelige* underskud, jf. SEL § 31 E, stk. 3, jf. stk. 1, 3. pkt. Heri ligger, at det hverken i tidligere, indeværende eller senere indkomstår har været eller vil være muligt at anvende underskuddet i den udenlandske enheds land eller i et andet land i øvrigt. Samtlige muligheder for at tage hensyn til underskuddet skal være udtømte – for såvel enheden selv, moderselskabet, andre koncernenheder og tredjepart. Endelighedsvurderingen tager udgangspunkt i skattereglerne i det land, hvori den underskudsgivende udenlandske enhed er hjemmehørende hhv. beliggende.

Underskud kan blive endelige ved likvidation eller grænseoverskridende skattefri fusion ift. et datterselskab, permanent nedlukning af et fast driftssted eller afståelse af en fast ejendom. Derimod kan underskud i et konkursramt datterselskab aldrig fradrages som endelige underskud i Danmark, jf. SKM2022.232.SR. Endelighedstidspunktet indtræder, når enheden er endeligt opløst, idet risikoen for dobbeltfradrag består indtil dette tidspunkt, jf. SKM2022.232.SR. Modsat medfører indstilling af aktiviteter i udlandet ikke uden videre, at lokalt oparbejdede underskud bliver endelige. Hvis den underskudsgivende enhed fortsat oppebærer, selv minimale, indtægter, i dens land, kan underskuddet ikke anses for endeligt, jf. sag C-172/13, *Kommissionen mod Storbritannien*. Omvendt er det forhold, at enheden ikke længere oppebærer indtægter, ikke ensbetydende med, at underskuddet bliver endeligt, jf. sag C-123/11, *A Oy*.

Endelighed forudsætter, at underskuddet bortfalder i forbindelse med det retlige ophør, jf. bl.a. SKM2024.166.SR og SKM2023.281.SR. F.eks. må et underskud i et fast driftssted ikke kunne genoplives og anvendes på et senere tidspunkt af et nyetableret fast driftssted i samme medlemsstat. Hvis udlandets skatteregler hjemler genoplivning af underskud, men denne mulighed kun er af hypotetisk karakter, opnås endelighed allerede i det år, hvor det faste driftssted nedlukkes permanent, jf. SKM2020.299.ØLR. Det må forventes at gælde, uanset om de lokale regler foreskriver tidsbegrænset eller tidsubegrænset mulighed for genoplivning.

Er det efter lokale regler muligt at overføre underskud til en tredjepart, kan underskuddet ikke betragtes som endeligt, jf. sagerne C-607/17, *Memira*, og C-608/17, *Holmen*. Efter dansk praksis inddrages de konkrete omstændigheder i denne vurdering, jf. bl.a. SKM2022.356.SR og SKM2022.579.SR. I førstnævnte sag ville spekulation i reglerne på et tidligere tidspunkt have gjort det muligt at overføre underskuddet, og i sidstnævnte sag var den teoretiske mulighed for

---

<sup>152</sup> Ibid.



overførsel af underskud til en tredjepart ikke udnyttet, fordi det ikke gav mening fra et forretningsmæssigt perspektiv. Manglende udnyttelse af disse muligheder for overførsel af underskud fratog ikke underskuddene deres endelige karakter.

SEL § 31 E, stk. 3, 4. pkt. begrænser fradragsretten ved at opstille et krav om en hypotetisk endelighedsvurdering efter danske regler. Underskud, der kunne være anvendt efter de danske skatteregler, er således ikke endelige – uanset at underskuddet er endeligt efter de udenlandske regler. Ifølge forarbejderne kan underskud aldrig blive endelige, hvis de ikke kan udnyttes lokalt grundet udlandets begrænsninger i underskudsanvendelsen, f.eks. manglende hjemmel til fradrag, tidsbegrænset underskudsfremførsel eller manglende mulighed for koncernintern underskudsudligning. For så vidt angår den sidstnævnte situation fandt Skatterådet i SKM2024.166.SR, at der kunne gives fradrag efter SEL § 31 E, uanset at underskuddet kunne være anvendt i en dansk sambeskatning, fordi der efter en konkret vurdering ikke var overskud at modregne underskuddet i. Dette understøtter, at der i dansk praksis inddrages konkrete omstændigheder i endelighedsvurderingen, jf. ovenfor.

Fradrag for endelige underskud i udenlandske datterselskaber er yderligere betinget af, at underskuddet hypotetisk kunne være anvendt i en international sambeskatning efter SEL § 31 A. Heri ligger bl.a. et krav om, at underskuddet skal være oparbejdet under en ubrudt sambeskatningsperiode. Det er tilstrækkeligt, at betingelsen er opfyldt på koncernniveau, jf. SKM2024.166.SR. Vurderingen beror på forholdene i endelighedsåret, jf. SKM2022.232.SR. Betingelsen medfører derfor, at det endelige underskuds størrelse i tilfælde af likvidation maksimeres til det mindste beløb af 1) udlandets skatteregler, jf. SKM2023.281.SR, 2) danske skatteregler og 3) moderselskabets indkomst i endelighedsåret.

Fælles for udenlandske faste driftssteder og fast ejendom er, at SEL § 31 E ikke giver et dansk moderselskab adgang til fradrag for endelige underskud i disse enheder, hvis de er indirekte ejede. Fradrag må i stedet søges i det land, hvori det mellemliggende hovedkontor er hjemmehørende, men denne fradragsret kan være væsentligt begrænset, jf. sag C-538/20, *W AG*.

Det endelige underskud, der kan fradrages efter SEL § 31 E, er det akkumulerede underskud i endelighedsåret. Det vil sige, at fradraget er periodiseret til endelighedsåret. Det fradragsberettigede beløb skal opgøres efter danske regler, jf. SEL § 31 E, stk. 1, 6. pkt. I SKM2023.281.SR begrænses fradragets størrelse imidlertid til underskuddet opgjort efter de tyske regler. Det er uvist, om denne praksis vil blive opretholdt. Det vil forudsætte en lovændring, idet praksis på nuværende tidspunkt er i direkte konflikt med bestemmelsens ordlyd.

## 5. Harmoni mellem selskabsskattelovens § 31 E og EU-retten

Ifølge lovgiver medfører SEL § 31 E, at de danske regler bliver i overensstemmelse med EU-retten. Bestemmelsen skal sikre, at endelige underskud i udenlandske enheder kan fradrages i Danmark i samme omfang som danske underskud.<sup>153</sup> I SKM2023.17.SR udtrykker skattemyndighederne dette således, at: »[d]anske selskaber har med indførelsen af selskabsskattelovens § 31 E fået den retsstilling, der følger af EU-retten, hverken mere eller mindre.« På baggrund af kapitel 4 vurderes, hvordan ordlyden af og praksis omkring SEL § 31 E harmonerer med EU-Domstolens praksis på området.

### 5.1 Restriktive danske krav

I kapitel 4 identificeres en række områder, hvor betingelserne for fradrag efter SEL § 31 E er strengere, end EU-Domstolen måske vil acceptere. SEL § 31 E, stk. 3, 4. pkt. bestemmer, at et

---

<sup>153</sup> L 28 (2020), s. 13.

underskud, der er endeligt efter de udenlandske skatteregler, alligevel ikke er endeligt, i det omfang underskuddet kunne være anvendt efter en hypotetisk vurdering ud fra de danske skatteregler. Det kan diskuteres, om denne betingelse kan rummes i hensynet til medlemsstaternes autonomi på skatteområdet. EU-Domstolen har flere gange udtalt, at de frie bevægeligheder ikke indebærer, at medlemsstaterne skal tage hensyn til negative virkninger af særegenheder ved skattelovgivningen i udlandet<sup>154</sup>. Spørgsmålet bliver imidlertid, hvor langt dette kan udstrækkes. Det synes tvivlsomt, at EU-Domstolen vil anerkende, at en hypotetisk vurdering efter de danske regler medfører, at underskud, der kunne være anvendt i en obligatorisk dansk sambeskatning, ikke kan fradrages. Lovgivers argument er, at Danmark ikke skal kompensere for, at udlandets skatteregler ikke tillader koncernintern underskudsudligning ligesom SEL § 31. Som konsekvens begrænses størrelsen af det endelige underskud, selv om det fulde underskud, i eksemplet 10 mio. kr., kunne være fradraget i en dansk sambeskatning. Betingelsen i SEL § 31 E, stk. 3, 4. pkt. fører således de facto til, at endelige udenlandske underskud ikke kan fradrages i samme omfang, som tilsvarende danske underskud. Konsekvenserne af den hypotetiske vurdering er derfor ikke åbenlyst forenelige med EU-retten.

For så vidt angår underskud i udenlandske datterselskaber lægger SEL § 31 E, stk. 1, 4. pkt. op til endnu en hypotetisk vurdering. SEL § 31 E, stk. 1, 4. pkt. betinger, at underskuddet kunne være anvendt i en international sambeskatning efter SEL § 31 A. Den hypotetiske vurdering foretages ud fra forholdene i endelighedsåret, jf. SKM2022.232.SR. Som konsekvens heraf kan Danmark nægte fradrag for endelige underskud, der hypotetisk kunne anvendes løbende i en sambeskatning efter forholdene i de respektive indkomstår, men som ikke opfylder betingelserne i endelighedsåret. Det fører f.eks. til kategorisk nægtelse af fradrag, hvis den endelige karakter udløses af datterselskabets konkurs. Ud over at nægte fradrag betyder den hypotetiske vurdering også, at moderselskabets indkomst i endelighedsåret bliver afgørende for fradragets størrelse. Ved likvidation bortfalder underskud, der ikke kan udnyttes fuldt ud i likvidationsåret, da disse ikke kan overføres til det danske moderselskab. Sammenholdt med SKM2023.281.SR maksimeres fradragsbeløbet de facto til det mindste beløb opgjort efter 1) udlandets skatteregler, 2) danske skatteregler og 3) moderselskabets indkomst i endelighedsåret. Selv om den hypotetiske vurdering gør, at retsstillingen i endelighedsåret for anvendelse af underskud i tilfælde af konkurs og likvidation er den samme for et dansk moderselskab med et dansk hhv. udenlandsk datterselskab, er det ikke givet, at EU-Domstolen vil anerkende, at fradragets størrelse begrænses som følge af periodisering til endelighedsåret. Den hypotetiske vurdering i SEL § 31, stk. 1, 4. pkt., herunder særligt vurderingstidspunktet, kan således være i strid med EU-retten.

Endeligt bemærkes, at lovgiver fortolker sagerne C-607/17, *Memira*, og C-608/17, *Holmen*, således, at endelighedsvurderingen også indebærer en hypotetisk vurdering af, om det har været muligt tilbage i tid at overføre underskuddet til tredjepart ved at sælge aktierne i datterselskabet inkl. underskuddet<sup>155</sup>. EU-Domstolens praksis synes ikke at understøtte en så streng endelighedsvurdering. Det synes heller ikke at være udgangspunktet i dansk administrativ praksis, jf. f.eks. SKM2022.356.SR. På trods af forarbejderne, må dansk praksis på området vurderes at være EU-konform.

---

<sup>154</sup> Sagerne C-607/17, *Memira*; C-608/17, *Holmen*; C-322/11, *K*; C-157/07, *Krankenheim* og C-172/13, *Kommissionen mod Storbritannien*.

<sup>155</sup> L 28 (2020), s. 30.

## 5.2 Lempelige danske krav

Selv om der er flere eksempler på, at SEL § 31 E muligvis er mere restriktiv, end EU-Domstolen vil acceptere, er der også eksempler på, at Danmark indtager en lempeligere position ift. indrømmelse af fradrag for endelige underskud.

EU-Domstolen har fra begyndelsen af doktrinen udvikling slået fast, at endelighedsvurderingen er streng. Det følger allerede af ordvalget i præmis 55 i sag C-446/03, *Marks & Spencer*, hvori står, at underskud er endelige, når »det ikke-hjemmehørende datterselskab har udtømt alle de muligheder for at tage hensyn til underskuddene, der eksisterer i dets hjemstedsstat (...)«. Ifølge EU-Domstolen er en teoretisk mulighed for at anvende et underskud efter lokale skatteregler tilstrækkelig til, at et underskud ikke er endeligt. I sag C-123/11, *A Oy*, udtalte EU-Domstolen først, at koncernen efter gennemførelse af de påtænkte dispositioner ikke længere syntes at have mulighed for at påberåbe sig datterselskabets underskud i Sverige<sup>156</sup>. Imidlertid kunne »disse konkrete forhold [...] dog ikke i sig selv godtgøre, at der ikke foreligger nogen mulighed for at tage hensyn til det underskud, der er genereret i datterselskabets hjemstat.«<sup>157</sup>.

Yderligere har EU-Domstolen i sagerne C-607/17, *Memira*, og C-608/17, *Holmen*, fastslået, at det forhold, at den teoretiske mulighed for underskudsanvendelse fremstår som altovervejende usandsynlig ud fra en kommerciel betragtning, er uden betydning for endelighedsvurderingen<sup>158</sup>. Underskud er ikke endelige, »medmindre moderselskabet godtgør, at det er umuligt for det at udnytte disse underskud.«<sup>159</sup>. Denne praksis kan tages til udtryk for, at endelighedsvurderingen er særdeles streng. EU-Domstolen tillægger det ingen betydning, at evt. retlige alternativer, der fratager et underskud dets endelige karakter, er usandsynlige fra et forretningsmæssigt perspektiv, og derfor ikke reelt kan forventes udnyttet. Ifølge EU-Domstolen er et underskud således ikke endeligt, hvis der efter udlandets skatteregler blot er *mulighed* for at anvende underskuddet, desuagtet sandsynligheden for at muligheden udnyttes.

En så streng endelighedsvurdering synes ikke anlagt i dansk praksis. I SKM2020.299.ØLR fandt Landsretten, at en teoretisk mulighed for underskudsanvendelse ikke fratager et underskud dets endelige karakter, når de konkrete omstændigheder medfører, at muligheden for underskudsanvendelse kun er af hypotetisk karakter. Flere bindende svar illustrerer ligeledes, at der tages hensyn til de konkrete omstændigheder. I SKM2022.579.SR fandt Skatterådet, at det var *for* vidtgående at pålægge koncernen at overdrage rettigheden til anvendelse af koncernens licenser til en tredjepart som betingelse for at opnå et endeligt underskud. Hermed anerkendes et underskuds endelige karakter, hvis det efter en konkret vurdering viser sig, at den teoretiske mulighed for at anvende et underskud ikke giver mening fra et forretningsmæssigt perspektiv. Det står i kontrast til EU-Domstolens praksis i sagerne C-607/17, *Memira*, og C-608/17, *Holmen*. Yderligere fandt Skatterådet i SKM2024.166.SR, at underskud efter en konkret vurdering ikke kunne være udnyttet i Norge, hvis de norske skatteregler var identiske med de danske, fordi de relevante koncernselskaber ikke havde genereret overskud, hvori underskud kunne modregnes. Der ville således ikke konkret være sket underskudsudligning, selv om de norske regler var identiske med danske. Derfor var underskuddet endeligt.

Sagerne viser, at dansk praksis, i højere grad end EU-praksis, inddrager konkrete forhold i endelighedsvurderingen. Det kan føre til, at Danmark indrømmer fradrag for endelige underskud i situationer, hvor det ikke er påkrævet efter EU-retten. EU-retligt er der ikke noget til

---

<sup>156</sup> Sag C-123/11, *A Oy*, præmis 51.

<sup>157</sup> Ibid., præmis 52.

<sup>158</sup> Sag C-607/17, *Memira*, præmis 26 og sag C-608/17, *Holmen*, præmis 38.

<sup>159</sup> Ibid., præmis 28 og ibid., præmis 40.

hinder for denne lempeligere tilgang til fradragsindrømmelse, men det er vanskeligt at se de danske argumenter herfor, hvilket heller ikke synes at være hensigten med SEL § 31 E.

Derudover består en udfordring ift. opgørelsen af underskuddet. SEL § 31 E, stk. 1, 6. pkt. bestemmer, at det fradragsberettigede beløb skal opgøres efter danske regler. Ordlyden søger at undgå forskelsbehandling i overensstemmelse med EU-Domstolens praksis i sag C-123/11, *A Oy*. I direkte konflikt med ordlyden af SEL § 31 E, stk. 1, 6. pkt. og forarbejderne fandt Skatterådet i SKM2023.281.SR, at størrelsen af det endelige underskud i Tyskland var maksimeret til opgørelsen efter de strengere tyske regler. Et resultat efter bestemmelsens ordlyd ville reelt føre til omvendt forskelsbehandling. Selv om der ikke er noget EU-retligt til hinder herfor, er det uhensigtsmæssigt for medlemsstaterne. Problemstillingen falder tilbage på, at der ikke er harmoniserede skatteregler på området, hvorfor Danmark efter en ordlydsfortolkning kan risikere at skulle kompensere for mindre gunstige skatteregler i udlandet. Dette vil muligvis kunne undgås med henvisning til EU-Domstolens praksis i bl.a. sag C-322/11, *K*, hvoraf det følger, at medlemsstaterne ikke er forpligtede til at tage hensyn til negative virkninger af sær-egenheder ved udlandets skattelovgivning. Skal dette være retsstillingen i Danmark, vil det kræve en ændring af ordlyden i SEL § 31 E, stk. 1, 6. pkt. En sådan lovændring synes at kunne rummes inden for EU-Domstolens praksis. Det ændrer dog ikke på, at en stringent ordlydsfortolkning på nuværende tidspunkt indebærer en risiko for omvendt forskelsbehandling til ugunst for Danmark.

## 6. Selskabsskattelovens § 31 E i et samfundsøkonomisk perspektiv

Lovforslag nr. L 28 blev mødt af politisk modstand, bl.a. med argumentet om, at SEL § 31 E vil føre til et økonomisk tab i Danmark, når udenlandske enheder, der aldrig har svaret skat i Danmark, kan få dansk fradrag for uudnyttede underskud ved at overføre disse til deres danske moderselskab, når underskuddene er endelige<sup>160</sup>. Bekymringen er, at SEL § 31 E kan medvirke til at udhule indkomstskatten fra selskaber til skade for skatteprovenuet og den danske økonomi som helhed. I dette kapitel undersøges, hvorvidt bekymringen er velbegrundet.

### 6.1 Selskabsskattelovens § 31 E og skatteprovenuet

Den offentlige sektor finansieres af skatter og afgifter. En reduktion i skatteprovenuet fra bl.a. selskabsskat har således en negativ indvirkning på de offentlige finanser, hvorfor skatteprovenuet udgør et væsentligt hensyn ved indretning af skattesystemet.

#### 6.1.1 Påvirkning af det danske skatteprovenu

Grundlæggende beregnes selskabers skattebetaling ud fra den omsætning, der genereres ved de erhvervsmæssige aktiviteter, fratrukket de udgifter, der afholdes for at generere omsætningen. Ved et positivt resultat, udgør skattebetalingen en omkostning for selskabet. Sådanne skattebetalinger indgår i de samlede danske skatteindtægter, som udgøres af indkomstskat fra personer og selskaber, moms og afgifter samt øvrige skatter<sup>161</sup>.

Tabel 6.1.1.1 og figur 6.1.1.1 nedenfor viser, hvor stor en andel selskabsskatten udgør af de totale skatteindtægter over de seneste fem år. Selskabsskat dækker over skat, der er beregnet af den skattepligtige indkomst for selskaber underlagt almindelig selskabsbeskatning korrigeret

---

<sup>160</sup> L 28 (2020), Tillæg F, s. 8.

<sup>161</sup> Skatteministeriet (2023), s. 10.

for udbytte, udenlandsk virksomhed og dobbeltbeskatning<sup>162</sup>. Generelt bemærkes, at celler udfyldt med *grå* indeholder data udtrukket fra relevante databaser, mens øvrige oplysninger er egne fremstillinger.

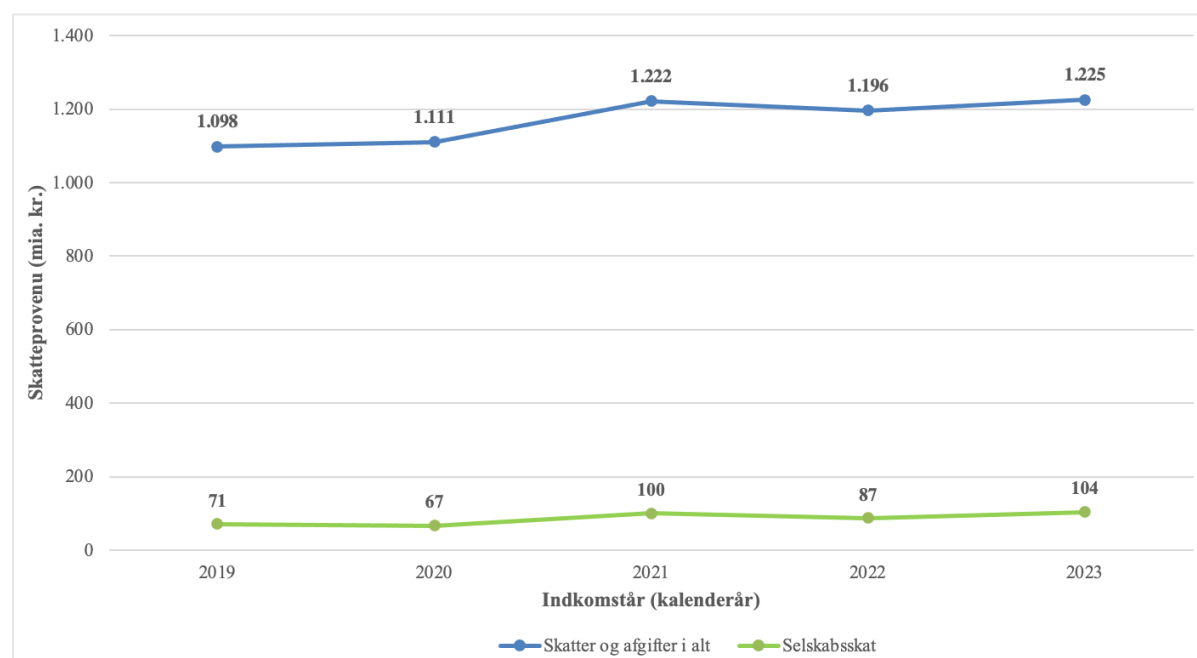
**Tabel 6.1.1.1: Selskabsskat som andel af de samlede skatteindtægter i perioden 2019-2023**

| <i>Mia.kr.<br/>(afrundet)</i> | 2019  | 2020  | 2021  | 2022  | 2023  | Middel |
|-------------------------------|-------|-------|-------|-------|-------|--------|
| Skatter og afgifter i alt     | 1.098 | 1.111 | 1.222 | 1.196 | 1.225 | 1.170  |
| Selskabsskat                  | 71    | 67    | 100   | 87    | 104   | 86     |
| Selskabsskat %                | 6,47% | 6,03% | 8,18% | 7,27% | 8,49% | 7,29%  |

Kilde: Statistikbanken.dk/SKAT.

Af tabel 6.1.1.1 fremgår det, at de totale skatteindtægter har varieret betragteligt over de seneste fem år. I 2019 var tallet lavest med ca. 1.100 mia. kr., mens det i 2023 var rekordhøjt med 1.225 mia. kr. I gennemsnit for 2019-2023 udgør de totale skatteindtægter i alt 1.170 mia. kr. Tilsvarende de totale skatteindtægter var provenu et fra selskabsskat lavest i 2019 med 71 mia. kr. og højest i 2023 med 104 mia. kr. Fælles for alle årene er, at selskabsskatten udgør en lille andel af de samlede skatteindtægter. Relativt opgjort svarer det til, at selskabsskatten i 2021 udgjorde ca. 8 pct. af de samlede skatteindtægter, mens andelen var ca. 7 pct. i 2022. I gennemsnit for 2019-2023 svarer det til ca. 7 pct.

**Figur 6.1.1.1: Selskabsskat som andel af de samlede skatteindtægter i perioden 2019-2023**



Kilde: Egen fremstilling baseret på data fra Statistikbanken.dk/SKAT, som gengivet i tabel 6.1.1.1.

<sup>162</sup> DST (2022), s. 3.

At selskabsskatten kun udgør en mindre andel af de samlede skatteindtægter, tydeliggøres i figur 6.1.1.1 ovenfor. Graferne viser, at selskabsskatteprovenuet ligger betragteligt lavere end det samlede skatteprovenu over hele tidsperioden. Selv om selskabsskat er en væsentlig indtægtskilde for staten, rangerer selskabsskat kun på en fjerdeplads i årene 2019-2023, når det kommer til sammensætningen af skatteindtægterne<sup>163</sup>. F.eks. vægter indkomstskat fra fysiske personer betydeligt højere.

Under lovbehandlingen blev der spurgt ind til, hvordan statens skatteprovenu forventedes påvirket med indførelsen af SEL § 31 E. SEL § 31 E vil, ifølge Skatteministeren, »isolere set trække i retning af et mindre provenu, der ikke umiddelbart lader sig kvantificere, men dog skønnes at være relativt begrænset.«<sup>164</sup> Udtalelsen må forstås i sammenhæng med, at fradragsbetingelserne i SEL § 31 E er strenge, ligesom provenuet fra selskabsskatterne kun udgør en mindre del af statens samlede skatteindtægter.

For at få indblik i, hvordan SEL § 31 E faktisk har påvirket selskabsskatteprovenuet, har vi anmodet om aktindsigt hos Skattestyrelsen. Vi har modtaget oplysninger om størrelsen på fradragsbeløb indberettet af danske moderselskaber i medfør af SEL § 31 E. Data er modtaget for indkomstårene 2021 og 2022, og er gengivet i tabel 6.1.1.2 nedenfor. SEL § 31 E har haft virkning siden indkomståret 2019, men grundet systemmæssige udfordringer hos Skattestyrelsen har det ikke været muligt at få data for indkomstårene 2019 og 2020. Yderligere afsluttes indberetningen for indkomståret 2023 ikke tids nok til, at der kan opgøres retvisende tal for året.

**Tabel 6.1.1.2: Fradrag efter selskabsskatteovens § 31 E i indkomstårene 2021 og 2022**

|  | 2021 | 2022 | Total |
|--|------|------|-------|
| Beløb indberettet (mio. kr. - afrundet)    | 119  | 68   | 187   |
| Antal selskaber, der har indberettet beløb | 26   | 27   | 53    |
| Antal kontroller gennemført                | 8    | 1    | 9     |

Kilde: Aktindsigt fra Skattestyrelsen.

Tabel 6.1.1.2 ovenfor viser, at der for indkomståret 2021 er indberettet fradrag for endelige underskud i udenlandske enheder for 119 mio. kr. For indkomståret 2022 er tallet næsten halveret til 68 mio. kr. Summeret for de to indkomstår er der givet fradrag i danske moderselskabers indkomstopgørelser for 187 mio. kr. efter SEL § 31 E. Af aktindsigtens oplysninger fremgår, at gennemførte kontroller ikke har ført til ændringer af indberettede fradragsbeløb.

Fradragsbeløbene oplyst af Skattestyrelsen afspejler det totale beløb, hvormed den skattepligtige indkomst er reduceret. Med andre ord er der tale om fradragenes nominelle værdier og ikke deres skatteværdier. Fradragsbeløbene må derfor sammenholdes med den skattepligtige indkomst i skatteydende selskaber fremfor selve selskabsskatten i tabel 6.1.1.1. Det skyldes, at selskabsskatten er udtryk for den beregnede skat, der er betalt på baggrund af indkomstgrundlaget. Sammenligningen af fradragsbeløbene indrømmet med hjemmel i SEL § 31 E og den

<sup>163</sup> Skatteministeriet (2021), s. 52 og Skatteministeriet (2023), s. 10.

<sup>164</sup> L 28 (2020), svar på spørgsmål 6.

skattepligtige indkomst i relevante selskaber fremgår af tabel 6.1.1.3 nedenfor. De relevante skatteydende selskaber er danske aktieselskaber og anpartsselskaber, da disse selskabstyper kan være moderselskaber i en sambeskatning<sup>165</sup>.

**Tabel 6.1.1.3: Fradrag efter selskabsskattelovens § 31 E sammenlignet med kapital-selskabers skattepligtige indkomst i indkomstårene 2021 og 2022**

| Mio. kr.<br>(afrundet)                          | 2021    | 2022    | Total   |
|---|---------|---------|---------|
| Skattepligtig indkomst<br>(A/S og ApS)          | 437.086 | 394.076 | 831.162 |
| Indberettede fradrag<br>(SEL § 31 E)            | 119     | 68      | 187     |
| Skattepligtig indkomst<br>tillagt fradragsbeløb | 437.205 | 394.144 | 831.349 |
| Fradragsbeløb i % af<br>skattepligtig indkomst  | 0,27‰   | 0,17‰   | 0,22‰   |

Kilde: Egen fremstilling baseret på data fra [Statistikbanken.dk/SELSK2](https://statistikbanken.dk/SELSK2) og aktindsigt fra Skattestyrelsen.

Ved at tillægge fradragsbeløbene til den skattepligtige indkomst i kapital-selskaberne, findes den skattepligtige indkomst før fradrag efter SEL § 31 E. Dernæst kan den andel, som fradragene udgør af den skattepligtige indkomst, beregnes. Af beregningerne følger, at fradragene i 2021 og 2022 kun svarer til hhv. 0,27 promille og 0,17 promille af den skattepligtige indkomst. Totalt for 2021 og 2022 er der indrømmet fradrag efter SEL § 31 E svarende til 0,22 promille af den skattepligtige indkomst i kapital-selskaber. Udtrykt på en anden måde svarer det til, at der i 2021 pr. 3.663 kr. skattepligtig indkomst er givet 1 kr. i fradrag efter SEL § 31 E. I 2022 er der pr. 5.814 kr. skattepligtig indkomst givet 1 kr. i fradrag efter bestemmelsen. Det skal imidlertid bemærkes, at der ikke indrømmes fradrag i lige forhold til selve udgiften.

Henset til, at fradrag efter SEL § 31 E dels kun er relevant for grænseoverskridende endelige underskud og dels forudsætter, at en række strenge betingelser opfyldes, synes de forholdsmæssige størrelser ikke at være overraskende små. Ud fra disse betragtninger understøttes Skatteministerens udtalelse om, at mindreprovenuet fra indførelsen af SEL § 31 E er relativt begrænset. Det gælder særligt, når der i øvrigt henses til, at selskabsskatten udgør en lille del af det samlede skatteprovenu, jf. tabel 6.1.1.1 og figur 6.1.1.1.

Ud fra ovenstående konstateres, at fradrag givet efter SEL § 31 E er på et forholdsvis begrænset niveau i 2021 og 2022. Det har ikke været muligt at lave en lignende undersøgelse af indkomstårene 2019 og 2020, men fradrag i disse indkomstår kan potentielt være større end i 2021 og 2022. Tages det i betragtning, at bestemmelsen har været ventet som følge af praksis fra EU-Domstolen<sup>166</sup>, er det ikke usandsynligt, at fradragsmuligheden er hyppigere anvendt i bestemmelsens første leveår. Det er heller ikke forventningen, at fradrag givet efter SEL § 31 E er aftagende, selv om der næsten er sket en halvering fra 2021 til 2022. Begivenheder som f.eks. covid-19 og geopolitiske spændinger kan påvirke koncerners økonomi negativt, hvorfor det ikke vil være overraskende, hvis lokalt oparbejdede underskud på sigt tages hjem til Danmark med hjemmel i SEL § 31 E.

<sup>165</sup> Se afsnit 4.1.1.

<sup>166</sup> Se afsnit 3.3.

For at få et bedre indblik i potentialet for anvendelsen af SEL § 31 E har vi lavet et dataudtræk fra Orbis. Udtrækket identificerer retligt ophørte udenlandske datterselskaber, der var hjemmehørende i EU/EØS, og som havde et dansk moderselskab, der ejede mere end 50 pct. af kapitalen. Udsøgningsstrategien er beskrevet i bilag 1, og bilag 2 indeholder det filtrerede datagrundlag.

Dataudtrækket viser, at der er 2.509 udenlandske datterselskaber inden for EU/EØS, som er retligt ophørte. Eftersom SEL § 31 E har virkning fra og med 2019, har det været relevant at identificere de udenlandske datterselskaber, der er retligt ophørte i perioden 2019-2023. Periodens sidste år er 2023, som er det seneste tilgængelige fulde år. Ud af de 2.509 udenlandske datterselskaber er 243 selskaber retligt ophørt i den relevante periode.

Fradrag efter SEL § 31 E kan gives for underskud, der er lidt siden 2005<sup>167</sup>. Derfor undersøges de realiserede driftsresultater i de ophørte datterselskaber tilbage til og med 2005. Efter SEL § 31 E gives der fradrag for endelige underskud, der opgøres som et akkumuleret underskud for hele perioden. Et underskud i udlandet er endeligt, når det ikke har været eller er muligt at anvende underskuddene lokalt i tidligere, indeværende eller fremtidige indkomstår<sup>168</sup>. Et endeligt underskud kan således opstå, når lokalt genererede underskud ikke kan rummes i efterfølgende evt. positive resultater. Negative driftsresultater er fremhævet med *rød* i bilag 2. Ved en gennemgang af de realiserede driftsresultater i de relevante 243 selskaber, er der identificeret 76 selskaber, der har givet underskud i perioden 2005-2023 i et omfang, der ikke har kunne rummes i fremtidige overskud. Disse selskaber er generelt fremhævet med *gul* i bilag 2, men tre af dem er fremhævet med *grøn*, jf. nedenfor.

Det bemærkes, at databehandlingen har været under forudsætning af, at der ikke gælder lokale regler, som giver mulighed for at anvende underskud i tidligere års overskud. Kun få lande har sådanne regler om tilbageførsel af underskud, hvorfor afgrænsningen ikke menes at påvirke undersøgelsens validitet. Videre er det forudsat, at de lokale regler om underskudsfremførsel ikke indeholder tidsmæssige begrænsninger på under ti år. Endeligt ses der bort fra, at der evt. har været mulighed for at modregne underskud i overskud hos andre koncernforbundne selskaber i samme land, hvis de lokale regler tillader sambeskatning. De to sidstnævnte antagelser påvirker validiteten negativt, da flere EU/EØS-lande har tidsmæssige begrænsninger om underskudsfremførsel på f.eks. fem år, ligesom sambeskatning også tillades i flere lande. De er imidlertid fundet nødvendige for at kunne håndtere datasættet.

Langt størstedelen af de identificerede 76 datterselskaber har forskellige danske moderselskaber, mens enkelte har samme moderselskab. F.eks. har Samsøe & Samsøe Holding A/S flere underskudsgivende datterselskaber i Norge. Hvis det hypotetisk antages, at Samsøe & Samsøe Holding A/S har indberettet fradrag for endelige underskud efter SEL § 31 E, vil oplysningen kun figurere i form af ét selskab, der har anvendt bestemmelsen. Aktindsigten, gengivet i tabel 6.1.1.2, viser, at 26 selskaber har anvendt SEL § 31 E i 2021, mens 27 selskaber har anvendt bestemmelsen i 2022. I alt har 57 selskaber fået fradrag efter SEL § 31 E. Det vides ikke, om der er sammenfald mellem selskaberne, som har fået fradrag i 2021 og 2022. Ligeledes er det uvist, om de selskaber, der faktisk har anvendt bestemmelsen, fremgår af dataudtrækket fra Orbis. Sammenholdt med dataudtrækket, hvor 76 underskudsgivende datterselskaber er identificeret for perioden 2019-2023, synes bestemmelsen anvendt i et rimeligt omfang. Det er imidlertid værd at bemærke, at SEL § 31 E hjemler fradrag for underskud i udenlandske datterselskaber, faste driftssteder og fast ejendom, mens udsøgningen er afgrænset til dattersel-

---

<sup>167</sup> Se afsnit 4.1.3.3.

<sup>168</sup> Se afsnit 4.1.3.1.



skaber. For datterselskaber gælder fradragsretten både ift. direkte ejede og indirekte ejede datterselskaber, men af hensyn til databearbejdelse, er udsøgningen begrænset til direkte ejede datterselskaber. Potentialt for at anvende bestemmelsen synes derfor større, end både aktindsigten, jf. ovenfor, og Orbis-udsøgningen afspejler.

For nærmere at belyse betydningen af SEL § 31 E for den danske skattebase, er tre selskaber udvalgt. Selskaberne er udvalgt, fordi deres driftsresultater viser, at der kan være grundlag for fradrag efter SEL § 31 E. Det skyldes, at selskaberne enten har været kronisk underskudsgivende eller ikke har genereret tilstrækkelige overskud, der kan rumme tidligere oparbejdede underskud. Hermed lægges det til grund, at der ikke har været mulighed for at anvende underskuddene lokalt, hvorfor SEL § 31 E kan være relevant for de danske moderselskaber.

**Tabel 6.1.1.4: Driftsresultater i tre udvalgte underskudsgivende ophørte udenlandske datterselskaber**

| Driftsresultat<br>Mio. kr. (afrundet)  | EXPEDIENT   | GREEN HILL 2001<br>S.R.L. | KRUUSE POLSKA<br>SP. Z.O.O. |
|--|-------------|---------------------------|-----------------------------|
| 2013                                   | -5          | -4                        | -3                          |
| 2014                                   | -41         | -2                        | -3                          |
| 2015                                   | -43         | -2                        | -2                          |
| 2016                                   | -43         | -2                        | -3                          |
| 2017                                   | -36         | -1                        | -2                          |
| 2018                                   | -190        | -1                        | -2                          |
| 2019                                   | 8           | -7                        | 0,6                         |
| 2020                                   | n.a.        | -0,6                      | -2                          |
| 2021                                   | n.a.        | -0,8                      | 0,04                        |
| 2022                                   | n.a.        | -0,3                      | -1                          |
| <b>Akk. uudnyttede driftsunderskud</b> | <b>-350</b> | <b>-21</b>                | <b>-17</b>                  |

Kilde: Udtræk fra Orbis. Se i øvrigt bilag 2.

Det belgiske selskab, EXPEDIENT, ophørte i 2019 med et positivt driftsresultat for året på 8 mio. kr. I årene op til havde selskabet genereret underskud fra driften, hvor særligt et stort underskud i 2018 på 190 mio. kr. er iøjnefaldende. Primo ophørsåret 2019 udgjorde de akkumulerede underskud 358 mio. kr. Det positive resultat i 2019 var ikke tilstrækkeligt til at dække de oparbejdede underskud, hvorfor der ved ophøret i 2019 restererede 350 mio. kr. i udnyttede underskud. Det italienske selskab, GREEN HILL 2001 S.R.L., blev taget under likvidation i 2022 efter at have været kronisk underskudsgivende siden 2013. Det forhold, at selskabet har været kronisk underskudsgivende, betyder, at der ikke har været overskud at modregne underskuddene i. Derfor opgøres et akkumuleret uudnyttet underskud på 21 mio. kr. i likvidationsåret. Det polske selskab, KRUUSE POLSKA SP. Z.O.O., blev likvideret i 2022. Selskabet havde overvejende givet underskud, men i 2019 og 2021 var der mindre driftsoverskud på 0,6 mio. kr. hhv. 0,04 mio. kr. Disse driftsoverskud var imidlertid ikke store nok til at kunne rumme

tidligere oparbejdede underskud. Samlet bestod et akkumuleret underskud fra driften på 17 mio. kr. ultimo 2022.

Det bemærkes, at de opgjorte akkumulerede restunderskud ikke nødvendigvis udtrykker, hvad der vil kunne fradrages i den danske indkomstopgørelse efter SEL § 31 E. De indikerer blot omfanget af lokalt oparbejdede underskud, som potentielt kan indgå i et dansk moderselskabs indkomstopgørelse. Tallene afspejler, at det ikke er ubetydelige underskud, der kan fradrages i Danmark efter reglen i SEL § 31 E. Bekymringen om, at bestemmelsen kan medvirke til at udhule indkomstskatten fra selskaber til skade for skatteprovenuet, er for så vidt reel, idet bestemmelsen, alt andet lige, har den virkning. Imidlertid synes bestemmelsen fortsat at have begrænset indflydelse på det samlede skatteprovenu i Danmark.

### 6.1.2 Alternativ udformning af selskabsskattelovens § 31 E

Som beskrevet i afsnit 6.1.1 ovenfor vil indrømmelse af grænseoverskridende fradrag i Danmark for endelige underskud opstået i udlandet, alt andet lige, have en negativ effekt på det danske skatteprovenu. Den negative effekt forårsages bl.a. af ikke-harmoniserede skattesystemer, som påvirker grænseoverskridende etableringer ved asymmetrisk skattemæssig behandling af overskud og underskud. Overskud beskattes ved indtægtserhvervelsen, mens anvendelsen af underskud f.eks. forudsætter modregning i senere års overskud eller andre koncernselskabers positive resultater.<sup>169</sup> Asymmetrien udgør en hindring for grænseoverskridende etableringer. SEL § 31 E vender imidlertid asymmetrien på hovedet ved at tilbyde en mere fordelagtig skattemæssig behandling af underskud i form af grænseoverskridende fradrag uden tilsvarende beskatning af overskud.

Med den nuværende udformning af SEL § 31 E baseres fradraget på skattereglerne, herunder skattesatsen i moderselskabets land, navnlig Danmark. Det skaber en yderligere asymmetri, idet overskud i datterselskabet opgøres efter udlandets skatteregler og beskattes efter skattesatsen i udlandet, mens endelige underskud kan fradrages i Danmark opgjort efter danske regler og den danske skattesats. Denne udformning medfører, at Danmarks omkostninger forbundet med at fastholde en høj skattesats, alt andet lige, bliver højere, når Danmark skal give fradrag for udenlandske underskud ud fra samme danske skattesats. Omvendt opnår koncerner en højere skatterabat, når underskud kan modregnes i højskattelande som Danmark sammenlignet med et lavskattelands, hvori datterselskabet potentielt er hjemmehørende. Det er en dyr løsning for den enkelte medlemsstat, fordi der på den ene side skal fastholdes en skattesats, der oprettholder et vist skatteprovenu, mens der på den anden side er hård konkurrence mellem medlemsstaterne om at tiltrække og fastholde virksomheders etableringer. Denne konkurrence vil, alt andet lige, føre til, at ligevægtsskattesatsen bliver lavere i de implicerede medlemsstater. Skatteprovenuet påvirkes markant, når Danmark skal give fradrag efter egen skattesats, hvis skattesatsen i datterselskabets land er lavere. Som følge af presset på skattesatsen bliver nedgangen i skatteprovenuet endnu større end den direkte virkning af indførelsen af en grænseoverskridende fradragret.<sup>170</sup>

Det synes imidlertid muligt at minimere de negative konsekvenser for skatteprovenuet og dermed også indirekte for samfundsøkonomien. Fradraget kan i stedet baseres på skattereglerne og skattesatsen i datterselskabets land fremfor regelsættet i Danmark<sup>171</sup>. Det vil bl.a. betyde, at der ikke længere er asymmetri i den skattemæssige behandling af overskud og underskud, fordi reglerne i datterselskabets land anvendes såvel til beskatning af overskud som fradrag for un-

<sup>169</sup> Haufler & Mardan (2013), s. 1.

<sup>170</sup> Haufler & Mardan (2013), s. 10 og 13.

<sup>171</sup> Ibid., s. 26.

derskud. Det vil også betyde, at konkurrencen mellem medlemsstaternes skattesystemer mindskes. Medlemsstaterne har ikke samme incitament til at sænke deres skattesats, da det, alt andet lige, bliver mindre dyrt at opretholde skattesatsen. Efter denne regelkonstruktion er Danmark ikke forpligtet til at indrømme et højere fradrag, end opgørelsen i datterselskabets land viser. Tilsvarende vil koncerner i mindre grad kunne spekulere i at opnå fradrag i Danmark til højere skatteværdi relativt til værdien i datterselskabets hjemland. Selve muligheden for grænseoverskridende fradrag kan i sig selv være medvirkende til at øge investeringsniveauet i verden, jf. nedenfor i afsnit 6.2.1. Dette tilskynder medlemsstaterne til at hæve skattesatsen for at opnå et højere skatteprovenu. Ligevægtsskattesatsen vil således være højere i dette tilfælde end efter den nugældende udformning af SEL § 31 E. Det vil også betyde, at det danske skatteprovenu ikke tilsvarende udhules af de højere fradrag. Den samlede konsekvens af den alternative udformning er, at reduktionen i skatteprovenuet bliver mindre end den direkte virkning af selve indførelsen af SEL § 31 E.<sup>172</sup>

Ovenstående sår tvivl om, hvorvidt SEL § 31 E er indrettet på en økonomisk hensigtsmæssig måde. Ifølge bestemmelsen skal fradraget gives i Danmark, moderselskabets land, ud fra en opgørelse, der tager udgangspunkt i de danske skatteregler. Det må således forventes, at bestemmelsen resulterer i et større skatteprovenutab, end hvis fradraget i stedet baseres på reglerne i datterselskabets land. Lovgiver kan med fordel overveje denne alternative indretning af bestemmelsen med henblik på at minimere de negative økonomiske konsekvenser ved den nuværende udformning af SEL § 31 E.

## 6.2 Makroøkonomiske konsekvenser ved selskabsskattelovens § 31 E

Afsnit 6.1.1 antyder, at fradrag indrømmet efter SEL § 31 E har begrænset betydning for det danske skatteprovenu, hvilket vil være tilfældet i endnu højere grad med den alternative ordning beskrevet i afsnit 6.1.2. Til trods for en tilsyneladende begrænset indflydelse på skatteprovenuet kan SEL § 31 E have afledte konsekvenser for den danske samfundsøkonomi grundet mulige påvirkninger af makroøkonomiske variable.

### 6.2.1 Indflydelse på investeringsniveauet i Danmark og verden

Ifølge EU-Domstolens praksis kan medlemsstaters skatteregler udgøre hindringer for etableringsfriheden<sup>173</sup>. Nationale skatteregler kan således begrænse internationaliseringen. Omvendt kan de også i sig selv udgøre et incitament til grænseoverskridende etablering. Skattemæssige fordele er en ekstern trigger bag internationalisering, som kan få et selskab til proaktivt at investere i udlandet med henblik på at kunne udnytte lokale skattefordele<sup>174</sup>. Skattelempler kan bl.a. være medvirkende til, at et selskab overhovedet beslutter at ekspandere sin virksomhed ud over hjemmemarkedets grænser<sup>175</sup>. En grænseoverskridende fradragsret, som SEL § 31 E, har således betydning for koncerners beslutninger om, hvor investeringer skal placeres, når potentielle fremtidige tab og muligheden for skattemæssigt at udnytte disse tab tages i betragtning. F.eks. investeres der mindre i lande, hvor underskudsfremførsel begrænses tidsmæssigt, samt i lande, der ikke tillader koncernintern underskudsudligning.<sup>176</sup> Favorabel skattemæssig behandling af underskud påvirker således beslutningen om at investere i udlandet. Overføres disse tanker til SEL § 31 E, kan et dansk moderselskabs fradragsret for endelige underskud i

---

<sup>172</sup> Haufler & Mardan (2013), s. 13-16.

<sup>173</sup> Se afsnit 3.2 og 3.3.

<sup>174</sup> Hollensen (2012), s. 38.

<sup>175</sup> Douglas & Craig (1989), s. 50.

<sup>176</sup> Dressler & Overesch (2013), s. 516 og 528-530.

udenlandske datterselskaber betyde, at koncernen ikke er nær så tilbageholdende med at foretage investeringer i udlandet grundet favorable muligheder for underskudsanvendelse i Danmark.

Ud fra disse betragtninger kan fradragsretten i SEL § 31 E medføre, at risikable, men højt profitable, investeringer placeres i udlandet udenfor dansk beskatning. Viser det sig efterfølgende, at investeringen var urentabel, kan lokalt oparbejdede underskud potentielt fradrages i Danmark. Tab på investeringer i udlandet kan således udgøre skatteaktiver i Danmark. SEL § 31 E synes derfor ikke at være en neutral bestemmelse for så vidt angår skattemæssige incitamenter til udenlandske investeringer. Heri ligger en vis risiko for, at SEL § 31 E bidrager til at mindske investeringsniveauet i Danmark, hvis investeringer i stedet placeres i udlandet. Det vil betyde, at investeringsniveauet i udlandet, alt andet lige, bliver højere.

## 6.2.2 Kortsigtede konsekvenser

### 6.2.2.1 Det aggregerede marked

For at analysere hvilke samfundsøkonomiske konsekvenser ændringer i investeringsniveauet, forårsaget af SEL § 31 E, kan have i Danmark og verden, tages der udgangspunkt i modellen for det aggregerede marked, AD/AS-modellen. Modellen afspejler et imaginært marked for alle varer og tjenesteydelser og beskriver udviklingen i reelt bruttonationalprodukt (BNP) og priserne samt deres sammenhæng ved ændringer i det aggregerede udbud og den aggregerede efterspørgsel.

Det aggregerede udbud, AS, udtrykker relationen mellem prisniveauet og en udbudt mængde af reelt BNP, hvilket vil sige den samlede produktion rensset for inflation. Hældningen på udbudskurven afhænger af, om der måles på kort eller lang sigt. Den langsigtede aggregerede udbudskurve, LAS, angiver forholdet mellem reelt BNP og prisniveauet på lang sigt, hvor lønniveauet er fleksibelt og dermed ændrer sig i samme forhold som prisniveauet for at opretholde fuld beskæftigelse. Derfor er LAS-kurven vertikal og lig med potentielt BNP. Til forskel herfor afspejler den kortsigtede aggregerede udbudskurve, SAS, en situation, hvor det nominelle lønniveau, prisen på andre produktionsfaktorer og potentielt BNP er konstante. En stigning i prisniveauet vil på kort sigt føre til en stigning i reelt BNP. Det skyldes, at de nominelle lønninger ikke kan tilpasse sig ændringer i prisniveauet på kort sigt, hvorfor prisstigningen ikke efterfølges af stigende omkostninger for virksomhederne. Derfor vil virksomhederne øge produktionen, og dermed udbuddet af reelt BNP, når priserne stiger.

På den anden side udtrykker den aggregerede efterspørgsel, AD, relationen mellem den efterspurgte mængde af reelt BNP og prisniveauet. Efterspørgslen efter reelt BNP er summen af husholdningernes forbrug, virksomhedernes investeringer, det offentlige forbrug og nettoeksporten. AD-kurvens negative hældning skyldes dels, at et højere prisniveau udhuler formuerne, hvilket fører til mindre forbrug og mere opsparing, og dels substitutionseffekter i form af intertemporal substitution og international substitution. Førstnævnte opstår, fordi en prisstigning gør det mere attraktivt at spare op, når den nominelle rente stiger med priserne. Der substitueres væk fra forbrug allerede på tidspunktet for prisstigningen og over mod et større forbrug i fremtiden. En prisstigning gør også nationale varer dyrere sammenlignet med udenlandske varer, hvorfor der substitueres væk fra nationale varer.<sup>177</sup>

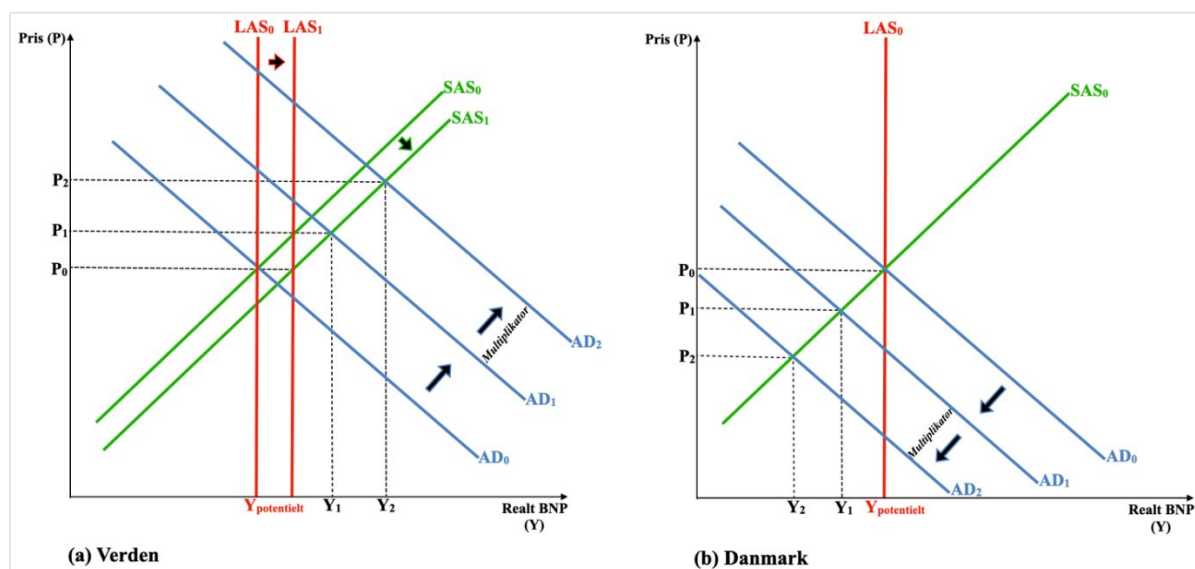
Figur 6.2.2.1 nedenfor illustrerer, hvilke effekter SEL § 31 E kan have på reelt BNP og priserne via påvirkning af investeringsniveauet. For verden (a) og Danmark (b) er udgangssituationen

---

<sup>177</sup> Parkin m.fl. (2017), s. 618-623.

en langsigtstligevægt med fuld beskæftigelse. Realt BNP er lig med  $Y_{\text{potentielt}}$ , mens priserne er lig med  $P_0$ .

**Figur 6.2.2.1: Kortsigtet AD/AS-model for verden og Danmark**



Kilde: Egen fremstilling.

Et øget investeringsniveau i verden gør kapitalapparatet større. Det vil, alt andet lige, føre til en bedre arbejdsproduktivitet, jf. afsnit 6.2.2.2 nedenfor om arbejdsmarkedet. Grundet bedre udnyttelse af produktionsfaktorerne, vil et øget investeringsniveau føre til, at potentielt BNP vokser. Der opstår økonomisk vækst i verden. Derfor forskydes LAS-kurven mod højre fra  $LAS_0$  til  $LAS_1$  i figur 6.2.2.1 (a). Ligeledes forskydes SAS-kurven mod højre fra  $SAS_0$  til  $SAS_1$ . LAS-kurven og SAS-kurven forskydes lige meget, når det forudsættes, at det prisniveau, hvorved der opnås fuld beskæftigelse, er uændret. Grafisk afspejles det ved, at prisen er uændret ved  $P_0$ , når udbuddet betragtes isoleret.<sup>178</sup>

På efterspørgselssiden er et øget investeringsniveau i verden udtryk for, at aktiviteten i verdenssamfundet stiger. Hermed stiger efterspørgslen, så  $AD_0$  flytter mod højre til  $AD_1$ . Stigningen i efterspørgslen mødes af en større produktion, hvilket giver en stigning i realt BNP og prisniveauet på kort sigt. Ligevegtsmængden stiger til  $Y_1$ , mens prisniveauet stiger til  $P_1$ . Som illustreret i figur 6.2.2.1 (a), bliver realt BNP hermed større end potentielt BNP i kortsigtstligevægten, hvorved der skabes et inflationsgab. Årsagen er, at den nominelle løn på kort sigt ikke tilpasser sig hurtigt nok til at fastholde fuld beskæftigelse, hvor realt BNP er lig med potentielt BNP, jf. ovenfor.

Når investeringsniveauet stiger, vil virksomhedernes udgifter tillige stige. De aggregerede udgifter, som er summen af privat forbrug, investeringer, offentligt forbrug og nettoeksport, stiger. Med andre ord stiger realt BNP. Denne stigning forøger den samlede disponible indkomst, som vokser lige så meget som realt BNP. En stigning i den disponible indkomst forøger tilsvarende de samlede forbrugsudgifter, som igen øger de aggregerede udgifter. Det afføder endnu en stigning i realt BNP og den disponible indkomst, som igen får forbrugsudgifterne til at stige.<sup>179</sup> Den oprindelige stigning i investeringsniveauet, som potentielt er forårsaget af SEL § 31 E, har således en multiplikatoreffekt, hvor den eksogene påvirkning får en større effekt grundet endogene effekter i form af højere disponibel indkomst og øget forbrug. AD-kurven

<sup>178</sup> Parkin m.fl. (2017), s. 620.

<sup>179</sup> Ibid., s. 642-650.

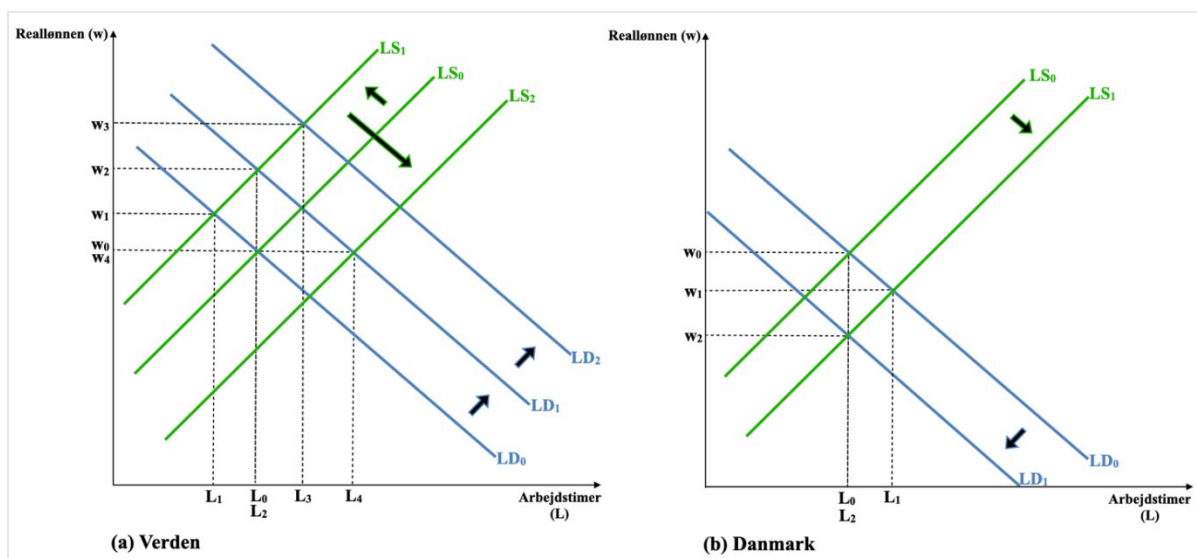
forskydes derfor yderligere mod højre fra  $AD_1$  til  $AD_2$ . Realt BNP og priserne stiger yderligere til  $Y_2$  og  $P_2$ . Som afspejlet i figur 6.2.2.1 (a) bliver inflationsgabets i verden endnu større, hvilket også skyldes, at efterspørgslen er steget mere end det langsigtede aggregerede udbud.

For Danmark kan SEL § 31 E betyde et fald i investeringsniveauet, jf. afsnit 6.2.1. Et givent investeringsbeløb, som tidligere har været forbeholdt investeringer i Danmark, men som nu fordeles mellem Danmark og verden, vil, alt andet lige, reducere investeringer i Danmark. Uanset at der herved ikke foretages yderligere investeringer, er det ikke ensbetydende med, at eksisterende investeringer reduceres. Grafisk betyder dette, at der i figur 6.2.2.1 (b) ikke sker ændringer på udbudssiden. Derimod får et lavere investeringsniveau efterspørgslen til at falde, fordi den samlede aktivitet i samfundet falder. Det betyder, at  $AD_0$  rykker mod venstre til  $AD_1$ . I en kortsigtslige vægt får det reale BNP til at falde fra  $Y_{\text{potentielt}}$  til  $Y_1$ , mens prisniveauet falder fra  $P_0$  til  $P_1$ . Indtræden af multiplikatoreffekten indebærer, at AD-kurven forskydes yderligere mod venstre til  $AD_2$ , fordi faldet i investeringsniveauet mindsker de aggregerede udgifter og reale BNP. Det reducerer den disponible indkomst og dermed forbrugsudgifterne, hvilket igen påvirker de aggregerede udgifter og reale BNP negativt. Multiplikatoreffekten får således reale BNP og prisniveauet til at falde yderligere til  $Y_2$  og  $P_2$ . Et faldende investeringsniveau i Danmark vil således på kort sigt skabe et recessionsgab, hvor reale BNP er mindre end potentielt BNP, jf. figur 6.2.2.1 (b).

### 6.2.2.2 Arbejdsmarkedet

Figur 6.2.2.1 (a) ovenfor viser, at prisniveauet stiger som følge af et øget investeringsniveau i verden muligvis afledt af SEL § 31 E. Omvendt sker der et prisfald i Danmark., jf. figur 6.2.2.1 (b). Udviklingen i priserne påvirker arbejdsmarkedet, hvor beskæftigelsen, udtrykt ved arbejdstimer, og reallønnen bestemmer ligevægten.

**Figur 6.2.2.2: Arbejdsmarkedet i verden og Danmark**



Kilde: Egen fremstilling.

På kort sigt afleder en prisstigning i verden en lavere realløn, da den nominelle løn udhules af prisstigningen. Det reducerer husholdningernes arbejdsudbud for samme løn, som udtrykt ved udbudskurven,  $LS$ . Reduktionen i arbejdsudbuddet forskyder  $LS_0$  mod venstre til  $LS_1$  i figur 6.2.2.2 (a). Det vil, alt andet lige, føre til en reduktion i beskæftigelsen, som falder til  $L_1$ . Derimod stiger reallønnen til  $w_1$ . Grundet reduktionen i arbejdsudbuddet er virkshederne nødt til at ansætte mere arbejdskraft for at kompensere for nedgangen i produktionen.  $LD$ -kurven,

som udtrykker virksomhedernes efterspørgsel efter arbejdskraft, forskydes derfor mod højre til  $LD_1$ . Dette er en konsekvens af loven om aftagende værdi af marginalproduktet, hvorved forstås, at den værdi, hver én times yderligere arbejde har for realt BNP, er aftagende<sup>180</sup>. Desto flere arbejdstimer, desto mindre er den gradvise værditilførsel til realt BNP. Nettoeffekten af disse modsatrettede efterspørgsels- og udbudsbevægelser kan være, at beskæftigelsen forbliver uændret ved  $L_0$ , som også er lig med  $L_2$ , mens reallønnen stiger yderligere til  $w_2$ .

Ovenstående beskriver de umiddelbare effekter på arbejdsmarkedet i verden. Et øget investeringsniveau, og et deraf afledt større kapitalapparat, medfører imidlertid, at arbejdsproduktiviteten stiger. Når et større kapitalapparat fordeles ud på en uændret arbejdsstyrke, bliver den enkelte medarbejder, alt andet lige, mere produktiv. Vækst i arbejdsproduktiviteten øger potentielt BNP og realt BNP, jf. figur 6.2.2.1 (a). Forbedringen i arbejdsproduktiviteten gør arbejdskraften mere værd, og det får efterspørgslen efter arbejdskraft til at stige. I figur 6.2.2.2 (a) flytter LD-kurven yderligere mod højre til  $LD_2$ , hvorved der opstår en højere ligevægtsbeskæftigelse ved  $L_3$ . Reallønnen stiger yderligere til  $w_3$ . Stigningen i reallønnen får husholdningerne til at øge deres arbejdsudbud, så LS-kurven forskydes mod højre til  $LS_2$ . Herved stiger beskæftigelsen yderligere til  $L_4$ . Reallønnen falder derimod til  $w_4$ , og er tilbage på samme niveau som i udgangssituationen ved  $w_0$ . Ovenstående betyder, at indflydelsen fra SEL § 31 E på investeringsniveauet i verden, får beskæftigelsen til at stige, jf. figur 6.2.2.2 (a). Derudover betyder den forbedrede arbejdsproduktivitet og stigningen i arbejdsudbuddet, at potentielt BNP og realt BNP stiger, jf. figur 6.2.2.1 (a)<sup>181</sup>.

Figur 6.2.2.1 (b) angiver omvendt et prisfald i Danmark som følge af den negative påvirkning af investeringsniveauet muligvis udløst af SEL § 31 E. Det afleder en stigning i reallønnen. Husholdningerne vil derfor øge arbejdsudbuddet, så i figur 6.2.2.2 (b) forskydes LS-kurven mod højre til  $LS_1$ . Isoleret betyder det, at beskæftigelsen i Danmark stiger til  $L_1$ , mens reallønnen falder til  $w_1$ . Værdien af marginalproduktet er imidlertid aftagende, så virksomhederne oplever ikke samme relative værdi af at ansætte én ekstra medarbejder, uanset at arbejdsudbuddet er større<sup>182</sup>. Virksomhederne vil derfor efterspørge mindre arbejdskraft, hvorved efterspørgselskurven flytter sig mod venstre til  $LD_1$ . Herved falder beskæftigelsen fra  $L_1$  til  $L_2$ . Figur 6.2.2.2 (b) illustrerer således, at beskæftigelsen er uændret, når faldet i efterspørgslen efter arbejdskraft udjævner den øgede beskæftigelse fra reallønsstigningen. Modsat påvirkes reallønnen negativt af både ændringer i udbuddet af og efterspørgslen efter arbejdskraft, hvorfor den falder yderligere til  $w_2$ .

### 6.2.2.3 Lånemarkedet

De mulige indvirkninger på investeringsniveauerne i Danmark og verden, som potentielt afledes af SEL § 31 E, har også indflydelse på efterspørgslen efter og udbuddet af udlån og indlån i samfundet. I en åben økonomi som Danmark finansieres virksomheders investeringer af husholdningernes opsparinger, et evt. overskud på de offentlige finanser samt låntagning i udlandet<sup>183</sup>. I det følgende ses der bort fra involvering af det offentlige.

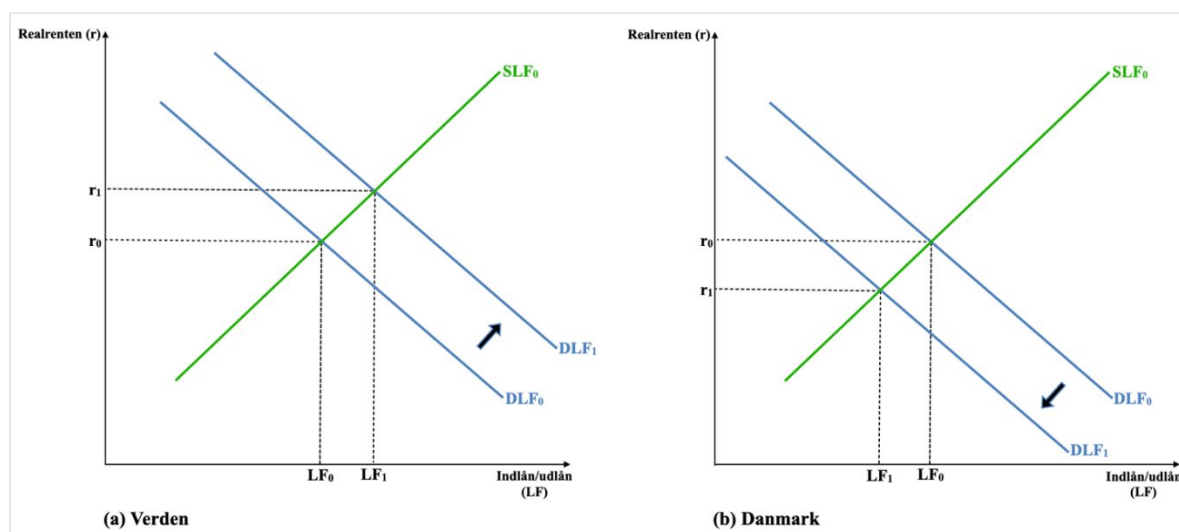
<sup>180</sup> Law of diminishing returns, jf. Parkin m.fl. (2017), s. 514-515.

<sup>181</sup> Parkin m.fl. (2017), s. 518.

<sup>182</sup> Parkin m.fl. (2017), s. 515.

<sup>183</sup> Ibid., s. 541.

**Figur 6.2.2.3: Lånemarkedet i verden og Danmark**



Kilde: Egen fremstilling.

Via indlån i bankerne opsparer husholdningerne penge, hvilket afspejler udbuddet af likvider, som illustreret ved  $SLF$ -kurven i figur 6.2.2.3. Virksomhederne efterspørger tilsvarende husholdningernes penge til brug for deres investeringer. Dette afspejles ved efterspørgselskurven,  $DLF$ . Prisen for udlån og afkastet på indlån bestemmes af renten. I en ligevægtssituation vil virksomhedernes investeringsplaner og husholdningernes opsparingsplaner være lig hinanden<sup>184</sup>.

Et øget investeringsniveau i verden potentielt forårsaget af SEL § 31 E får efterspørgslen efter udlån til at stige, fordi virksomhederne har brug for likvider til investeringer i større kapitalapparater, jf. afsnit 6.2.2.1. Under forventningen om, at afkastet på investeringerne overstiger udgifterne forbundet dermed, vil efterspørgselskurven i figur 6.2.2.3 (a) forskydes mod højre fra  $DLF_0$  til  $DLF_1$ . Det får ligevægtsmængden af indlån og udlån til at stige fra  $LF_0$  til  $LF_1$ . Samtidig stiger realrenten fra  $r_0$  til  $r_1$ . På kort sigt kan SEL § 31 E således medføre, at det bliver dyrere for virksomhederne at låne penge til investeringerne. Modsat får husholdningerne en højere rente på deres indlån.

For Danmark er situationen omvendt. Et lavere investeringsniveau bevirker, at der ikke er samme aktivitet i samfundet, og derfor kan virksomhederne ikke i samme omfang forvente et positivt afkast på deres investeringer. Derfor består der ikke samme behov for likviditet til danske investeringer. Det får efterspørgslen efter udlån i Danmark til at falde, og  $DLF$ -kurven forskydes mod venstre fra  $DLF_0$  til  $DLF_1$ . Som illustreret i figur 6.2.2.3 (b) er de kortsigtede virkninger heraf, at ligevægtsmængden af indlån og udlån falder fra  $LF_0$  til  $LF_1$ , mens realrenten falder fra  $r_0$  til  $r_1$ . For Danmark kan SEL § 31 E således betyde, at det på kort sigt bliver billigere for virksomhederne at foretage investeringer, mens det omvendt bliver mindre attraktivt for husholdningerne at spare op.

### 6.2.3 Langsigtede konsekvenser

Afsnit 6.2.2 kan opsummeres til, at der på kort sigt opstår et inflationsgab i verden som følge af et øget investeringsniveau. Omvendt betyder et forholdsmæssigt lavere investeringsniveau i

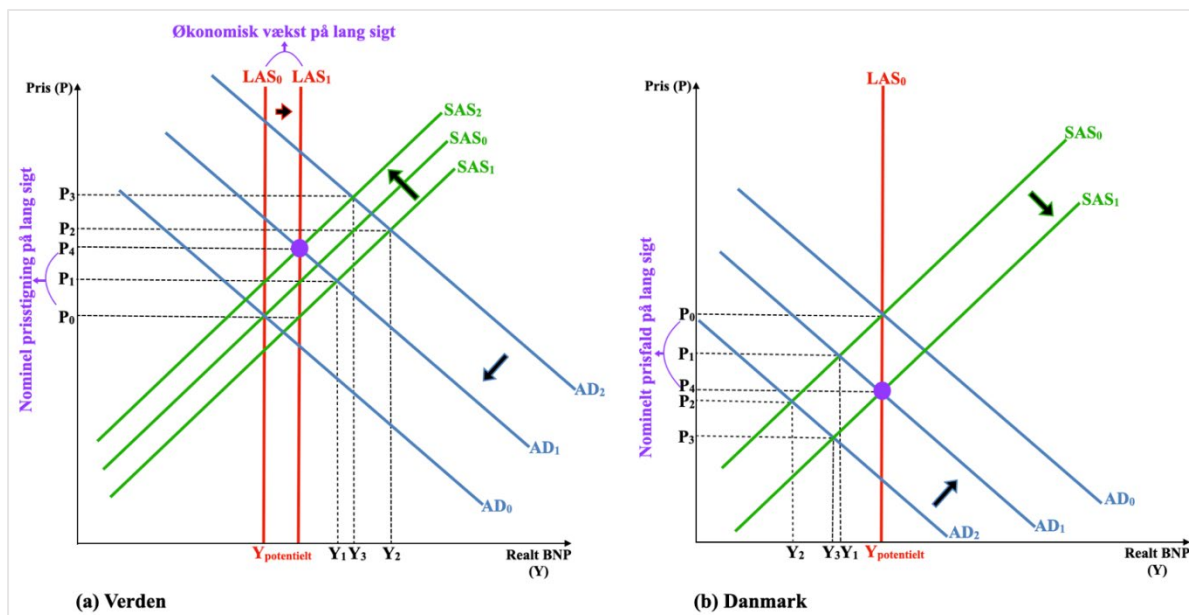
<sup>184</sup> Parkin m.fl. (2017), s. 545.



Danmark, at der opstår et recessionsgab. På lang sigt vil disse kortsigtede konsekvenser imidlertid ikke bestå.

Som illustreret i figur 6.2.2.1 (a) sker der en prisstigning i verden, hvilket betyder, at husholdningernes købekraft forringes, idet prisstigningen ikke modsvares af en stigning i de nominelle lønninger på kort sigt, jf. afsnit 6.2.2.2. På lang sigt kan de nominelle lønninger imidlertid tilpasse sig prisstigningen. Husholdningerne vil derfor kræve en højere løn for samme arbejdsindsats.

**Figur 6.2.3: Langsigtet AD/AS-model for verden og Danmark**



Kilde: Egen fremstilling.

Husholdningernes krav om en højere løn forøger virksomhedernes marginalomkostninger. Denne omkostningsstigning får virksomhederne til at begrænse det aggregerede udbud. I figur 6.2.3 (a) flytter SAS-kurven derfor mod venstre fra SAS<sub>1</sub> til SAS<sub>2</sub><sup>185</sup>. Isoleret får det prisniveauet til at stige yderligere til P<sub>3</sub>, mens realt BNP falder til Y<sub>3</sub>. Herved opstår der kortvarig stagflation. Yderligere gør den kortsigtede stigning i realrenten det dyrere for virksomhederne at låne penge til at foretage investeringer, jf. afsnit 6.2.2.3. For husholdningerne bliver det mere attraktivt at spare op, hvorfor der substitueres væk fra forbrug og over mod opsparing. Dette bremser aktiviteten i samfundet, hvorfor AD-kurven forskydes mod venstre fra AD<sub>2</sub> tilbage til AD<sub>1</sub>. På lang sigt er multiplikatoreffekten således nul<sup>186</sup>. Priseniveauet vil tilpasse sig, indtil langsigtslige vægten opnås i det *lilla* punkt. Priseniveauet falder hermed til P<sub>4</sub>, men er fortsat højere end i udgangssituationen ved P<sub>0</sub>. Hermed opstår en nominal prisstigning på lang sigt.

Figur 6.2.3 (a) viser, at økonomien i verden er retableret i langsigtslige vægten, og der består ikke længere et inflationsgab. Realt BNP er faldet og er igen lig med potentielt BNP, og der er fuld beskæftigelse. Arbejdsløsheden består kun af den naturlige arbejdsløshed, som udgøres af friktionsarbejdsløsheden og den strukturelle arbejdsløshed. Derimod består der ingen cyklisk arbejdsløshed.<sup>187</sup> Den fulde beskæftigelse opstår imidlertid ved et højere BNP-niveau, hvilket betyder, at der er sket reel langsigtet økonomisk vækst i verden. Dette afspejles grafisk ved

<sup>185</sup> Parkin m.fl. (2017), s. 659.

<sup>186</sup> Ibid.

<sup>187</sup> Parkin m.fl. (2017), s. 491.

forskydningen af  $LAS_0$  til  $LAS_1$ . Den økonomiske vækst skyldes forbedringen i arbejdsproduktiviteten, som forårsages af et øget investeringsniveau potentielt udløst af SEL § 31 E. Samlet betyder dette, at der ingen realøkonomiske effekter er på lang sigt. Til gengæld kan SEL § 31 E potentielt bevirke, at der opstår langsigtet økonomisk vækst i verden, hvor også beskæftigelsen, prisniveauet og den nominelle løn forøges sammenlignet med udgangssituationen.

For Danmark betyder et forholdsvis lavere investeringsniveau, at prisniveauet falder, jf. figur 6.2.2.1 (b). Husholdningernes lønninger bliver derfor mere værd på kort sigt, jf. afsnit 6.2.2.2, men på lang sigt vil de nominelle lønninger tilpasse sig. Når kortsigtlig gevægt er under fuld beskæftigelse, produceres der mindre, end det er muligt ved fuld beskæftigelse. Det vil sige, at produktionen, realt BNP, ikke kan beskæftige hele arbejdskraften. Der er således et overudbud af arbejdskraft, hvilket får de nominelle lønninger til at falde. For virksomhederne er det ensbetydende med, at marginalomkostningerne falder, hvorfor det aggregerede udbud øges, så SAS-kurven bevæger sig mod højre fra  $SAS_0$  til  $SAS_1$  i figur 6.2.3 (b). Isoleret får det prisniveauet til at falde yderligere til  $P_3$ , mens realt BNP stiger til  $Y_3$ . Derudover gør faldet i realrenten det billigere for virksomhederne at låne penge til investeringer, jf. afsnit 6.2.2.3. Husholdningerne får derimod ikke samme afkast på deres indlån, så de vil substituere over mod et øget forbrug. Det får aktiviteten i samfundet til at stige. Derved forskydes AD-kurven mod højre fra  $AD_2$  tilbage til  $AD_1$ . Når prisniveauet og de nominelle lønninger har tilpasset sig ligeligt, opnås en langsigtlig vægt i det *lilla* punkt, hvor realt BNP igen er lig med potentielt BNP<sup>188</sup>. Prisniveauet er steget til  $P_4$ , men er fortsat lavere end prisniveauet i udgangssituationen ved  $P_0$ . Det vil sige, at der i den nye langsigtlig vægt er sket et nominelt prisfald.

Som illustreret i figur 6.2.3 (b) er den danske økonomi vendt tilbage til udgangssituationen, idet realt BNP er steget og igen er lig potentielt BNP. Der består ikke længere et recessionsgab i langsigtlig vægt. Denne reetablering af økonomien er ikke et udtryk for økonomisk vækst på andet end kort sigt. Egentlig økonomisk vækst opstår ved en langsigtet stigning i produktionsmulighederne og afspejles ved en stigning i potentielt BNP, som det er tilfældet for verden, jf. figur 6.2.3 (a).<sup>189</sup> Selv om SEL § 31 E potentielt kan få negativ indflydelse på dansk økonomi på kort sigt, er der ingen realøkonomiske konsekvenser på lang sigt. Til gengæld kan bestemmelsen medføre nominelle virkninger i form af lavere pris- og lønniveau. Disse afledte konsekvenser for samfundsøkonomien, synes i højere grad at give anledning til bekymring end den umiddelbare reduktion i skatteprovenuet.

#### 6.2.4 Betydningen af, at Danmark er en lille åben økonomi

Et øget investeringsniveau i udlandet fremfor i Danmark er ikke udelukkende negativt for dansk økonomi, som figurerne i afsnit 6.2.2 og 6.2.3 ellers kan give indtryk af. Den danske økonomi er en lille åben økonomi, som i høj grad påvirkes af verdensøkonomien, uden selv at have nogen væsentlig indflydelse derpå<sup>190</sup>. Udenrigshandel er af samme årsag afgørende for dansk økonomi, og udgør omkring 60 pct. af Danmarks BNP. Udenrigshandlens størrelse skyldes flere globaliseringsprocesser, som bl.a. det indre marked, øvrigt politisk grænseoverskridende samarbejde og lavere omkostninger forbundet med grænseoverskridende samhandel.<sup>191</sup> Den danske økonomi kan derfor også tage del i positive konsekvenser fra en øget aktivitet på verdensmarkedet.

En nominel prisstigning i verden sammenholdt med et nominelt prisfald i Danmark indebærer, at danske varer bliver billigere relativt til udenlandske varer. Bytteforholdet forværres hermed,

---

<sup>188</sup> Ibid., s. 659.

<sup>189</sup> Ibid., s. 508.

<sup>190</sup> Andersen m.fl. (2020), s. 8.

<sup>191</sup> Ibid., s. 59.

idet Danmark kan få forholdsvis færre importvarer for de samme eksportvarer, alt andet lige. Efterspørgslen efter billigere danske varer vil til gengæld stige. Det indikerer, at Danmark umiddelbart vil øge eksporten for at imødekomme efterspørgslen, hvilket i sig selv vil påvirke handelsbalancen positivt. Dette er imidlertid ikke uden videre muligt, idet Danmark kun i begrænset omfang selv har adgang til naturressourcer, hvorefter det i stedet er nødvendigt at importere råvarer, råstoffer m.v. Danmark vil som konsekvens heraf øge importen, mens dette vil ske til relativt højere priser, fordi prisniveauet i verden er steget. Handelsbalancen vil dermed påvirkes negativt, fordi importudgifterne stiger. Først herefter vil Danmark kunne øge sit eksportniveau. Det øgede eksportniveau påvirker i sidste ende handelsbalancen positivt, men først efter en umiddelbar negativ påvirkning ved et højere importniveau, der tillige sker til relativt højere priser grundet inflation på verdensmarkedet.

Selv om dansk økonomi kan drage fordel af en øget aktivitet på verdensmarkedet, er den åbne økonomi også sårbar over for ændringer på verdensmarkedet<sup>192</sup>. Sårbarheden hænger bl.a. sammen med, at Danmark fører en fastkurspolitik ift. euroen, hvilket betyder, at udsving i den danske krone er knyttet til euroens udsving. Konkret må kronen ikke svinge med mere end 2,25 pct. ift. euroen<sup>193</sup>. Danmark vil derfor vanskeligt kunne tilpasse priser og produktionsniveauer via valutakursen. Fastkurspolitikken afskærer således fleksibiliteten ved at binde udviklingen af danske finansielle markeder op på internationale finansielle markeder.<sup>194</sup> Det kan være en ulempe, hvis de udenlandske markeder oplever negativ påvirkning, mens det omvendt kan skabe stabilitet af valutaen. I en lille åben økonomi som Danmark kan det være afgørende at have fleksible politiske løsninger på ændringer i f.eks. verdensmarkedernes prissætning og konjunkturændringer. Den pengepolitiske fleksibilitet minimeres markant ved fastkurspolitik. Det gælder tilsvarende for renten, da den er knyttet til det europæiske marked. Nationalbanken kan derfor ikke selvstændigt anvende renten som et pengepolitisk middel til at bekæmpe f.eks. recession.

Af øvrige afledte positive konsekvenser for dansk økonomi kan nævnes danske koncerners succesfulde etableringer i udlandet. Det skaber en koncern i vækst, og en højere profit på koncernniveau kan få positivt afsmittende virkning på det danske skatteprovenu. Grænseoverskridende investeringer bidrager også til teknologiske udviklinger, når der sker overførsel af teknologi mellem flere lande. Det kan bl.a. forbedre dansk konkurrenceevne ved at danske virksomheder får adgang til den nyeste teknologi på et givent område<sup>195</sup>.

## 7. Afsluttende bemærkninger

SEL § 31 E indfører doktrinen om endelige underskud i dansk skatteret, som udviklet af EU-Domstolen i sag C-446/03, *Marks & Spencer*. Bestemmelsen er vedtaget som en konsekvens af sag C-650/16, *Bevola*, hvori EU-Domstolen fandt, at territorialprincippet i SEL § 8, stk. 2 udgjorde en hindring for etableringsfriheden ved ikke at tillade et dansk hovedkontor fradrag for endelige underskud i et udenlandsk fast driftssted, når fradrag var muligt, hvis enheden var dansk. Det var ikke tilstrækkeligt, at fradragsmuligheden bestod i kraft af tilvalg af international sambeskatning. Den udvidede fradragsret i SEL § 31 E for endelige udenlandske underskud skal således sikre, at EU-retten overholdes.

Denne grænseoverskridende fradragsret blev mødt med politisk bekymring, fordi den, alt andet lige, vil føre til et mindre skatteprovenu. Den foreløbige anvendelse af SEL § 31 E viser imid-

---

<sup>192</sup> Gottfries (2013), s. 324.

<sup>193</sup> Andersen m.fl. (2020), s. 78.

<sup>194</sup> Ibid., s. 9.

<sup>195</sup> Ibid., s. 59.

lertid, at bestemmelsen har begrænset indflydelse på det danske skatteprovenu, selv om potentialet synes større. Umiddelbart synes bekymringen nærmere at skulle angå de afledte konsekvenser af et lavere investeringsniveau i Danmark relativt til verden. SEL § 31 E kan få en overvejende negativ indvirkning på dansk økonomi grundet nominelle fald i pris- og lønninger på lang sigt. Omvendt kan der opstå økonomisk vækst på verdensmarkedet som følge af et øget investeringsniveau, hvilket den lille åbne danske økonomi kan få del i bl.a. som følge af mere eksport på længere sigt.

Den observerede begrænsede indflydelse på skatteprovenuet kan muligvis begrundes i, at endelighedsvurderingen er streng. Et underskud er endeligt, når alle muligheder for at anvende det lokalt i tidligere, indeværende og senere indkomstår er udtømte efter reglerne i den udenlandske enheds land - for såvel enheden selv, øvrige koncernenheder og tredjepart. Ifølge EU-Domstolens praksis er et underskud ikke endeligt, hvis blot der består en teoretisk mulighed for at anvende underskuddet efter lokale regler. I dansk praksis vægtes i højere grad de konkrete omstændigheder. Det betyder, at Danmark potentielt indrømmer fradrag i situationer, hvor EU-Domstolen ikke mener, at der er et endeligt underskud. Dette indebærer principielt en mulighed for, at indflydelsen på skatteprovenuet kan blive endnu mindre. Omvendt indeholder SEL § 31 E restriktive betingelser, som kræver, at der foretages hypotetiske vurderinger, før et underskud kan kvalificeres som endeligt. Det er tilfældet for vurderingen af, om underskuddet tillige vil være endeligt efter de danske regler. For udenlandske datterselskaber kan underskuddet kun fradrages, hvis det hypotetisk har kunne indgå i en international sambeskatning efter SEL § 31 A. Fælles for disse hypotetiske vurderinger er, at deres anvendelse de facto kan føre til en begrænsning i underskuddets størrelse. Det er tvivlsomt, om EU-Domstolen vil anerkende disse konsekvenser.

Yderligere indebærer Skatterådets fortolkning af SEL § 31 E, stk. 1, 6. pkt. i SKM2023.281.SR en underskudsbegrænsning, hvor det fradragsberettigede beløb maksimeres til opgørelsen efter de tyske regler. Selv om fortolkningen er i strid med ordlyden, er resultatet velbegrundet ud fra økonomiske betragtninger. Den nuværende udformning af SEL § 31 E, hvor fradraget opgøres efter de danske skatteregler, er ikke nødvendigvis økonomisk hensigtsmæssig. Opgøres fradraget alternativt efter de udenlandske skatteregler, kan de negative konsekvenser for skatteprovenuet minimeres. En sådan løsning kræver en ordlydsændring, hvilket kan begrundes økonomisk og muligvis også understøttes af sag C-322/11, *K*, idet Danmark på nuværende tidspunkt kan risikere at kompensere for mindre gunstige skatteregler i udlandet.

Selv om doktrinen om endelige underskud først for nyligt er indført i dansk skatteret ved SEL § 31 E, hvis anvendelse desuden først er begyndt at vise sig de sidste par år, opstår spørgsmålet om, hvorvidt doktrinen er ved at nå sin ende. Det må særligt ses i lyset af EU-Domstolens seneste afgørelse om endelige underskud i sag C-538/20, *W AG*, hvor Tyskland i dobbeltbeskatningsoverenskomsten med Storbritannien havde frasagt sig beskatningsretten til nationale selskabers fortjeneste i faste driftssteder beliggende i Storbritannien. I sagen fandt EU-Domstolen, at et hjemmehørende hovedkontor med et udenlandsk hhv. nationalt fast driftssted ikke befinder sig i en sammenlignelig situation for så vidt angår fradrag for endelige underskud, hvis den manglende fradragsret i øvrigt skyldes exemptionlempelse efter en dobbeltbeskatningsoverenskomst. EU-Domstolen finder det således afgørende, om en medlemsstat *ensidigt efter intern ret* har valgt ikke at udnytte sin beskatningsret til indkomst i et hjemmehørende hovedkontors udenlandske faste driftssted, eller om medlemsstaten ved en *gensidig aftale i form af en dobbeltbeskatningsoverenskomst* har givet afkald på sin beskatningsret.

Afgørelsen går direkte imod sag C-414/06, *Lidl Belgium*. I Lidl Belgium-sagen fandt EU-Domstolen, at *dobbeltbeskatningsoverenskomsten* mellem Tyskland og Luxembourg hindrede etab-

leringsfriheden ved at give et tysk hovedkontor med et indenlandsk fast driftssted en skattefordel i form af løbende underskudsudligning, hvilket ikke var muligt i grænseoverskridende tilfælde, konkret ift. et luxembourgsk fast driftssted<sup>196</sup>. Restriktionen kunne begrundes i hensynene til en afbalanceret fordeling af beskatningskompetencen og modvirkning af dobbeltfradrag, men ift. endelige underskud var restriktionen uforholdsmæssig<sup>197</sup>.

Sammenholdes sag C-538/20, *W AG*, med sag C-650/16, *Bevola*, synes førstnævnte at bekræfte udfaldet i *Bevola*-sagen, hvorefter en internretlig exemptionlempelse udgør en hindring i strid med etableringsfriheden, hvorfor medlemsstaterne skal indrømme fradrag for endelige underskud i et udenlandsk fast driftssted. Denne forskel i, om exemptionlempelse følger af intern ret eller en dobbeltbeskatningsoverenskomst, synes bemærkelsesværdig. Af afgørelserne må det udledes, at EU-Domstolen tolker dobbeltbeskatningsoverenskomsterne som et uigenkaldeligt afkald på suveræniteten og beskatning af overskud - til forskel fra intern ret. Det er ikke åbenlyst, hvorfor EU-Domstolen mener dette, når det bl.a. er muligt at overskrive dobbeltbeskatningsoverenskomstens indhold via nationale regler (treaty override).<sup>198</sup> EU-Domstolen kommenterer imidlertid ikke i *W AG*-sagen på, hvorfor der skal være denne forskellige behandling af unilaterale og bilaterale regler. Sammenligningen af *Bevola*-sagen og *W AG*-sagen giver anledning til undren, fordi de prøvede regler synes at forfølge samme formål, uanset om de følger af intern ret eller en dobbeltbeskatningsoverenskomst. De danske regler blev underkendt i *Bevola*-sagen, selv om de tillod fradrag for endelige underskud under forudsætning af, at koncernen havde tilvalgt international sambeskatning. En tilsvarende mulighed fulgte derimod ikke af dobbeltbeskatningsoverenskomsten mellem Storbritannien og Tyskland i *W AG*-sagen. De danske regler synes på denne baggrund at stille en skatteyder med udenlandsk etablering bedre sammenlignet med regelsættet i *W AG*-sagen, men til trods herfor blev de danske regler kendt stridige med etableringsretten - modsat resultatet i sag C-538/20, *W AG*.

Ifølge flere forfattere giver ovenstående anledning til at genoverveje selve grundlaget for Marks & Spencer-doktrinen<sup>199</sup>. I tilfælde af en ny sag identisk med sag C-446/03, *Marks & Spencer*, kan man overveje, om udfaldet vil være et andet, hvis sagen i stedet procederes ud fra exemptionlempelse i en dobbeltbeskatningsoverenskomst og ikke efter intern ret. Et datterselskab udgør et selvstændigt skattesubjekt, der er juridisk såvel som skattemæssigt afgrænset fra dets moderselskab. Datterselskaber hjemmehørende i udlandet er generelt udenfor skattejurisdiktionen i moderselskabets land. Ligeledes fremgår det af OECD's modeloverenskomst (2017), art. 7, stk. 1, at dobbeltbeskatningsoverenskomster grundlæggende indeholder et territorialprincip. Det vil sige, at domicillandet har ret til at beskatte erhvervsindkomst, medmindre indkomsten hidrører fra et fast driftssted i udlandet, hvortil kildelandet i så fald har beskatningsretten. Dette betyder, at medmindre datterselskabet har et fast driftssted i moderselskabets hjemstat, har datterselskabets hjemstat den *eksklusive* beskatningsret til indkomst i datterselskabet<sup>200</sup>. Indkomst i udenlandske datterselskaber er således også underlagt "fuld exemptionlempelse" i moderselskabets land. Følger EU-Domstolen sin egen tankegang for *W AG*-sagen i en ny sag om grænseoverskridende fradrag for endelige underskud i udenlandske datterselskaber, hvor den manglende fradragsret i øvrigt procederes ud fra bilaterale regler, er det vanskeligt at forestille sig, hvordan EU-Domstolen vil argumentere for, at der foreligger objektivt

---

<sup>196</sup> Sag C-414/06, *Lidl Belgium*, præmis 25.

<sup>197</sup> *Ibid.*, præmis 37.

<sup>198</sup> Kofler (2023), s. 16.

<sup>199</sup> Kofler (2023), s. 4 og Kostikidis & Florian (2023), s. 4.

<sup>200</sup> Kofler (2023), s. 21.

sammenlignelige situationer. Kan denne argumentation ikke fremføres, synes Marks & Spencer-doktrinen, den tilhørende praksis og medlemsstaternes indretning herefter, ikke at kunne opretholdes.

Uanset holdningerne til EU-Domstolens praksis, udgør den gældende ret. For nuværende må W AG-sagen snarere bidrage til en forståelse af, hvordan medlemsstater kan indrette sig, hvis de vil bringe deres regler i overensstemmelse med EU-retten. For Danmarks tilfælde kan det ske ved ophævelse af territorialprincippet i SEL § 8, stk. 2, hvorefter der i medfør af globalindkomstprincippet vil være mulighed for at fradrage endelige underskud i udenlandske faste driftssteder. Fuld exemptionlempelse kan i stedet fremgå af dobbeltbeskatningsoverenskomster indgået mellem Danmark og øvrige EU-medlemsstater. Herved vil retstilstanden fra før Bevola-sagen være genetableret, men uden at være i strid med etableringsfriheden, når der henses til sag C-538/20, *W AG*.<sup>201</sup> Det er fortsat uafklaret, hvordan EU-Domstolen evt. vil forholde sig til doktrinen berettigelse ift. underskud i udenlandske datterselskaber, jf. ovenfor. Vurderer EU-Domstolen i fremtiden, at der ikke er grundlag for at opretholde doktrinen, er der således heller ikke grundlag for at opretholde SEL § 31 E, idet bestemmelsen alene er indført for at bringe de danske skatteregler i overensstemmelse med EU-retten.

## Litteraturliste

### Love og bekendtgørelser

#### *Henvist til som*

TEUF

SL

Lov nr. 426 af 6. juni 2005

Fusionsskattedirektivet

Lov nr. 1835 af 8. december 2020

FUSL

SFL

SEL

KGL

#### *Litteratur*

Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde.

Lov nr. 149 af 10. april 1922 (Statsskatteloven).

Lov nr. 426 af 6. juni 2005 (Lov om ændring af selskabsskatteloven og andre skattelove).

Rådets Direktiv 2009/133/EF (Fusionsskattedirektivet).

Lov nr. 1835 af 8. december 2020 (Lov om ændring af selskabsskatteloven og forskellige andre love).

Lovbekendtgørelse nr. 743 af 23. april 2021 (Fusionsskatteloven).

Lovbekendtgørelse nr. 835 af 3. juni 2022 (Skatteforvaltningsloven).

Lovbekendtgørelse nr. 1241 af 22. august 2022 (Selskabsskatteloven).

Lovbekendtgørelse nr. 1390 af 29. september 2022 (Kursgevinstloven).

---

<sup>201</sup> Laursen m.fl. (2019), s. 388-389.

## Betænkninger og forarbejder

### *Henvist til som*

L 121 (2004)

Betænkning nr. 1452 (2004)

L 48 (2019)

L 28 (2020)

L 28 (2020), Tillæg F

L 28 (2020), Bilag 2 -  
Høringskema

### *Litteratur*

FT 2004-05 (2. Samling), L 121, Tillæg A. Lov om ændring af selskabsskatteloven og andre skattelove (Nedsættelse af selskabsskatten og globalpulje-princip i sambeskatningen).

Betænkning nr. 1452 om rapport fra Sambeskatningsudvalget, november 2004.

FT 2019-20, L 48, Tillæg A.

FT 2020-21, L 28, Tillæg A. Forslag til Lov om ændring af selskabsskatteloven og forskellige andre love (Justering af definitionen af fast driftssted, fradrag for endelige underskud i udenlandske datterselskaber m.v., tydeliggørelse af muligheden for skønsmæssige ansættelser ved transfer pricing-forhøjelser og ændring af opbevaringsperiode for grundlaget for indberetning af finansielle konti m.v.).

FT 2020-21, L 28, Tillæg F, 1. behandling. Forslag til Lov om ændring af selskabsskatteloven og forskellige andre love (Justering af definitionen af fast driftssted, fradrag for endelige underskud i udenlandske datterselskaber m.v., tydeliggørelse af muligheden for skønsmæssige ansættelser ved transfer pricing-forhøjelser og ændring af opbevaringsperiode for grundlaget for indberetning af finansielle konti m.v.).

FT 2020-21, L 28, Bilag 2 - Høringskema.

## EU-praksis

### Henvist til som

Sag 6/64, *Costa mod ENEL*  
Sag C-55/94, *Gebhard*  
De forenede sager C-397/98 og C-410/98, *Metallgesellschaft m.fl.*  
Sag C-446/04, *Marks & Spencer*

Generaladvokat Maduros forslag til afgørelse

Sag C- 231/05, *Oy AA*  
Sag C-414/06, *Lidl Belgium*

Sag C-157/07, *Krankenheim*

Sag C-123/11, *A Oy*

Sag C-322/11, *K*

Sag C-172/13, *Kommissionen mod Storbritannien*

Sag C-388/14, *Timac Agro*

Sag C-650/16, *Bevola*

Generaladvokat Sánchez-Bordonas forslag til afgørelse

Sag C-607/17, *Memira*

Generaladvokat Kokotts forslag til afgørelse (*Memira*)

Sag C-608/17, *Holmen*

Generaladvokat Kokotts forslag til afgørelse (*Holmen*)

Sag C-538/20, *W AG*

Generaladvokat Collins' forslag til afgørelse

### Litteratur

Sag 6/64, *Costa mod ENEL*.

Sag C-55/94, *Gebhard*.

De forenede sager C-397/98 og C-410/98, *Metallgesellschaft m.fl.*

Sag C-446/03, *Marks & Spencer plc mod Her Majesty's Inspector of Taxes*.

Forslag til afgørelse fra generaladvokat M. Poiares Maduro af 7. april 2005 om sag C-446/03, *Marks & Spencer plc mod Her Majesty's Inspector of Taxes*.

Sag C- 231/05, *Oy AA*.

Sag C-414/06, *Lidl Belgium GmbH & Co. KG mod Finanzamt Heilbronn*.

Sag C-157/07, *Finanzamt für Körperschaften III in Berlin mod Krankenhaus Ruhesitz am Wannsee-Seniorenheimstatt GmbH*.

Sag C-123/11, *A Oy*.

Sag C-322/11, *K*.

Sag C-172/13, *Europa-Kommissionen mod Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland*.

Sag C-388/14, *Timac Agro Deutschland GmbH mod Finanzamt Sankt Augustin*.

Sag C-650/16, *Bevola A/S, Jens W. Trock ApS mod Skatteministeriet*.

Forslag til afgørelse fra generaladvokat M. Campos Sánchez-Bordona af 17. januar 2018 om sag C-650/16, *Bevola A/S, Jens W. Trock ApS mod Skatteministeriet*.

Sag C-607/17, *Memira Holding AB mod Skatteverket*.

Forslag til afgørelse fra generaladvokat J. Kokott af 10. januar 2019 om sag C-607/17, *Memira Holding AB mod Skatteverket*.

Sag C-608/17, *Holmen AB mod Skatteverket*.

Forslag til afgørelse fra generaladvokat J. Kokott af 10. januar 2019 om sag C-607/17, *Holmen AB mod Skatteverket*.

Sag C-538/20, *Finanzamt B mod W AG*.

Forslag til afgørelse fra generaladvokat A. M. Collins af 10. marts 2022 om sag C-538/20, *Finanzamt B mod W AG*.



## Dansk praksis

### *Henvist til som*

SKM2020.299.ØLR  
SKM2020.392.SR  
SKM2022.226.SR  
SKM2022.232.SR  
SKM2022.356.SR  
SKM2022.579.SR  
SKM2023.17.SR  
SKM2023.281.SR  
SKM2023.523.SR  
SKM2024.166.SR  
SKM2024.211.SR

### *Litteratur*

SKM2020.299.ØLR.  
SKM2020.392.SR.  
SKM2022.226.SR.  
SKM2022.232.SR.  
SKM2022.356.SR.  
SKM2022.579.SR.  
SKM2023.17.SR.  
SKM2023.281.SR.  
SKM2023.523.SR.  
SKM2024.166.SR.  
SKM2024.211.SR.

## Vejledninger

### *Henvist til som*

DJV, C.D.2.4.5.4

OECD's modeloverenskomst  
(2017)

SKM2021.5.SKTST

### *Litteratur*

Den Juridiske Vejledning 2024-1, afsnit C.D.2.4.5.4 *Endelige underskud*.

OECD: Model Tax Convention on Income and on Capital condensed version, December 2017.

SKM2021.5.SKTST: Danske selskabers fradrag for endelige underskud i udenlandske faste driftssteder, i udenlandske daterselskaber og vedrørende fast ejendom i udlandet ved fravalg af international sambeskatning - praksisændring.

## **Bøger**

### ***Henvist til som***

- Bolander m.fl. (2023)
- Evald (2016)
- Gottfries (2013)
- Hollensen (2012)
- Laursen (2011)
- Laursen m.fl. (2019)
- Michelsen m.fl. (2017)
- Parkin m.fl. (2017)
- Pedersen m.fl. (2021)
- Sørensen & Danielsen (2019)

## **Artikler og publikationer**

### ***Henvist til som***

- Bolander (2023)
- Cohrs (2013)
- Douglas & Craig (1989)

### ***Litteratur***

- Bolander, Jane, Madsen, Liselotte, Laursen, Anders Nørgaard & Langhave, Inge: Lærebog om indkomstskat, 20. udgave, DJØF Forlag, 2023.
- Evald, Jens: Juridisk metode – teori, metode og videnskab, 1. udgave, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, 2016.
- Gottfries, Niels: Macroeconomics, 1. udgave, Palgrave Macmillan, 2013.
- Hollensen, Svend: Essentials of Global Marketing, 2. udgave, Pearson, 2012.
- Laursen, Anders Nørgaard: Fast driftssted, 1. udgave, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, 2011.
- Birkmose, Hanne Søndergaard, Neville, Mette, Sørensen, Karsten Engsig: Selskaber – aktuelle emner II, kapitel 14: The Never Ending Story – sambeskatningsreglerne og EU-retten af Anders Nørgaard Laursen, 1. udgave, DJØF Forlag, 2019.
- Michelsen, Aage, Dalgas, Anja Svendgaard & Laursen, Anders Nørgaard: International Skatteret, 4. udgave, Karnov Group Denmark, 2017.
- Parkin, Michael, Powell, Melanie & Matthews, Kent: Economics, 10. udgave, Pearson, 2017.
- Pedersen, Jan, Kerzel, Malene, Ferniss, Jane og Eriksen, Claus Hedegaard: Skatteretten I, 9. udgave, Karnov Group, 2021.
- Sørensen, Karsten Engsig, Danielsen, Jens Hartig: EU-Retten, 7. udgave, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, 2019.

### ***Litteratur***

- Bolander, Jane: Kommentarer til udvalgte afgørelser - endeligt underskud – selskabsskattelovens § 31 E, SR.2023.90, 2023.
- Cohrs, Enken: Unresolved Issues in the ECJ's Case Law on Cross-Border Intra-Group Loss Relief in the Light of *A Oy*, European Taxation, 2013.
- Douglas, Susan P & Craig, Samuel C.: Evolution of Global Marketing Strategy: Scale, Scope and Synergy, Journal of World Business 24(3), 1989.

### *Henvist til som*

Dressler & Overesch (2012)

Kofler (2023)

Kostikidis & Florian (2023)

Pedersen & Hansen (2021)

Haufler & Mardan (2013)

Langhave (2022)

Laursen (2019)

Laursen (2020)

Skatteministeriet (2021)

Skatteministeriet (2023)

Tell (2024)

Tell (2019)

Tell (2021)

Van den Brock (2020)

### *Litteratur*

Dressler, Daniel & Overesch, Michael: Investment impact of tax loss treatment – empirical insights from a panel of multinationals, Springer Science+Business Media, LLC, 2012.

Kofler, Georg: Cross-Border Losses and W AG: The Beginning of the End of the ‘Final Loss Exception’? Cahiers de fiscalité luxembourgeoise et européenne 1/2023, 2023.

Kostikidis, Savvas & Striefler, Florian: Cross-border Loss Relief in the European Union After W AG, Max Plank Institute for Tax Law and Public Finance, 2023.

Pedersen, Marie Pugholm og Hansen, Jan Guldmand: Reglerne om fradrag for endelige underskud i udenlandske datterselskaber mv. - Hvornår er der fradrag? RR.10.2021.50, 2021.

Haufler, Andreas & Mardan, Mohammed: Cross-border loss offset can fuel tax competition, Munich Discussion Paper No. 2013-2, Ludwig-Maximilians Universität München, 2013.

Langhave, Inge: Kommentarer til udvalgte afgørelse - SKM2022.226.SR, SKM2022.232.SR og SKM2022.356.SR: Fradrag for endelige underskud efter selskabsskatteovens § 31 E – om kravet til endeligheden og samspillet med sambeskatningsreglerne, SR.2022.195, 2022.

Laursen, Anders Nørgaard: Bevola-dommen, NN-dommen og de danske sambeskatningsregler: en status, RR.7.2019.24, 2019.

Laursen, Anders Nørgaard: International Skatteret 2019-2020 (1), SR.2020.101, 2020.

Skatteministeriet: Skatteøkonomisk Redegørelse, 2021.

Skatteministeriet: Skatteøkonomisk Redegørelse, 2023.

Tell, Michael: Fradrag for endelige underskud efter SEL § 31 E – Udvalgte problemstillinger, SR.2024.31, 2024.

Tell, Michael: Nyt fra EU-Domstolen om sambeskatning og grænseoverskridende underskudsudnyttelse, SR.2019.377, 2019.

Tell, Michael: SEL § 31 – Fradrag i Danmark for underskud i udenlandske datterselskaber smat vedrørende faste driftssteder og fast ejendom beliggende i udlandet, SR.2021.82, 2021.

Van den Brock, Harm: Final Losses in Respect of Cross-Border Mergers – *Memira* (Case C-607/17) and *Holmen* (Case C-708/17), European Taxation, 2020.

## Øvrigt

### *Henvist til som*

Aktindsigt

DST (2022)

Orbis

Statistikbanken.dk/SKAT

Statistikbanken.dk/SELSK2

### *Litteratur*

Afgørelse om aktindsigt i dokumenter og oplysninger vedrørende anvendelsen af selskabsskattelovens § 31 E fra Skattestyrelsen. Afgørelse modtaget d. 29. februar 2024.

Danmarks Statistik: Statistikdokumentation for selskabsskatter 2022, 2022.

Orbis Europe database, databaseversion 348002. Tilgået via AU Library.

Danmarks Statistik: SKAT: Skatter og afgifter efter type. [Statistikbanken.dk/SKAT](https://www.statistikbanken.dk/SKAT) (besøgt d. 5. maj 2024).

Danmarks Statistik: SELSK2: Skatteydende selskaber m.v. efter type og indkomst og skat, fra 2021 til og med 2022. <https://www.statistikbanken.dk/20163> (besøgt d. 5. maj 2024).

# Tabeloversigt

## Kapitel 6

**Tabel 6.1.1.1:** Selskabsskat som andel af de samlede skatteindtægter i perioden 2019-2023. Statistikbanken.dk/SKAT. Side 50.

**Tabel 6.1.1.2:** Fradrag efter selskabsskattelovens § 31 E i indkomstårene 2021 og 2022. Aktindsigt fra Skattestyrelsen. Side 51.

**Tabel 6.1.1.3:** Fradrag efter selskabsskattelovens § 31 E sammenlignet med kapitalselskabers skattepligtig indkomst i indkomstårene 2021 og 2022. Egen fremstilling baseret på data fra Statistikbanken.dk/SELSK2 og aktindsigt fra Skattestyrelsen. Side 52.

**Tabel 6.1.1.4:** Driftsresultater i tre udvalgte underskudsgivende ophørte udenlandske datterselskaber. Udtræk fra Orbis. Side 55.

# Figuroversigt

## Kapitel 6

**Figur 6.1.1.1:** Selskabsskat som andel af de samlede skatteindtægter i perioden 2019-2023. Egen fremstilling baseret på data fra Statistikbanken.dk/SKAT. Side 50.

**Figur 6.2.2.1:** Kortsigtet AD/AS-model for verden og Danmark. Egen fremstilling. Side 60.

**Figur 6.2.2.2:** Arbejdsmarkedet i verden og Danmark. Egen fremstilling. Side 62.

**Figur 6.2.2.3:** Lånemarkedet i verden og Danmark. Egen fremstilling. Side 64.

**Figur 6.2.3:** Langsigtet AD/AS-model for verden og Danmark. Egen fremstilling. Side 66.

## Bilagsoversigt

**Bilag 1:** Udsøgningsstrategi for dataudtræk i Orbis.

**Bilag 2:** Datasæt med filtreret data fra dataudtræk i Orbis.

**Bilag 3:** Erklæring om anvendelse af generativ kunstig intelligens.